

Година XXIII
Уторак, 16. јула 2019. године

Број/Broj

48

Година XXIII
Уторак, 16. јула/српња 2019. године

ISSN 1512-7508 - српски језик

ISSN 1512-7486 - босански језик

ISSN 1512-7494 - хрватски језик

САВЈЕТ МИНИСТРА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

479

На основу члана 17. Закона о Савјету министара Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", бр. 30/03, 42/03, 81/06, 76/07, 81/07, 94/07 и 24/08), члана 10. став (1) тачка е) и члана 18. став (2) Закона о јавним набавкама ("Службени гласник БиХ", број 39/14) и Одлуке о одобравању куповине/набавке објекта за потребе смјештаја Канцеларије за ревизију институција Босне и Херцеговине у Сарајеву ("Службени гласник БиХ", број 25/19), Савјет министара Босне и Херцеговине, на 173. сједници одржаној 10. јуна 2019. године, донио је

ОДЛУКУ О ИЗУЗЕЋУ ОД ПРИМЈЕНЕ ОДРЕДБИ ЗАКОНА О ЈАВНИМ НАБАВКАМА

Члан 1.

(Изузеће од примјене Закона)

Овом Одлуком изузима се од примјени одредби Закона о јавним набавкама ("Службени гласник БиХ", број 39/14), поступак куповине/набавке објекта за потребе смјештаја Канцеларије за ревизију институција Босне и Херцеговине у Сарајеву, а односи се на куповину непокретне имовине која се изузима од примјене Закона, уз обавезу Уговорног органа да обезбиједи транспарентност процедуре.

Члан 2.

(Финансијска средства)

- (1) Финансијска средства за провођење поступка куповине/набавке објекта за потребе смјештаја Канцеларије за ревизију институција Босне и Херцеговине у Сарајеву предвиђена су Одлуком о одобравању куповине/набавке објекта за потребе смјештаја Канцеларије за ревизију институција Босне и

Херцеговине у Сарајеву ("Службени гласник БиХ", број 25/19).

- (2) Финансирање у укупном износу до 5.000.000,00 КМ вршиће се из средстава акумулиране добити, односно капитала ЈП НИО Службени лист Босне и Херцеговине у 2018. години у износу од 1.000.000,00 КМ и буџетских средстава институција Босне и Херцеговине у 2019. и 2020. години у износима од по 2.000.000,00 КМ.

Члан 3.

(Ступање на снагу и објављивање)

Ова Одлука ступа на снагу даном доношења и објављује се у "Службеном гласнику БиХ".

СМ број 64/19
10. јуна 2019. године
Сарајево

Предједавајући
Савјета министара БиХ
Др Денис Звиздић, с. р.

Na osnovu člana 17. Zakona o Vijeću ministara Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 30/03, 42/03, 81/06, 76/07, 81/07, 94/07 i 24/08), člana 10. stav (1) tačka e) i člana 18. stav (2) Zakona o javnim nabavkama ("Službeni glasnik BiH", broj 39/14) i Odluke o odobravanju kupovine/nabavke objekta za potrebe smještaja Ureda za reviziju institucija Bosne i Hercegovine u Sarajevu ("Službeni glasnik BiH", broj 25/19), Vijeće ministara Bosne i Hercegovine, na 173. sjednici održanoj 10. juna 2019. godine, donijelo je

ОДЛУКУ О ИЗУЗЕЋУ ОД ПРИМЈЕНЕ ОДРЕДБИ ЗАКОНА О ЈАВНИМ НАБАВКАМА

Члан 1.

(Изузеће од примјене Закона)

Овом Одлуком изузима се од примјени одредби Закона о јавним набавкама ("Службени гласник БиХ", број 39/14), поступак куповине/набавке објекта за потребе смјештаја Уреда за ревизију

институција Босне и Херцеговине у Сарајеву, а односи се на куповину непокретне имовине која се изузима од примјене Закона, уз обавезу Уговорног органа да осигура транспарентност procedure.

Члан 2.

(Финансијска средства)

- (1) Финансијска средства за спровођење поступка куповине/набавке објекта за потребе смјештаја Уреда за ревизију институција Босне и Херцеговине у Сарајеву предвиђена су Одлуком о одобравању куповине/набавке објекта за потребе смјештаја Уреда за ревизију институција Босне и Херцеговине у Сарајеву ("Службени гласник БиХ", број 25/19).
- (2) Финансирање у укупном износу до 5.000.000,00 КМ ће се вршити из средстава акумулиране добити, односно капитала ЈП НАО Службени лист Босне и Херцеговине у 2018. години у износу од 1.000.000,00 КМ и буџетских средстава институција Босне и Херцеговине у 2019. и 2020. години у износу од по 2.000.000,00 КМ.

Члан 3.

(Ступање на снагу и објављивање)

Ова Одлука ступа на снагу даном доношења и објављује се у "Службеном гласнику БиХ".

VM број 64/19
10. јуна 2019. године
Сарајево

Предсједavajuћи
Вјеча министара БиХ
Dr. Denis Zvizdić, s. r.

На основу члана 17. Закона о Вјечу министара Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", бр. 30/03, 42/03, 81/06, 76/07, 81/07, 94/07 и 24/08), члана 10. ставак (1) тачка е) и члана 18. ставак (2) Закона о јавним набавкама ("Службени гласник БиХ", број 39/14) и Одлуке о одобравању куповине/набавке објекта за потребе смјештаја Уреда за ревизију институција Босне и Херцеговине у Сарајеву ("Службени гласник БиХ", број 25/19), Вјече министара Босне и Херцеговине, на 173. сједници одржаној 10. јуна 2019. године, донјело је

ОДЛУКУ

О ИЗУЗЕЋУ ОД ПРИМЈЕНЕ ОДРЕДБИ ЗАКОНА О ЈАВНИМ НАБАВАМА

Чланак 1.

(Изужеће од примјене Закона)

Овом Одлуком изузима се од примјени одредби Закона о јавним набавкама ("Службени гласник БиХ", број 39/14), поступак куповине/набавке објекта за потребе смјештаја Уреда за ревизију институција Босне и Херцеговине у Сарајеву, а односи се на куповину непокретне имовине која се изузима од примјене Закона, уз обавезу Уговорног тијела да осигура транспарентност procedure.

Чланак 2.

(Финансијска средства)

- (1) Финансијска средства за спровођење поступка куповине/набавке објекта за потребе смјештаја Уреда за ревизију институција Босне и Херцеговине у Сарајеву предвиђена су Одлуком о одобравању куповине/набавке објекта за потребе смјештаја Уреда за ревизију институција Босне и Херцеговине у Сарајеву ("Службени гласник БиХ", број 25/19).
- (2) Финансирање у укупном износу до 5.000.000,00 КМ вршит ће се из средстава акумулиране добити, односно капитала ЈП НАО Службени лист Босне и Херцеговине у 2018. години у износу од 1.000.000,00 КМ и прорачунских средстава институција Босне и Херцеговине у 2019. и 2020. години у износу од по 2.000.000,00 КМ.

Чланак 3.

(Ступање на снагу и објављивање)

Ова Одлука ступа на снагу даном доношења и објављује се у "Службеном гласнику БиХ".

VM број 64/19
10. јуна 2019. године
Сарајево

Предсједatelj
Вјеча министара БиХ
Dr. Denis Zvizdić, v. r.

480

На основу члана 17. Закона о Савјету министара Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", број 30/03, 42/03, 81/06, 76/07, 81/07, 94/07 и 24/08), а у вези са Уговором о успостављању Енергетске заједнице ("Службени гласник БиХ - Међународни уговори", број 9/06), и Закључком Савјета министара Босне и Херцеговине са 26. сједнице, одржане 6.10.2015. године, на приједлог Министарства спољне трговине и економских односа Босне и Херцеговине, Савјет министара Босне и Херцеговине, на ванредној сједници одржаној 12.06.2019. године, донио је

ОДЛУКУ

О УСПОСТАВЉАЊУ СИСТЕМА ЕНЕРГЕТСКОГ МЕНАЏМЕНТА И ИНФОРМАЦИОНОГ СИСТЕМА ЕНЕРГЕТСКЕ ЕФИКАСНОСТИ У ИНСТИТУЦИЈАМА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

Члан 1.

(Предмет)

Овом Одлуком успостављају се Систем енергетског менаџмента и Информациони систем енергетске ефикасности у институцијама Босне и Херцеговине и прописују обавезе носилаца података и носилаца активности енергетског менаџмента, са циљем омогућавања управљања енергијом, трошковима и емисијама везаним за потрошњу енергије и воде, те извјештавања о потрошњи и оствареним уштедама енергије.

Члан 2.

(Систем енергетског менаџмента)

Систем енергетског менаџмента подразумијева интегрисан и систематичан процес који је носилац података из члана 7. ове Одлуке, дужан успоставити у циљу постизања одрживог управљања енергијом кроз:

- а) успостављање организационе структуре за провођење управљања енергијом;
- б) анализу тренутног стања енергетске ефикасности креирањем инвентара објеката и техничких система, праћењем потрошње енергије и воде, обезбјеђивањем услова за израду енергетских аудита објеката, енергетским сертификањем објеката и извјештавањем о проведеном редовном аудиту техничких система у објектима;
- ц) планирање и реализацију мјера енергетске ефикасности, формулисањем циљева и активности за побољшање енергетске ефикасности и смањење емисија CO₂, израдом акционог плана енергетске ефикасности, одређивањем механизма финансирања за провођење мјера енергетске ефикасности и мониторинг и евалуацију резултата;
- д) извјештавање и унос података у Информациони систем који се односи на потрошњу енергије и воде и о реализованим мјерама енергетске ефикасности; те
- е) континуирану едукацију људских ресурса.

Члан 3.

(Информациони систем енергетске ефикасности)

- (1) Информациони систем енергетске ефикасности је скуп независних интернет платформи са апликацијама и базама података које међусобно комуницирају интернет сервисима, који у смислу структуре и садржаја, води и одржава Министарство спољне трговине и економских односа Босне и Херцеговине (у даљем тексту: Министарство).
- (2) Министарство заједно са Службом за заједничке послове институција Босне и Херцеговине (у даљем тексту: Служба) има приступ и могућност прегледа, мониторинга и извјештавања о потрошњи и уштедама енергије и воде за све објекте институција Босне и Херцеговине, као и извјештавања о имплементацији акционих и оперативних планова побољшања енергетске ефикасности у Босни и Херцеговини.
- (3) Информациони систем се састоји најмање од слиједећих међусобно независних компоненти:
 - а) Компонента 1 - Законски и стратешки оквир
 - б) Компонента 2 - Уштеда енергије и воде
 - ц) Компонента 3 - Потрошња енергије и воде.
- (4) Базе података у информационом систему попуњавају носиоци података из члана 7. Ове Одлуке.

Члан 4.

(Компонента 1 - Законски и стратешки оквир)

- (1) Компонента 1 - Законски и стратешки оквир, садржи базе података слиједећих докумената:
 - а) Регистар законских и подзаконских аката који уређују област енергетске ефикасности;
 - б) Регистар стратешких докумената енергетске ефикасности;
 - ц) Регистар акционих планова енергетске ефикасности;
 - д) Регистар оперативних планова за побољшање енергетске ефикасности;
 - е) Регистар образаца извјештаја;
 - ф) Регистар извјештаја о имплементацији акционих и оперативних планова. побољшања енергетске ефикасности.
- (2) Носиоци података из члана 7. ове Одлуке, су дужни усвојене документе у електронској верзији похранити у одговарајуће базе података из става (1) овог члана, најкасније у року од 30 дана од дана њиховог усвајања.
- (3) Подаци из става (1) тачка а) до е) овог члана су доступни јавности, док су подаци из става (1) тачка ф) доступни само регистрованим корисницима.

Члан 5.

(Компонента 2 - Уштеда енергије и воде)

Компонента 2 - Уштеда енергије и воде садржи податке о реализованим мјерама енергетске ефикасности које су носиоци података из члана 7. ове Одлуке дужни редовно уносити и служи за мониторинг и верификацију уштеда енергије остварених примјеном појединачних мјера енергетске ефикасности.

Члан 6.

(Компонента 3 - Потрошња енергије и воде)

Компонента 3 - Потрошња енергије и воде садржи податке о потрошњи енергије и воде које су носиоци података из члана 7. ове Одлуке дужни уносити најкасније до 15. у мјесецу за претходни мјесец и служи у сврху контроле, анализе и извјештавања о потрошњи енергије и воде.

Члан 7.

(Носиоци података)

Носиоци података су сви крајњи корисници енергије и воде у објектима институција на државном нивоу: министарства, управне организације као самосталне управне организације, управне организације у саставу министарства, као и друге институције Босне и Херцеговине основане посебним законом или којима је посебним законом повјерено обављање послова управе те друге институције, регулаторна тијела, агенције.

Члан 8.

(Носиоци активности енергетског менаџмента)

- (1) Носиоци активности енергетског менаџмента (у даљем тексту: Носиоци активности) су лица запослена код носиоца података, на слиједећим радним мјестима:
 - а) **Енергетски сарадник** - задужен за редован унос података и праћење потрошње енергије и воде на нивоу објекта или комплекса објеката носиоца података.
 - б) **Енергетски менаџер** - задужен за послове вођења и кориштења Информационог система енергетске ефикасности и послове у вези са ефикасним управљање енергијом носиоца података.
 - ц) **Енергетски менаџер - координатор** - задужен за координацију и контролу рада енергетских менаџера као и савјетовање при доношењу одлука у вези са енергетском ефикасности носиоца података.
- (2) Руководилац носиоца података је дужан у року од 30 дана од дана ступања на снагу ове Одлуке именовати, из реда запослених, једног енергетског сарадника на нивоу објекта, као и особу која га у случају спријечености замјењује.
- (3) Уколико више носилаца података користи исти објекат, исти могу споразумно именовати најмање једног енергетског сарадника, као и особу која га у случају спријечености замјењује.
- (4) С циљем стицања корисничких права за приступ Информационом систему енергетске ефикасности, именовани носиоци активности из става (1) овог члана, морају проћи одговарајућу обуку коју ће организовати Министарство, након чега Министарство рјешењем истима одобрава право приступа Информационом систему.

Члан 9.

(Посебне обавезе Министарства и Службе)

- (1) Министарство и Служба ће измијенити Правилнике о унутрашњој организацији најдаље у року од 18 мјесеци од дана стапања на снагу ове Одлуке, у циљу систематизовња радних мјеста, енергетски менаџер и енергетски менаџер - координатор, на начин да предметне послове додају у опис послова већ постојећих радних мјеста или да систематизују нова радна мјеста.
- (2) Министарство ће систематизовати два радна мјеста: једног енергетског менаџера - координатора и једног енергетског менаџера, који ће бити распоређени у Сектор за енергетику.
- (3) Служба ће систематизовати једно радно мјесто енергетског менаџера.

Члан 10.

(Ступање на снагу)

Ова Одлука ступа на снагу даном доношења и објављује се у "Службеном гласнику БиХ".

СМ број 65/19
12. јуна 2019. године
Сарајево

Предједавајући
Савјета министара БиХ
Др Денис Звиздић, с. р.

На основу члана 17. Закона о Вijeћу министара Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", бр. 30/03, 42/03, 81/06, 76/07, 81/07, 94/07 и 24/08), а у веzi са Уговором о успостављању Енергетске заједнице ("Службени гласник БиХ - Међународни уговори", број 9/06), и Закључком Вijeћа министара Босне и Херцеговине са 26. сједнице, одржане 6.10.2015. године, на приједлог Министарства ванjsке трговине и економских односа Босне и Херцеговине, Вijeће министара Босне и Херцеговине, на ванредној сједници одржаној 12.06.2019. године, донijело је

ODLUKU**O USPOSTAVLJANJU SISTEMA ENERGETSKOG MENADŽMENTA I INFORMACIONOG SISTEMA ENERGETSKE EFIKASNOSTI U INSTITUCIJAMA BOSNE I HERCEGOVINE**

Члан 1.

(Предмет)

Овом Одлуком успостављају се Систем енергетског менаџмента и Информациони систем енергетске ефикасности у институциjама Босне и Херцеговине и прописују обавезе носилаца података и носилаца активности енергетског менаџмента, са циљем омогућавања управљања енергијом, трошковима и емисијама везаним за потрошњу енергије и воде, те извјештавања о потрошњи и оствареним уштедама енергије.

Члан 2.

(Систем енергетског менаџмента)

Систем енергетског менаџмента подразумијева интегрисан и систематичан процес који је носилац података из члана 7. ове Одлуке, дужан успоставити у циљу постизања одрживог управљања енергијом кроз:

- успостављање организационе структуре за провођење управљања енергијом;
- анализу тренутног стања енергетске ефикасности креирањем инвентара објеката и техничких система, праћењем потрошње енергије и воде, обезбјеђивањем услова за израду енергетских аудита објеката, енергетским сертификањем објеката и извјештавањем о проведеном редовном auditу техничких система у објектима;
- планирање и реализацију мјера енергетске ефикасности, формулисањем циљева и активности за побољшање енергетске ефикасности и смањење емисија CO₂, израдом акционог плана енергетске ефикасности, одређивањем механизма финансирања за провођење мјера енергетске ефикасности и мониторинг и евалуацију резултата;
- извјештавање и унос података у Информациони систем који се односи на потрошњу енергије и воде и о реализованим мјерама енергетске ефикасности; те
- континурану едукацију људских ресурса.

Члан 3.

(Информациони систем енергетске ефикасности)

- Информациони систем енергетске ефикасности је skup независних интернет платформи са апликациjама и базама података које међусобно комуницирају интернет сервисима,

који у смислу структуре и садржаја, води и одржава Министарство ванjsке трговине и економских односа Босне и Херцеговине (у даљем тексту: Министарство).

- Министарство заједно са Службом за заједничке послове институциjа Босне и Херцеговине (у даљем тексту: Служба) има приступ и могућност прегледа, мониторинга и извјештавања о потрошњи и уштедама енергије и воде за све објекте институциjа Босне и Херцеговине, као и извјештавања о имплементацији акционих и оперативних планова побољшања енергетске ефикасности у Босни и Херцеговини.
- Информациони систем се састоји најмање од сљиведећих међусобно независних компоненти:
 - Компонента 1 - Законски и стратегијски оквир
 - Компонента 2 - Уштеда енергије и воде
 - Компонента 3 - Потрошња енергије и воде.
- Базе података у информационом систему попуњавају носиоци података из члана 7. ове Одлуке.

Члан 4.

(Компонента 1 - Законски и стратегијски оквир)

- Компонента 1 - Законски и стратегијски оквир, садржи базе података сљиведећих докумената:
 - Регистар законских и подзаконских аката који уређују област енергетске ефикасности;
 - Регистар стратегијских докумената енергетске ефикасности;
 - Регистар акционих планова енергетске ефикасности;
 - Регистар оперативних планова за побољшање енергетске ефикасности;
 - Регистар образаца извјештаја;
 - Регистар извјештаја о имплементацији акционих и оперативних планова побољшања енергетске ефикасности.
- Носиоци података из члана 7. ове Одлуке, су дужни усвојене документе у електронској верзији похранити у одговарајуће базе података из става (1) овог члана, најкасније у року од 30 од дана њиховог усвајања.
- Подаци из става (1) тачка а) до е) овог члана су доступни јавности, док су подаци из става (1) тачка ф) доступни само регистрованим корисницима.

Члан 5.

(Компонента 2 - Уштеда енергије и воде)

Компонента 2 - Уштеда енергије и воде садржи податке о реализованим мјерама енергетске ефикасности које су носиоци података из члана 7. ове Одлуке дужни редовно уносити и служи за мониторинг и верификацију уштеда енергије остварених примјеном појединачних мјера, енергетске ефикасности.

Члан 6.

(Компонента 3 - Потрошња енергије и воде)

Компонента 3 - Потрошња енергије и воде садржи податке о потрошњи енергије и воде које су носиоци података из члана 7. ове Одлуке дужни уносити најкасније до 15. у мјесecu за претходни мјесец и служи у сврху контроле, анализе и извјештавања о потрошњи енергије и воде.

Члан 7.

(Носиоци података)

Носиоци података су сви крајњи корисници енергије и воде у објектима институциjа на државном нивоу: министарства, управне организације као самосталне управне организације, управне организације у саставу министарства, као и друге институције Босне и Херцеговине основане посебним законом или којима је посебним законом повјерено обављање послова управе те друге институције, регулаторна тијела, агенције.

Član 8.

(Nosioci aktivnosti energetskog menadžmenta)

- (1) Nosioci aktivnosti energetskog menadžmenta (u daljem tekstu: Nosioci aktivnosti) su lica zaposlena kod nosioca podataka, na sljedećim radnim mjestima:
 - a) **Energetski saradnik** - zadužen za redovan unos podataka i praćenje potrošnje energije i vode na nivou objekta ili kompleksa objekata nosioca podataka.
 - b) **Energetski menadžer** - zadužen za poslove vođenja i korištenja Informacionog sistema energetske efikasnosti i poslove u vezi sa efikasnim upravljanje energijom nosioca podataka.
 - c) **Energetski menadžer** - koordinator - zadužen za koordinaciju i kontrolu rada energetskih menadžera kao i savjetovanje pri donošenju odluka u vezi energetske efikasnosti nosioca podataka.
- (2) Rukovodilac nosioca podataka je dužan u roku od 30 dana od dana stupanja na snagu ove Odluke imenovati, iz reda zaposlenih, jednog energetskog saradnika na nivou objekta, kao i osobu koja ga u slučaju spriječenosti zamjenjuje.
- (3) Ukoliko više nosilaca podataka koristi isti objekat, isti mogu sporazumno imenovati najmanje jednog energetskog saradnika, kao i osobu koja ga u slučaju spriječenosti zamjenjuje.
- (4) S ciljem sticanja korisničkih prava za pristup Informacionom sistemu energetske efikasnosti, imenovani nosioci aktivnosti iz stava (1) ovog člana, moraju proći odgovarajuću obuku koju će organizovati Ministarstvo, nakon čega Ministarstvo rješenjem istima odobrava pravo pristupa Informacionom sistemu.

Član 9.

(Posebne obaveze Ministarstva i Službe)

- (1) Ministarstvo i Služba će izmijeniti Pravilnike o unutrašnjoj organizaciji najdalje u roku od 18 mjeseci od dana stapanja na snagu ove Odluke, u cilju sistematizovanja radnih mjesta, energetski menadžer i energetski menadžer - koordinator, na način da predmetne poslove dodaju u opis poslova već postojećih radnih mjesta ili da sistematizuju nova radna mjesta.
- (2) Ministarstvo će sistematizovati dva radna mjesta: jednog energetskog menadžera - koordinatora i jednog energetskog menadžera, koji će biti raspoređeni u Sektor za energetiku.
- (3) Služba će sistematizovati jedno radno mjesto energetskog menadžera.

Član 10.

(Stupanje na snagu)

Ova Odluka stupa na snagu danom donošenja i objavljuje se u "Službenom glasniku BiH".

VM broj 65/19
12. juna 2019. godine
Sarajevo

Predsjedavajući
Vijeća ministara BiH
Dr. Denis Zvizdić, s. r.

Na temelju članka 17. Zakona o Vijeću ministara Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 30/03, 42/03, 81/06, 76/07, 81/07, 94/07 i 24/08), a u svezi sa Ugovorom o uspostavi Energetske zajednice ("Službeni glasnik BiH - Međunarodni ugovori", broj 9/06), i Zaključkom Vijeća ministara Bosne i Hercegovine sa 26. sjednice, održane 6.10.2015. godine, na prijedlog Ministarstva vanjske trgovine i ekonomskih odnosa Bosne i Hercegovine, Vijeće ministara Bosne i Hercegovine, na izvanrednoj sjednici održanoj 12.6.2019. godine, donijelo je

ODLUKU

**O USPOSTAVI SUSTAVA ENERGETSKOG
MENADŽMENTA INFORMACIONOG SUSTAVA
ENERGETSKE UČINKOVITOSTI U INSTITUCIJAMA
BOSNE I HERCEGOVINE**

Članak 1.

(Predmet)

Ovom Odlukom uspostavljaju se Sustav energetskog menadžmenta i Informacioni sustav energetske učinkovitosti u institucijama Bosne i Hercegovine i propisuju obveze nosilaca podataka i nosilaca aktivnosti energetskog menadžmenta, sa ciljem omogućavanja upravljanja energijom, troškovima i emisijama vezanim za potrošnju energije i vode, te izvješćivanju o potrošnji i ostvarenim uštedama energije.

Članak 2.

(Sustav energetskog menadžmenta)

Sustav energetskog menadžmenta podrazumijeva integriran i sistematičan proces koji je nosilac podataka iz članka 7. ove Odluke, dužan uspostaviti u cilju postizanja održivog upravljanja energijom kroz:

- a) uspostavu organizacione strukture za provedbu upravljanja energijom;
- b) analizu trenutnog stanja energetske učinkovitosti kreiranjem inventara objekata i tehničkih sustava, praćenjem potrošnje energije i vode, osiguravanjem uvjeta za izradu energetskih audita objekata, energetskim certificiranjem objekata i izvješćivanjem o provedenom redovnom auditu tehničkih sustava u objektima;
- c) planiranje i realiziranje mjera energetske učinkovitosti, formuliranjem ciljeva i aktivnosti za poboljšanje energetske učinkovitosti i smanjenje emisija CO₂, izradom akcionog plana energetske učinkovitosti, određivanjem mehanizama financiranja za provedbu mjera energetske učinkovitosti i monitoring i evaluaciju rezultata;
- d) izvješćivanje i unos podataka u Informacioni sustav koji se odnosi na potrošnju energije i vode i o realiziranim mjerama energetske učinkovitosti; te
- e) kontinuiranu edukaciju ljudskih resursa.

Članak 3.

(Informacioni sustav energetske učinkovitosti)

- (1) Informacioni sustav energetske učinkovitosti je skup neovisnih internet platformi sa aplikacijama i bazama podataka koje međusobno komuniciraju internet servisima, koji u smislu strukture i sadržaja, vodi i održava Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Ministarstvo).
- (2) Ministarstvo zajedno sa Službom za zajedničke poslove institucija Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Služba) ima pristup i mogućnost pregleda, monitoringa i izvješćivanja o potrošnji i uštedama energije i vode za sve objekte institucija Bosne i Hercegovine, kao i izvješćivanja o implementaciji akcionih i operativnih planova poboljšanja energetske učinkovitosti u Bosni i Hercegovini.
- (3) Informacioni sustav se sastoji najmanje od sljedećih međusobno neovisnih komponenti:
 - a) Komponenta 1 - Zakonski i strateški okvir
 - b) Komponenta 2 - Ušteda energije i vode
 - c) Komponenta 3 - Potrošnja energije i vode.
- (4) Baze podataka u informacionom sustavu popunjavaju nosioci podataka iz članka 7. ove Odluke.

Članak 4.

(Komponenta 1 - Zakonski i strateški okvir)

- (1) Komponenta 1 - Zakonski i strateški okvir, sadrži baze podataka sljedećih dokumenata:
 - a) Registar zakonskih i podzakonskih akata koji uređuju oblast energetske učinkovitosti;
 - b) Registar strateških dokumenata energetske učinkovitosti;
 - c) Registar akcionih planova energetske učinkovitosti;
 - d) Registar operativnih planova za poboljšanje energetske učinkovitosti;
 - e) Registar obrazaca izvješća;
 - f) Registar izvješća o implementiranju akcionih i operativnih planova poboljšanja energetske učinkovitosti.
- (2) Nosioци podataka iz članka 7. ove Odluke, su dužni usvojene dokumente u elektronskoj verziji pohraniti u odgovarajuće baze podataka iz stavka (1) ovog članka, najkasnije u roku od 30 od dana njihovog usvajanja.,
- (3) Podaci iz stavka (1) točka a) do e) ovog članka su dostupni javnosti, dok su podaci iz stavka (1) točka f) dostupni samo registriranim korisnicima.

Članak 5.

(Komponenta 2 - Ušteda energije i vode)

Komponenta 2 - Ušteda energije i vode sadrži podatke o realiziranim mjerama energetske učinkovitosti koje su nosioci podataka iz članka 7. ove Odluke dužni redovito unositi i služi za monitoring i verifikaciju ušteda energije ostvarenih primjenom pojedinačnih mjera energetske učinkovitosti.

Članak 6.

(Komponenta 3 - Potrošnja energije i vode)

Komponenta 3 - Potrošnja energije i vode sadrži podatke o potrošnji energije i vode koje su nosioci podataka iz članka 7. ove Odluke dužni unositi najkasnije do 15. u mjesecu za prethodni mjesec i služi u svrhu kontrole, analize i izvješćivanja o potrošnji energije i vode.

Članak 7.

(Nosioc i podataka)

Nosioci podataka su svi krajnji korisnici energije i vode u objektima institucija na državnom nivou: ministarstva, upravne organizacije kao samostalne upravne organizacije, upravne organizacije u sustavu ministarstva, kao i druge institucije Bosne i Hercegovine utemeljene posebnim zakonom ili kojima je posebnim zakonom povjereno obnašanje poslova uprave te druge institucije, regulatorna tijela, agencije.

Članak 8.

(Nosoci aktivnosti energetskog menadžmenta)

- (1) Nosioci aktivnosti energetskog menadžmenta (u daljem tekstu: Nosioci aktivnosti) su lica zaposlena kod nosioca podataka, na sljedećim radnim mjestima:
 - a) **Energetski suradnik** - zadužen za redovan unos podataka i praćenje potrošnje energije i vode na nivou objekta ili kompleksa objekata nosioca podataka.
 - b) **Energetski menadžer** - zadužen za poslove vođenja i korištenja Informacionog sustava energetske učinkovitosti i poslove u svezi sa učinkovitim upravljanjem energijom nosioca podataka.
 - c) **Energetski menadžer - koordinator** - zadužen za koordinaciju i kontrolu rada energetskih menadžera kao i savjetovanje pri donošenju odluka u svezi sa energetsom učinkovitošću nosioca podataka.
- (2) Rukovodilac nosioca podataka je dužan u roku od 30 dana od dana stupanja na snagu ove Odluke imenovati, iz reda zaposlenih, jednog energetskog suradnika na nivou objekta, kao i osobu koja ga u slučaju spriječenosti zamjenjuje.

- (3) Ukoliko više nosilaca podataka koristi isti objekat, isti mogu sporazumno imenovati najmanje jednog energetskog suradnika, kao i osobu koja ga u slučaju spriječenosti zamjenjuje.
- (4) S ciljem sticanja korisničkih prava za pristup Informacionom sustavu energetske učinkovitosti, imenovani nosioci aktivnosti iz stavka (1) ovog članka, moraju proći odgovarajuću obuku koju će organizovati Ministarstvo, nakon čega Ministarstvo rješenjem istima odobrava pravo pristupa Informacionom sustavu.

Članak 9.

(Posebne obveze Ministarstva i Službe)

- (1) Ministarstvo i Služba će izmijeniti Pravilnike o unutrašnjoj organizaciji najdalje u roku od 18 mjeseci od dana stapanja na snagu ove Odluke, u cilju sistematiziranja radnih mjesta, energetski menadžer i energetski menadžer - koordinator, na način da predmetne poslove dodaju u opis poslova već postojećih radnih mjesta ili da sistematiziraju nova radna mjesta.
- (2) Ministarstvo će sistematizirati dva radna mjesta: jednog energetskog menadžera - koordinatora i jednog energetskog menadžera, koji će biti raspoređeni u Sektor za energetiku.
- (3) Služba će sistematizirati jedno radno mjesto energetskog menadžera.

Članak 10.

(Stupanje na snagu)

Ova Odluka stupa na snagu danom donošenja i objavljuje se u "Službenom glasniku BiH".

VM broj 65/19
12. lipnja 2019. godine
Sarajevo

Predsjedatelj
Vijeća ministara BiH
Dr. **Denis Zvizdić**, v. r.

481

На основу члана 17. Закона о финансирању институција Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", бр. 61/04, 49/09, 42/12, 87/12 и 32/13), члана 17. Закона о Савјету министара Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", бр. 30/03, 42/03, 81/06, 76/07, 81/07, 94/07 и 24/08) и члана 3. став (3) Одлуке о привременом финансирању институција Босне и Херцеговине и међународних обавеза Босне и Херцеговине за период април-јун 2019. године ("Службени гласник БиХ", број 25/19), на приједлог Предсједништва Босне и Херцеговине, Савјет министара Босне и Херцеговине на ванредној (телефонској) сједници, одржаној 25.6.2019. године, донио је

ОДЛУКУ

**О ОДОБРАВАЊУ СРЕДСТАВА ТЕКУЋЕ РЕЗЕРВЕ
БУЏЕТА ИНСТИТУЦИЈА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ И
МЕЂУНАРОДНИХ ОБАВЕЗА БОСНЕ И
ХЕРЦЕГОВИНЕ ПРЕДСЈЕДНИШТВУ
БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ**

Члан 1.

(Предмет и намієна средстава)

Овом одлуком одобравају се средства текуће резерве Буџета институција Босне и Херцеговине и међународних обавеза Босне и Херцеговине Предсједништву Босне и Херцеговине у износу од 200.000,00 КМ у сврху организовања Самита Процеса сарадње у Југоисточној Европи (SEECР) у периоду 08. и 09. јула 2019. године у Босни и Херцеговини.

Дан жалости у Босни и Херцеговини се обиљежава обавезним истицањем заставе Босне и Херцеговине на пола копља, односно јарбола, на зградама институција Босне и Херцеговине.

Члан 3.

(Прилагођавање програмских садржаја медија и културно-умјетничких и спортских манифестација)

Медијске куће на територији Босне и Херцеговине, као и организатори културно-умјетничких и спортских манифестација на територији Босне и Херцеговине, дужни су прилагодити своје програмске садржаје Дану жалости у Босни и Херцеговини.

Члан 4.

(Ступање на снагу)

Ова Одлука ступа на снагу даном доношења и објављује се у "Службеном гласнику БиХ".

СМ број 67/19
02. јула 2019. године
Сарајево

Предједавајући
Савјета министара БиХ
Др **Денис Звиздић**, с. р.

На основу члана 17. Закона о Вјећу министара Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", бр. 30/03, 42/03, 81/06, 76/07, 81/07, 94/07 и 24/08), Вјеће министара Босне и Херцеговине, на 174. сједници одржаној 02. јула 2019. године, донјело је

**ODLUKU
O PROGLAŠENJU 11. JULA 2019. GODINE DANOM
ŽALOSTI U BOSNI I HERCEGOVINI**

Члан 1.

(Proglašenje даном жалости)

11. јули 2019. године - proglašava се Даном жалости у Босни и Херцеговини.

Члан 2.

(Obilježavanje дана жалости)

Дан жалости у Босни и Херцеговини се обилježава обавезним истацањем заставе Босне и Херцеговине на пола копља, односно јарбола, на зградима институција Босне и Херцеговине.

Члан 3.

(Prilagođavanje програмских садржаја медија и културно-умјетничких и спортских манифестација)

Медијске куће на територији Босне и Херцеговине, као и организатори културно-умјетничких и спортских манифестација на територији Босне и Херцеговине, дужни су прилагодити своје програмске садржаје Дану жалости у Босни и Херцеговини.

Члан 4.

(Stupanje на снагу)

Ова Одлука ступа на снагу даном доношења и објављује се у "Службеном гласнику БиХ".

VM број 67/19
02. јула 2019. године
Сарајево

Предједавајући
Вјећа министара БиХ
Др **Денис Звиздић**, с. р.

На основу члана 17. Закона о Вјећу министара Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", бр. 30/03, 42/03, 81/06, 76/07, 81/07, 94/07 и 24/08), Вјеће министара Босне и Херцеговине, на 174. сједници одржаној 2. септембра 2019. године, донјело је

**ODLUKU
O PROGLAŠENJU 11. SRPNJA 2019. GODINE DANOM
ŽALOSTI U BOSNI I HERCEGOVINI**

Чланак 1.

(Proglašenje даном жалости)

11. септембар 2019. године - proglašava се Даном жалости у Босни и Херцеговини.

Чланак 2.

(Obilježavanje дана жалости)

Дан жалости у Босни и Херцеговини се обилježава обавезним истацањем заставе Босне и Херцеговине на пола копља, односно јарбола, на зградима институција Босне и Херцеговине.

Чланак 3.

(Prilagođavanje програмских садржаја медија и културно-умјетничких и спортских манифестација)

Медијске куће на територији Босне и Херцеговине, као и организатори културно-умјетничких и спортских манифестација на територији Босне и Херцеговине, дужни су прилагодити своје програмске садржаје Дану жалости у Босни и Херцеговини.

Чланак 4.

(Stupanje на снагу)

Ова Одлука ступа на снагу даном доношења и објављује се у "Службеном гласнику БиХ".

VM број 67/19
2. септембар 2019. године
Сарајево

Предсједатељ
Вјећа министара БиХ
Др **Денис Звиздић**, с. р.

**МИНИСТАРСТВО СПОЉНЕ ТРГОВИНЕ
И ЕКОНОМСКИХ ОДНОСА
БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ**

483

На основу члана 2а. тачка а) Закона о Спољнотрговинској комори Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", број 30/01 и 72/13), у вези са чланом 6. став 6. Закона о спољнотрговинској политици Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", број 7/98 и 35/04) и чланом 99. став 4. Закона о управи Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", број 32/02, 102/09 и 72/17), Министарство спољне трговине и економских односа Босне и Херцеговине доноси

**ИНСТРУКЦИЈУ
ЗА РАСПОДЈЕЛУ ДЕТАШМАНА ЗА ЗАПОШЉАВАЊЕ
РАДНИКА БОСАНСКОХЕРЦЕГОВАЧКИХ
ПРЕДУЗЕЋА У СР ЊЕМАЧКОЈ ЗА ДЕТАШМАНСКУ
2019/2020. ГОДИНУ**

Члан 1.

(Предмет)

Овом Инструкцијом се ближе разрађују услови и начин расподеле деташмана с циљем имплементације међудржавног Споразума о запошљавању босанскохерцеговачких предузећа са сједиштем у Босни и Херцеговини у сврху извршења уговора о извођењу радова ("Службени лист РБиХ", број 54/95) и Споразума о условима трајног преноса дијела контингента деташмана Републике Словеније у корист Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", број 13/05), у складу са Законом о спољнотрговинској политици Босне и Херцеговине и Законом о Спољнотрговинској комори Босне и Херцеговине.

Члан 2.

(Годишњи контингент деташмана и његова структура)

- (1) Министарство спољне трговине и економских односа Босне и Херцеговине (у даљем тексту: Министарство) у сарадњи са надлежним органима Савезне Републике Њемачке, обезбјеђује и утврђује годишњи контингент деташмана за сваку деташманску годину која траје од 01. октобра текуће до 30. септембра наредне године, о чему обавјештава Спољнотрговинску комору Босне и Херцеговине, Привредну комору Републике Српске, Привредну комору Федерације Босне и Херцеговине и Привредну комору Брчко дистрикта.

- (2) У оквиру годишњег контингента, Министарство утврђује његову структуру и распојелу на ентитете, као и број детаашмана босанскохерцеговачких предузећа са већинским власништвом капитала правних и физичких лица из Републике Словеније и босанскохерцеговачких предузећа која са тим предузећима заједно наступају при извођењу радова у Савезној Републици Њемачкој.

Члан 3.

(Јавни конкурс)

- (1) Процес распојеле детаашмана на крајње кориснике се врши и спроводи, путем годишњег Јавног конкурса за распојелу детаашмана за рад у Савезној Републици Њемачкој, чији текст сагласно утврђују Спољнотрговинска комора БиХ, Привредна комора Републике Српске и Привредна комора Федерације Босне и Херцеговине.
- (2) Спољнотрговинска комора БиХ, прије објаве јавног конкурса из става (1) овог члана, Министарству доставља усаглашени текст јавног конкурса, ради оцјене његове усклађености са одредбама ове Инструкције и давања сагласности на исти.
- (3) Јавни конкурс, поред осталог, обавезно садржи општу појелу на контингенте и подконтингенте по дјелатностима и учесницима, попис докумената које учесник у јавном конкурсy мора доставити, опште услове за учешћа предузећа из Босне и Херцеговине на јавном конкурсy, критеријуме за дојелу детаашмана, као и друге елементе који могу бити од значаја за учеснике на јавном конкурсy.

Члан 4.

(Општи услови за учешће на јавном конкурсy)

- (1) На јавни конкурс се може пријавити предузеће са сједиштем у Босни и Херцеговини.
- (2) Право на дојелу детаашмана за рад у Савезној Републици Њемачкој према Споразуму о условима трајног преноса дијела контингента детаашмана Републике Словеније у корист Босне и Херцеговине, могу остварити предузећа регистрована у Босни и Херцеговини, која испуњавају посебне услове утврђене у том Споразуму, што се објављује у јавном конкурсy.

Члан 5.

(Пријава на јавни конкурс)

- (1) Учесник на јавном конкурсy, пријаву на јавни конкурс подноси Привредној комори Републике Српске или Привредној комори Федерације Босне и Херцеговине, према мјесту сједишта предузећа, док учесник из Брчко дистрикта БиХ пријаву на јавни конкурс подноси ентитетској привредној комори према властитом избору.
- (2) Поступак отварања поднесених пријава на јавни конкурс је јаван и транспарентан, те подразумијева право свих учесника на јавном конкурсy да присуствују јавном отварању пријава, те право да изврше увид у достављену документацију других учесника на јавном конкурсy, која је од значаја за одлуку о дојели детаашмана.

Члан 6.

(Критеријуми за распојелу детаашмана и вредновање пријава)

- (1) У поступку вредновања пријава за дојелу детаашмана, примјењују се критеријуми на основу којих се сачињава ранг листа предузећа са припадајућим бројем детаашмана.
- (2) Поред општих услова за учешће на јавном конкурсy, уважавајући територијалну и секторску уравнотеженост, приликом одлучивања о распојели детаашмана,

надлежна Комисија ће у обзир узети и следеће критеријуме:

- а) остварене пословне резултате предузећа,
б) број запослених радника у сталном радном односу у БиХ у претходној години и првом кварталу текуће године,
ц) кадровску и техничку оспособљеност,
д) постигнуте референце предузећа,
е) искориштеност детаашмана у СР Њемачкој у претходној детаашманској години.

Члан 7.

(Поступак распојеле детаашмана)

Поступак распојеле детаашмана у оквиру својих надлежности, проводе Привредна комора Републике Српске, Привредна комора Федерације Босне и Херцеговине и Спољнотрговинска комора БиХ, посебно водећи рачуна о економичности, уједначености услова и процедуре, ефикасности, благовремености, транспарентности, јавности, правичности, забрани дискриминације, о праву крајњег корисника на улагање ефективног правног лијека, као и о томе да чланови Комисије за распојелу детаашмана нису у сукобу интереса.

Члан 8.

(Завршна сагласност)

- (1) Након спроведене коначне процедуре у складу са јавним конкурсом, привредне коморе ентитета достављају Одлуку о распојели детаашмана која садржи број додијељених детаашмана, не већи од броја на који имају право за дојелу, на даљи поступак у Спољнотрговинску комору БиХ.
- (2) По достављању Одлуке из става (1) овог члана, Спољнотрговинска комора БиХ одобрава и издаје завршну сагласност за контингент детаашмана, те успоставља и води регистар појединачно одобрених уговора.
- (3) Додијељени детаашмани су непреносиви.

Члан 9.

(Контрола над распојелом детаашмана и управни надзор)

- (1) Спољнотрговинска комора БиХ континуирано прати искориштеност контингента додијељених детаашмана, сарађује и размјењује информације са надлежним тијелима за рад и запошљавање у Савезној Републици Њемачкој и о томе благовремено, а најмање једном мјесечно, обавјештава Министарство и привредне коморе ентитета.
- (2) Министарство, у складу са Законом о управи БиХ, врши надзор над Спољнотрговинском комором БиХ у дијелу пренесених јавних овлаштења.
- (3) Спољнотрговинска комора БиХ је дужна Министарство редовно извјештавати о процесу имплементације распојеле детаашмана на бази комплетне документације из поступка распојеле детаашмана, коју су јој дужне доставити привредне коморе ентитета.

Члан 10.

(Ступање на снагу)

Ова Инструкција ступа на снагу наредног дана од дана објављивања у "Службеном гласнику БиХ", а објавит ће се и на web страници Министарства.

Број 01-02-2553/19
10. јула 2019. године
Сарајево

Министар
Мирко Шаровић, с. р.

Na osnovu člana 2a. tačka a) Zakona o Vanjskotrgovinskoj komori Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 30/01 i 72/13), u vezi sa članom 6. stav 6. Zakona o vanjskotrgovinskoj politici Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 7/98 i 35/04) i članom 99. stav 4. Zakona o upravi Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 32/02, 102/09 i 72/17), Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa Bosne i Hercegovine donosi

**INSTRUKCIJU
ZA RASPODJELU DETAŠMANA ZA ZAPOSŁJAVANJE
RADNIKA BOSANSKOHERCEGOVAČKIH PREDUZEĆA
U SR NJEMAČKOJ ZA DETAŠMANSKU 2019/2020.**

GODINU

Član 1.
(Predmet)

Ovom Instrukcijom se bliže razrađuju uslovi i način raspodjele detašmana s ciljem implementacije međudržavnog Sporazuma o zapošljavanju bosanskohercegovačkih preduzeća sa sjedištem u Bosni i Hercegovini u svrhu izvršenja ugovora o izvođenju radova ("Službeni list R BiH", broj 54/95) i Sporazuma o uslovima trajnog prenosa dijela kontigenta detašmana Republike Slovenije u korist Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 13/05), u skladu sa Zakonom o vanjskotrgovinskoj politici Bosne i Hercegovine i Zakonom o Vanjskotrgovinskoj komori Bosne i Hercegovine.

Član 2.

(Godišnji kontigent detašmana i njegova struktura)

- (1) Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Ministarstvo) u suradnji sa nadležnim organima Savezne Republike Njemačke, obezbjeđuje i utvrđuje godišnji kontigent detašmana za svaku detašmansku godinu koja traje od 01. oktobra/listopada tekuće do 30. septembra/rujna naredne godine, o čemu obavještava Vanjskotrgovinsku komoru Bosne i Hercegovine, Privrednu komoru Republike Srpske, Privrednu komoru Federacije Bosne i Hercegovine i Privrednu komoru Brčko distrikta.
- (2) U okviru godišnjeg kontigenta, Ministarstvo utvrđuje njegovu strukturu i raspodjelu na entitete, kao i broj detašmana bosanskohercegovačkih preduzeća sa većinskim vlasništvom kapitala pravnih i fizičkih lica iz Republike Slovenije i bosanskohercegovačkih preduzeća koja sa tim preduzećima zajedno nastupaju pri izvođenju radova u Saveznoj Republici Njemačkoj.

Član 3.

(Javni natječaj)

- (1) Proces raspodjele detašmana na krajnje korisnike se vrši i sprovodi, putem godišnjeg Javnog natječaja za raspodjelu detašmana za rad u Saveznoj Republici Njemačkoj, čiji tekst saglasno utvrđuju Vanjskotrgovinska komora BiH, Privredna komora Republike Srpske i Privredna komora Federacije Bosne i Hercegovine.
- (2) Vanjskotrgovinska komora BiH, prije objave javnog natječaja iz stava (1) ovog člana, Ministarstvu dostavlja usaglašeni tekst javnog natječaja, radi ocjene njegove usklađenosti sa odredbama ove Instrukcije i davanja suglasnosti na isti.
- (3) Javni natječaj, pored ostalog, obavezno sadrži opću podjelu na kontingente i podkontingente po djelatnostima i učesnicima, popis dokumenata koje učesnik u javnom natječaju mora dostaviti, opće uvjete za učešća preduzeća iz Bosne i Hercegovine na javnom natječaju, kriterije za

dodjelu detašmana, kao i druge elemente koji mogu biti od značaja za učesnike na javnom natječaju.

Član 4.

(Opšti uslovi za učešće na javnom natječaju)

- (1) Na javni natječaj se može prijaviti preduzeće sa sjedištem u Bosni i Hercegovini.
- (2) Pravo na dodjelu detašmana za rad u Saveznoj Republici Njemačkoj prema Sporazumu o uvjetima trajnog prenosa dijela kontigenta detašmana Republike Slovenije u korist Bosne i Hercegovine, mogu ostvariti preduzeća registrirana u Bosni i Hercegovini, koja ispunjavaju posebne uvjete utvrđene u tom Sporazumu, što se objavljuje u javnom natječaju.

Član 5.

(Prijava na javni natječaj)

- (1) Učesnik na javnom natječaju, prijavu na javni natječaj podnosi Privrednoj komori Republike Srpske ili Privrednoj komori Federacije Bosne i Hercegovine, prema mjestu sjedišta preduzeća, dok učesnik iz Brčko distrikta BiH prijavu na javni natječaj podnosi entitetskoj privrednoj komori prema vlastitom izboru.
- (2) Postupak otvaranja podnesenih prijava na javni natječaj je javan i transparentan, te podrazumijeva pravo svih učesnika na javnom natječaju da prisustvuju javnom otvaranju prijava, te pravo da izvrše uvid u dostavljenu dokumentaciju drugih učesnika na javnom natječaju, koja je od značaja za odluku o dodjeli detašmana.

Član 6.

(Kriterijumi za raspodjelu detašmana i vrednovanje prijava)

- (1) U postupku vrednovanja prijava za dodjelu detašmana, primjenjuju se kriteriji na osnovu kojih se sačinjava rang lista preduzeća sa pripadajućim brojem detašmana.
- (2) Pored opštih uslova za učešće na javnom natječaju, uvažavajući teritorijalnu i sektorsku uravnoteženost, prilikom odlučivanja o raspodjeli detašmana, nadležna Komisija će u obzir uzeti i sljedeće kriterije:
 - a) ostvarene poslovne rezultate preduzeća
 - b) broj zaposlenih radnika u stalnom radnom odnosu u BiH u prethodnoj godini i prvom kvartalu tekuće godine
 - c) kadrovsku i tehničku osposobljenost
 - d) postignute reference preduzeća
 - e) iskorištenost detašmana u SR Njemačkoj u prethodnoj detašmanskoj godini.

Član 7.

(Postupak raspodjele detašmana)

Postupak raspodjele detašmana u okviru svojih nadležnosti, provode Privredna komora Republike Srpske, Privredna komora Federacije Bosne i Hercegovine i Vanjskotrgovinska komora BiH, posebno vodeći računa o ekonomičnosti, ujednačenosti uslova i procedure, efikasnosti, blagovremenosti, transparentnosti, javnosti, pravičnosti, zabrani diskriminacije, o pravu krajnjeg korisnika na ulaganje efektivnog pravnog lijeka, kao i o tome da članovi Komisije za raspodjelu detašmana nisu u sukobu interesa.

Član 8.

(Završna saglasnost)

- (1) Nakon sprovedene konačne procedure u skladu sa javnim natječajem, privredne komore entiteta dostavljaju Odluku o raspodjeli detašmana koja sadrži broj dodijeljenih detašmana, ne veći od broja na koji imaju pravo za dodjelu, na dalji postupak u Spoljnotrgovinsku komoru BiH.
- (2) Po dostavljanju Odluke iz stava (1) ovog člana, Vanjskotrgovinska komora BiH odobrava i izdaje završnu

suglasnost za kontigent detašmana, te uspostavlja i vodi registar pojedinačno odobrenih ugovora.

- (3) Dodijeljeni detašmani su neprenosivi.

Član 9.

(Kontrola nad raspodjelom detašmana i upravni nadzor)

- (1) Vanjskotrgovinska komora BiH kontinuirano prati iskorištenost kontigenta dodijeljenih detašmana, surađuje i razmjenjuje informacije sa nadležnim tijelima za rad i zapošljavanje u Saveznoj Republici Njemačkoj i o tome blagovremeno, a najmanje jednom mjesečno, obavještava Ministarstvo i privredne komore entiteta.
- (2) Ministarstvo u skladu sa Zakonom o upravi BiH, vrši nadzor nad Vanjskotrgovinskom komorom BiH u dijelu prenesenih javnih ovlaštenja.
- (3) Vanjskotrgovinska komora BiH je dužna Ministarstvo redovno izvještavati o procesu implementacije raspodjele detašmana na bazi kompletne dokumentacije iz postupka raspodjele detašmana, koju su joj dužne dostaviti privredne komore entiteta.

Član 10.

(Stupanje na snagu)

Ova Instrukcija stupa na snagu narednog dana od dana objavljivanja u "Službenom glasniku BiH", a objavit će se i na web stranici Ministarstva.

Broj 01-02-2553/19
10. jula 2019. godine
Sarajevo

Ministar
Mirko Šarović, s. r.

Na osnovu članka 2a. tačka a) Zakona o Vanjskotrgovinskoj komori Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 30/01 i 72/13), u vezi sa člankom 6. stavkom 6. Zakona o vanjskotrgovinskoj politici Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 7/98 i 35/04) i člankom 99. stavkom 4. Zakona o upravi Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 32/02, 102/09 i 72/17), Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa Bosne i Hercegovine donosi

INSTRUKCIJU

ZA RASPODJELU DETAŠMANA ZA ZAPOSŁJAVANJE RADNIKA BOSANSKOHERCEGOVAČKIH PODUZEĆA U SR NJEMAČKOJ ZA DETAŠMANSKU 2019/2020.

GODINU

Članak 1.
(Predmet)

Ovom Instrukcijom se bliže razrađuju uvjeti i način raspodjele detašmana s ciljem implementacije međudržavnog Sporazuma o zapošljavanju bosanskohercegovačkih poduzeća sa sjedištem u Bosni i Hercegovini u svrhu izvršenja ugovora o izvođenju radova ("Službeni list R BiH", broj 54/95) i Sporazuma o uvjetima trajnog prenosa dijela kontigenta detašmana Republike Slovenije u korist Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 13/05), sukladno Zakonu o vanjskotrgovinskoj politici Bosne i Hercegovine i Zakonu o Vanjskotrgovinskoj komori Bosne i Hercegovine.

Članak 2.

(Godišnji kontigent detašmana i njegova struktura)

- (1) Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Ministarstvo) u suradnji sa nadležnim organima Savezne Republike Njemačke, obezbjeđuje i utvrđuje godišnji kontigent detašmana za svaku detašmansku godinu koja traje od 01. listopada tekuće do 30. rujna naredne godine, o čemu obavještava Vanjskotrgovinsku komoru Bosne i Hercegovine, Gospodarsku komoru Republike Srpske, Gospodarsku

komoru Federacije Bosne i Hercegovine i Gospodarsku komoru Brčko distrikta.

- (2) U okviru godišnjeg kontigenta, Ministarstvo utvrđuje njegovu strukturu i raspodjelu na entitete, kao i broj detašmana bosanskohercegovačkih poduzeća sa većinskim vlasništvom kapitala pravnih i fizičkih lica iz Republike Slovenije i bosanskohercegovačkih poduzeća koja sa tim poduzećima zajedno nastupaju pri izvođenju radova u Saveznoj Republici Njemačkoj.

Članak 3.

(Javni natječaj)

- (1) Proces raspodjele detašmana na krajnje korisnike se vrši i sprovodi, putem godišnjeg Javnog natječaja za raspodjelu detašmana za rad u Saveznoj Republici Njemačkoj, čiji tekst suglasno utvrđuju Vanjskotrgovinska komora BiH, Gospodarska komora Republike Srpske i Gospodarska komora Federacije Bosne i Hercegovine.
- (2) Vanjskotrgovinska komora BiH, prije objave javnog natječaja iz stavka (1) ovog člana, Ministarstvu dostavlja usuglašeni tekst javnog natječaja, radi ocjene njegove sukladnosti sa odredbama ove Instrukcije i davanja suglasnosti na isti.
- (3) Javni natječaj, pored ostalog, obavezno sadrži opću podjelu na kontingente i podkontingente po djelatnostima i sudionicima, popis dokumenata koje sudionik u javnom natječaju mora dostaviti, opće uvjete za sudjelovanje poduzeća iz Bosne i Hercegovine na javnom natječaju, kriterije za dodjelu detašmana, kao i druge elemente koji mogu biti od značaja za sudionike na javnom natječaju.

Članak 4.

(Opšti uslovi za učešće na javnom natječaju)

- (1) Na javni natječaj se može prijaviti poduzeće sa sjedištem u Bosni i Hercegovini.
- (2) Pravo na dodjelu detašmana za rad u Saveznoj Republici Njemačkoj prema Sporazumu o uslovima trajnog prenosa dijela kontigenta detašmana Republike Slovenije u korist Bosne i Hercegovine, mogu ostvariti poduzeća registrirana u Bosni i Hercegovini, koja ispunjavaju posebne uvjete utvrđene u tom Sporazumu, što se objavljuje u javnom natječaju.

Članak 5.

(Prijava na javni natječaj)

- (1) Sudionik na javnom natječaju, prijavu na javni natječaj podnosi Gospodarskoj komori Republike Srpske ili Gospodarskoj komori Federacije Bosne i Hercegovine, prema mjestu sjedišta poduzeća, dok sudionik iz Brčko distrikta BiH prijavu na javni natječaj podnosi entitetskoj gospodarskoj komori prema vlastitom izboru.
- (2) Postupak otvaranja podnesenih prijava na javni natječaj je javan i transparentan, te podrazumijeva pravo svih sudionika na javnom natječaju da prisustvuju javnom otvaranju prijave, te pravo da izvrše uvid u dostavljenu dokumentaciju drugih sudionika na javnom natječaju, koja je od značaja za odluku o dodjeli detašmana.

Članak 6.

(Kriteriji za raspodjelu detašmana i vrednovanje prijava)

- (1) U postupku vrednovanja prijava za dodjelu detašmana, primjenjuju se kriteriji na osnovu kojih se sačinjava rang lista poduzeća sa pripadajućim brojem detašmana.
- (2) Pored opštih uslova za učešće na javnom natječaju, uvažavajući teritorijalnu i sektorsku uravnoteženost, prilikom odlučivanja o raspodjeli detašmana, nadležna Komisija će u obzir uzeti i sljedeće kriterije:
 - a) ostvarene poslovne rezultate poduzeća,

- b) број запослених радника у сталном радном односу у БиХ у претходној години и првом кварталу текуће године,
- c) кадровску и техничку осposobljenost,
- d) постигнуте reference предузећа,
- e) искориштеност детаšмана у SR Нjемачкој у претходној детаšманској години.

Чланак 7.

(Postupak raspodjele detašmana)

Postupak raspodjele detašmana у оквиру својих надлежности, проводе Господарска комора Републике Српске, Господарска комора Федерације Босне и Херцеговине и Ванjsкотрговинска комора БиХ, посебно водећи рачуна о економичности, уједначености увјета и procedure, учинковитости, благовремености, транспарентности, правности, правичности, забрани дискриминације, о праву крајњег корисника на улагање ефективнoг правног лијека, као и о томе да чланови Комисије за расподјелу детаšмана нису у sukobу интереса.

Чланак 8.

(Završna suglasnost)

- (1) Након спроведене коначне procedure у складу са јавним најтечајем, господарске коморе ентитета достављају Одлуку о расподјели детаšмана која садржи број додijелjenih детаšмана, не већи од броја на који имају право за додјелу, на даљи поступак у Ванjsкотрговинску комору БиХ.
- (2) По достављању Одлуке из ставка (1) овог чланка, Ванjsкотрговинска комора БиХ одобрава и издаје завршну suglasnost за контингент детаšмана, те успоставља и води регистар појединачно одобренih уговора.
- (3) Додijелjeni детаšмани су непrenосиви.

Чланак 9.

(Kontrola nad raspodjelom detašmana i upravni nadzor)

- (1) Ванjsкотрговинска комора БиХ континуирано прати искориштеност контингента додijелjenih детаšмана, сарађује и размjenjuje информације са надлежним тијелима за рад и запошљавање у Saveznoj Republici Нjемачкој и о томе благовремено, а најмање једном мјесечно, обавještава Министарство и господарске коморе ентитета.
- (2) Министарство, суkladно Закону о управи БиХ, врши надзор над Ванjsкотрговинском комором БиХ у дијелу пренесених јавних овлашћења.
- (3) Ванjsкотрговинска комора БиХ је дужна Министарство редовно извještавати о процесу имплементације расподјеле детаšмана на бази kompletне документације из поступка расподјеле детаšмана, коју су јој дужне доставити господарске коморе ентитета.

Чланак 10.

(Stupanje na snagu)

Ова Инструкција ступа на снагу наредног дана од дана објављивања у "Службеном гласнику БиХ", а објавит ће се и на web страници Министарства.

Број 01-02-2553/19
10. септембра 2019. године
Сарајево

Министар
Mirko Šarović, v. r.

УСТАВНИ СУД БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

484

Уставни суд Босне и Херцеговине у Великом вијећу, у предмету број АП 2907/17, рјешавајући апелацију **М.Ч.**, на основу члана VI/36) Устава Босне и Херцеговине, члана 57 став (2) тачка б), члана 59 ст. (1) и (2) и члана 62 став (1) Правила Уставног суда Босне и Херцеговине – пречишћени

текст ("Службени гласник Босне и Херцеговине" број 94/14), у саставу:

Златко М. Кнежевић, председник
Мато Тадић, потпредседник
Мирсад Ћеман, потпредседник
Валерија Галић, судија
Миодраг Симовић, судија
Сеада Палаврић, судија
на сједници одржаној 11. јуна 2019. године донио је

ОДЛУКУ О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ

Усваја се апелација **М.Ч.**

Утврђује се повреда права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода.

Укида се Пресуда Суда Босне и Херцеговине број С1 3 П 022162 17 Гж од 30. маја 2017. године.

Предмет се враћа Суду Босне и Херцеговине, који је дужан да по хитном поступку донесе нову одлуку у складу са чланом II/3е) Устава Босне и Херцеговине и чланом 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода.

Налаже се Суду Босне и Херцеговине да, у складу са чланом 72 став (5) Правила Уставног суда Босне и Херцеговине, у року од два мјесеца од дана достављања ове одлуке обавијести Уставни суд Босне и Херцеговине о предузетим мјерама с циљем извршења ове одлуке.

Одлуку објавити у "Службеном гласнику Босне и Херцеговине", "Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине", "Службеном гласнику Републике Српске" и у "Службеном гласнику Брчко дистрикта Босне и Херцеговине".

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ

I. Увод

1. М.Ч. (у даљњем тексту: апелант) из Сарајева, којег заступа Хајран Зеба, адвокат из Сарајева, поднио је 11. јула 2017. године апелацију Уставном суду Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Уставни суд) против Пресуде Суда Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Суд БиХ) број С1 3 П 022162 17 Гж од 30. маја 2017. године.

II. Поступак пред Уставним судом

2. На основу члана 23 Правила Уставног суда, од Суда Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Суд БиХ), тужитељке Спољнотрговинске коморе Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: тужитељка) затражено је 7. фебруара 2019. године да доставе одговоре на апелацију.

3. Одговор на апелацију је доставила тужитељка по пуномоћницима, адвокатима Бекиру Гавранкапетановићу и Дамиру Колци, 18. марта 2019. године, а Суд БиХ је доставио одговор на апелацију 6. марта 2019. године.

III. Чињенично стање

Уводне напомене

4. Пресудом Суда БиХ број С1 3 П 012860 13 П од 7. маја 2014. године, која је потврђена Пресудом Суда БиХ број С1 3 П 012860 14 Гж од 17. априла 2015. године, усвојен је апелантов тужбени захтјев, поништена је одлука о разрјешењу апеланта са позиције директора Сектора за финансије, рачуноводство и кланарину (у даљњем тексту: Сектор) тужене Спољнотрговинске коморе (у даљњем тексту зависно од фазе поступка: тужена, дужник или тужитељка) прецизираног броја од 20. фебруара 2012. године, те је наложено туженој да апеланта врати на позицију на коју је био распоређен по основу Уговора о раду на неодређено вријеме од 28. јануара 2011. године. Даље је пресудом наложено туженој да апеланту на име разлике плате и

припадајуће накнаде уз плату за период од 20. фебруара 2012. године до 22. јула 2013. године исплати укупно износ од 13.987,57 КМ, у таксативно наведеним износима и за периоде као у изреци пресуде, те да на апелантово име уплати доприносе надлежном Фонду пензионог и инвалидског осигурања (у даљњем тексту: Фонд ПИО) на утврђену разлику плате у износу од 4.562,60 КМ. Тужена је, такође, обавезана да апеланту накнади трошкове парничног поступка у износу од 3.406,63 КМ.

Извршни поступак - одређивање додатног рока и изрицања судских пенала

5. Апелант је 24. априла 2015. године прво затражио да тужена добровољно изврши пресуду од 7. маја 2014. године, а затим је приједлогом од 4. маја 2015. године покренуо извршни поступак против тужене као дужника ради извршења неновчаног потраживања - повратка апеланта на рад.

6. Даље је апелант као повјерилац 26. маја 2015. године Суду БиХ, поступајући у смислу члана 192 Закона о извршном поступку пред Судом БиХ (у даљњем тексту: ЗИП), поднио приједлог за доношење рјешења којим би се дужнику одредио накнадни примјерени рок од осам дана за испуњење неновчане обавезе (повратка на посао) и истовремено је предложио да Суд БиХ, уколико дужник у датом року не испуни обавезу, рјешењем обавезе дужника на исплату судских пенала у износу од 300,00 КМ за сваки дан кашњења.

7. Одлучујући о поднесеном апелантовом приједлогу Суд БиХ је Рјешењем број С1 3 1 018901 15 И од 29. маја 2015. године, које је потврђено Рјешењем број С1 3 И 018901 15 И од 3. новембра 2015. године, одредио туженој накнадни рок од осам дана од дана пријема овог рјешења ради испуњења неновчане обавезе - повратка апеланта на позицију на коју је био распоређен по основу Уговора о раду на неодређено вријеме од 28. јануара 2011. године (став I изреке рјешења). Истим рјешењем утврђено је да, ако дужник у остављеном року не поступи у складу са ставом I изреке рјешења, обавезан је да апеланту исплати износ од 300,00 КМ на име судских пенала за сваки дан закашњења, почев од истека наведеног рока па до апелантовог повратка на посао (став II), као и да му накнади трошкове састављања приједлога за одређивање накнадно примјереног рока у износу од 421,20 КМ (став III изреке). У образложењу рјешења је наведено да је Суд БиХ утврдио да тужена није извршила своју обавезу сходно пресуди тог суда од 7. маја 2014. године, потврђеној 17. априла 2015. године. Указано је да је рјешење засновано на одредби члана 192 ЗИП-а, која се у извршном поступку примјењује сходно члану 17 цитираног закона, којом је прописано да, када дужник не изврши у року неку своју неновчану обавезу утврђену правоснажном судском одлуком или судским поравнањем, суд ће у извршном поступку, на приједлог повјериоца, одредити дужнику накнадни примјерени рок и упозорити га да ће, ако своју обавезу не испуни у том року, бити дужан да исплати повјериоцу одређени износ новца за сваки дан закашњења (судски пенали) у смислу правила о облигационим односима.

Поступак за наплату судских пенала

8. На апелантов приједлог од 13. новембра 2015. године Суд БиХ је Рјешењем број С1 3 И 018901 15 И од 7. децембра 2015. године одредио извршење ради принудне наплате судских пенала на начин одређен у апелантовом приједлогу, које има да се спроведе пљенидбом новчаних средстава дужника која има на прецизираном трансакцијском рачуну, те преносом средстава на апелантов рачун. Истим рјешењем туженој као дужнику је забрањено да врши

наплату и на било који начин располаже заплијењеним новчаним средствима, а банци код које тужена има трансакцијски рачун се забрањује да са њеног рачуна исплаћује било који износ истом и трећим лицима по налогу тужене, све док се апелантово потраживање у потпуности не намири.

9. Тужена је против рјешења Суда БиХ од 7. децембра 2015. године изјавила приговор због произвољне примјене материјалног права, односно због проглашења рјешења недопуштеним. Суд БиХ је Рјешењем број С1 3 И 0018901 16 Гж 3 од 23. маја 2016. године извршни поступак против тужене као дужника прекинуо и тужену упutio да покрене парнични поступак ради проглашења рјешења недопуштеним у року од 15 дана. Такође је навео да, уколико тужена не достави доказ о покренутом парничном поступку, жалбени поступак ће се наставити по службеној дужности.

Оспорене пресуде

10. Тужена је, сходно налогу извршног суда, као тужитељка поднијела тужбу против апеланта ради утврђивања недопуштености извршења.

11. Суд БиХ је 2. марта 2017. године донио Пресуду број С1 3 П 022162 16 П којом је одбио као неоснован тужбени захтјев тужитељке којим је тражила да се утврди да је рјешење од 29. маја 2015. године о одређивању накнадног рока од осам дана ради испуњења неновчане обавезе – повратка апеланта као туженог на позицију на коју је био распоређен по основу уговора о раду, као и рјешење од 7. децембра 2015. године о принудној наплати судских пенала недопуштено, што је апелант дужан да призна и трпи да се поступак испуњења неновчане обавезе - повратка на посао обустави, те да се тужитељки накнаде трошкови поступка. Истом пресудом тужитељка је обавезана да апеланту надокнади трошкове парничног поступка у износу од 1.474,20 КМ.

12. У образложењу пресуде је наведено да је тај суд, након оцјене изведених доказа (ближе прецизираних на стр. од 2 до 5), навео да међу парничним странкама није спорно да је Суд БиХ у предмету број С1 3 П 012860 13 П од 7. маја 2014. године донио пресуду која је потврђена Пресудом Апелационог вијећа тог суда од 17. априла 2015. године, којом се поништава одлука тужене о разрјешењу апеланта са позиције директора Сектора од 20. фебруара 2012. године, те да је туженој наложено да апеланта врати на позицију на коју је био распоређен на основу Уговора о раду на неодређено вријеме од 28. јануара 2011. године. Даље је наведено да је тужитељка имала могућност да без икаквих посљедица изврши поменути пресуду, па како то није учинила, апелант је 24. априла 2015. године тужитељки (Спољнотрговинској комори) доставио приједлог за добровољно извршење чинидбе у парционом року од 15 дана, који је истекао 9. маја 2015. године. Суд БиХ је, затим, презентовао ток поступка у вези са одређивањем додатног рока за извршење неновчане обавезе и одређивањем судских пенала, као и ток поступка у вези са принудном наплатом судских пенала на начин како је то презентовано у претходним тачкама ове одлуке. Ради рјешавања предметног спора, према оцјени Суда БиХ, неопходно је, прије свега, указати на одредбу члана 193 став 2 ЗИП-а којом је прописано да, ако дужник у жалби против рјешења о извршењу истакне да је своју обавезу испунио, суд ће његову жалбу прихватити у извршном поступку само ако његову основаност докаже јавном исправом или приватном исправом која има и значење јавне исправе, а у противном ће дужника упутити на парницу. Даље, тај суд је указао да је одредбом члана 43 став 1 ЗИП-а прописано да ће дужник, уколико не докаже основаност разлога за жалбу јавном

овјереном приватном или другом исправом која има значење јавне исправе, посебним рјешењем Суда бити упућен на парницу ради проглашења извршења недопуштеним, а чланом 46 истог закона прописано је да ће дужник бити упућен да покрене парницу или други поступак ради проглашења извршења недопуштеним у року од петнаест дана. Оцјењујући спроведене доказе Суд БиХ је указао да, пошто тужитељка није доказала да је испунила своју обавезу према апеланту, односно да постоји иједан разлог због којег би могла да тражи утврђење недопуштености судских рјешења која су предмет овог спора из члана 43 став 1 ЗИП-а (у смислу његовог враћања на посао - радно мјесто директора Финансија), тај суд је, поступајући у смислу његовог враћања на посао, поступајући према одредби из члана 143 ЗПП одлучио као у изреци пресуде.

13. Суд БиХ је у вијећу састављеном од судија Весне Трифуновић, Срете Црњака и Динке Бешлагвић-Човрк Пресудом број С1 3 П 022162 17 Гж од 30. маја 2017. године жалбу тужитељке дјелимично уважио, првостепену пресуду преиначио тако што је утврдио да је недопуштено принудно извршење ради наплате судских пенала одређено Рјешењем Суда БиХ број С1 3 И 018901 15 И од 7. децембра 2015. године. Наведеном пресудом је, даље, одбачен као недопуштен тужбени захтјев за утврђење да је недопуштено Рјешење Суда БиХ број С1 3 И 018901 15 И од 29. маја 2015. године о одређивању дужнику накнадног рока од осам дана ради испуњења неновчане обавезе под пријетњом обавезивања на исплату судских пенала за сваки дан закашњења. Такође је утврђено да је апелант дужан да тужитељки надокнади трошкове парничног поступка у износу од 2.000,70 КМ.

14. У образложењу пресуде жалбено вијеће је, прво, указало да, у вези са дијелом којим је одбачен као недопуштен тужбени захтјев тужитељке (за утврђење да је недопуштено рјешење Суда БиХ о одређивању накнадног рока), суд у парничном поступку не може да захтијева преиспитивање законитости правоснажног рјешења донесеног у извршном поступку. С друге стране, у вези са уважавањем жалбе тужитељке (у контексту наплате судских пенала), Суд БиХ је на основу утврђеног чињеничног стања, а супротно схватању првостепеног суда, закључио да је основан тужбени захтјев тужитељке за утврђивање да је недопуштено принудно извршење ради наплате судских пенала одређених правоснажним рјешењем тог суда од 29. маја 2015. године. Наведено због тога што је накнадни рок од осам дана за добровољно извршење по рјешењу од 29. маја 2015. године почео да тече од дана уручења тужитељки наведеног рјешења (уручено 2. јуна 2015. године) који је истекао 10. јуна 2015. године, дакле, истог дана до којег је апелант могао да поднесе приједлог суду за дозволу принудног извршења правоснажне пресуде од 7. маја 2014. године (правоснажна 17. априла 2015. године, а странкама је уручена 24. априла 2015. године) којом је наложено враћање апеланта на рад. Рок од 15 дана за добровољно извршење наведене пресуде је истекао 9. маја 2015. године, рачунајући од дана уручења наведене пресуде (24. априла 2015. године), када је апелант стекао право да поднесе приједлог за принудно извршење, што значи да је законски рок од 30 дана прописан одредбом члана 210 ЗИП-а за подношење приједлога за принудно извршење пресуде којом је наложено враћање на рад истекао 8. јуна 2015. године, тј. два дана прије него што су према рјешењу од 29. маја 2015. године требали да почну тећи судски пенали. С тим у вези, тај суд је указао да плаћање судских пенала, у смислу одредбе члана 192 став 4 ЗИП-а, не може да се тражи све док се на основу извршне исправе не предложи извршење ради остварења неновчаног

потраживања, а пошто апелант такав приједлог за дозволу принудног извршења (враћања на рад) није поднио суду у законском року од 30 дана од дана када је стекао право да тај приједлог поднесе, сматра да је оспорено рјешење о извршењу ради наплате судских пенала након истека тог рока без законског основа и да је оно недопуштено. Због наведеног разлога, другостепено вијеће Суда БиХ примјеном одредбе члана 196 тачка 4 ЗПП одлучило је као у изреци пресуде.

IV. Апелација

а) Наводи из апелације

15. Апелант сматра да му је оспореном одлуком повријеђено право на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода (у даљњем тексту: Европска конвенција). У исцрпној апелацији апелант, између осталог, хронолошки описује поступке које је водио пред Судом БиХ, парнични и извршни, као и поступак који је тужитељка водила против апеланта, такође пред тим судом (парнични). У вези са оспореном пресудом Суда БиХ, апелант указује на пропусте тог суда, прије свега у погледу утврђеног чињеничног стања и примјене материјалног права. Сматра да је зачуђујућа пристрасност Суда БиХ према већ пресуђеној ствари. Такође, изражава сумњу у независност и непристрасност суда, јер је, како истиче, у моменту доношења пресуде тог суда од 30. маја 2017. године Едина Јахић, адвокат у предмету Фарука Јашаревића против Спољнотрговинске коморе, 18. априла 2017. године поднијела кривичну пријаву против судија Суда БиХ Весне Трифуновић, Срете Црњака и Динке Бешлагвић-Човрк са циљем да прибави корист Спољнотрговинској комори. Наведено апелант доводи у везу са предметним поступком, јер су наведене судије, такође, одлучивале у поступку доношења оспорене пресуде од 30. маја 2017. године. Такође, сматра да је разлог за сумњу у непристрасност вијећа Суда БиХ тај што се у моменту одлучивања о његовом предмету одлучивало о оправданости пријаве Канцеларији дисциплинског тужиоца против чланова вијећа тог суда које је, како наводи, било директно заинтересовано да донесе одлуку на начин како ју је донијело.

б) Одговор на апелацију

16. У одговору на апелацију Суд БиХ наводи да апелантову апелацију сматра неоснованом. У вези с тим, истиче да у цијелости остаје при наводима из образложења оспорене одлуке.

17. У одговору на апелацију тужитељка Спољнотрговинска комора сматра да сви апелантови наводи немају никакве везе са повредом апелантових уставних права. Наиме, тврди да су апелантови наводи покушај да се Уставни суд претвори у неки редовни суд, те који апелантове наводе претвара у ванредни правни лијек.

V. Релевантни прописи

18. **Закон о извршном поступку пред Судом Босне и Херцеговине** ("Службени гласник Босне и Херцеговине" број 18/03) у релевантном дијелу гласи:

Покретање поступка

Члан 3.

Извршни поступак покреће се приједлогом повјериоца, а поступак обезбјеђења приједлогом предлагача обезбјеђења.

Члан 17.

У извршном поступку и поступку обезбјеђења сходно се примјењују одредбе Закона о парничном поступку, ако овим или другим законом није другачије одређено.

На материјалноправне претпоставке и посљедице спровођења извршног поступка и поступка обезбјеђења на

одговарајући начин примјењују се одредбе закона којима се уређују стварна права, односно облигациони односи.

Члан 34. став 1. алинеја 4.

У рјешењу о извршењу морају да буду назначени извршина, односно вјеродостојна исправа на основу које се извршење одређује, повјерилац и дужник, потраживање које се остварује, средство и предмет извршења и други подаци потребни за сповођење извршења.

Рјешење, којим се приједлог за извршење потпуно или дјелимично одбацује или одбија, мора бити образложено.

Члан 41. став 2. тачка 9.

Дужник може да изјави жалбу нарочито:

9. ако је потраживање престало на основу чињенице која је настала у вријеме кад је дужник није више могао успјешно истакнути у поступку из којег потиче одлука, односно ако је потраживање престало на основу чињенице која је настала након закључења судског или управног поравнања.

Жалба након протекла рока

Члан 44. став 1.

Због разлога из члана 41. става 2. тач. 7. до 11. овог закона дужник може све до завршетка извршног поступка да поднесе жалбу против рјешења о извршењу и након његове правоснажности, уз услов да тај разлог није могао из оправданих разлога да истакне већ у жалби против тог рјешења.

Упућивање на парницу или други поступак
поводом жалбе

Члан 46. став 1.

Ако рјешење о жалби из члана 44. став 1. овог закона зависи од утврђивања неке спorne чињенице, судија појединац упутиће дужника да у року од петнаест дана покрене парницу или други поступак ради проглашења извршења недопуштеним, осим ако дужник оправданост своје жалбе не докаже јавном овјереном приватном или другом исправом, која има значење јавне исправе.

XVI - ИЗВРШЕЊЕ РАДИ ОСТВАРЕЊА НЕНОВЧАНИХ ПОТРАЖИВАЊА

1) Судски пенали

Изрицање судских пенала

Члан 192.

Кад дужник не изврши у року неку своју неновчану обавезу утврђену правоснажном судском одлуком или судским поравнањем, Суд ће у извршном поступку, на приједлог повјериоца, одредити дужнику накнадни примјерени рок и упозорити га да ће, ако своју обавезу не испуни у том року, бити дужан исплатити повјериоцу одређени износ новца за сваки дан закашњења (судски пенали) у смислу правила о облигационим односима, почев од истека тог рока.

Накнадно одређени примјерени рок из става 1. овог члана почиње тећи од доставе дужнику рјешења, којим је тај рок одређен. Жалба не утиче на ток тога рока.

Ако дужник најкасније у року од петнаест дана након правоснажности рјешења из става 1. овог члана испуни своју обавезу, Суд може у истом извршном поступку, на његов захтјев, поднесен у року од осам дана од испуњења обавезе, смањити износ досуђених пенала, водећи рачуна о сврси због које је наредио њихово плаћање.

Плаћање судских пенала може се тражити све док се, на основу извршне исправе, не предложи извршење ради остварења неновчаног потраживања. Право на судске пенале престаје од дана подношења приједлога за извршење из става 4. овог члана.

Ако извршење из става 5. овог члана буде обустављено, право повјериоца на судске пенале оживљава.

Члан 193. став 1.

На основу правоснажног рјешења о плаћању судских пенала из члана 192. овог закона, Суд ће у истом извршном поступку у коме је донио то рјешење, на приједлог повјериоца, донијети рјешење о извршењу, ради принудне наплате досуђених пенала.

Члан 204. ст. 1. и 2.

Ако радњу утврђену у извршној исправи може обавити само дужник, Суд ће рјешењем о извршењу одредити дужнику примјерени рок за испуњење обавезе.

Рјешењем о извршењу Суд ће истовремено запријетити дужнику, а и одговорним лицима у правном лицу да ће им изрећи новчану казну у одређеном износу, ако у одређеном року не испуне обавезу.

XX - ИЗВРШЕЊЕ РАДИ ВРАЋАЊА ЗАПОСЛЕНИКА НА РАД, ОДНОСНО У СЛУЖБУ

Начин спровођења извршења

Члан 209.

Извршење на основу извршне исправе, којом је дужнику наложено да повјериоца врати на рад, односно у службу, спроводи се примјеном одговарајућих одредби овог закона.

Рок за подношење приједлога за извршење

Члан 210.

Приједлог за извршење из члана 209. овог закона може се поднијети у року од тридесет дана од дана када је повјерилац стекао право да тај приједлог поднесе.

VI. Допустивост

19. У складу са чланом VI/36) Устава Босне и Херцеговине, Уставни суд, такође, има апелациону надлежност у питањима која су садржана у овом уставу када она постану предмет спора због пресуде било којег суда у Босни и Херцеговини.

20. У складу са чланом 18 став (1) Правила Уставног суда, Уставни суд може да разматра апелацију само ако су против пресуде, односно одлуке која се њоме оспорава, исцрпљени сви дјелотворни правни лијекови могући према закону и ако се поднесе у року од 60 дана од дана када је подносилац апелације примио одлуку о последњем дјелотворном правном лијеку којег је користио.

21. У конкретном случају предмет оспоравања апелацијом је Пресуда Суда БиХ број С1 3 П 022162 17 Гж од 30. маја 2017. године против које нема других дјелотворних правних лијекова могућих према закону. Затим, оспорену пресуду апелант је примио 6. јуна 2017. године а апелација је поднесена 11. јула 2017. године, тј. у року од 60 дана, како је прописано чланом 18 став (1) Правила Уставног суда. Коначно, апелација испуњава и услове из члана 18 ст. (3) и (4) Правила Уставног суда, јер не постоји неки формални разлог због којег апелација није допустива, нити је очигледно (*prima facie*) неоснована.

22. Имајући у виду одредбе члана VI/36) Устава Босне и Херцеговине, члана 18 ст. (1), (3) и (4) Правила Уставног суда, Уставни суд је утврдио да предметна апелација испуњава услове у погледу допустивости.

VII. Меритум

23. Апелант сматра да му је оспореним одлукама повријеђено право на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције, те право на дјелотворан правни лијек из члана 13 Европске конвенције.

Право на правично суђење

24. Члан II/3 Устава Босне и Херцеговине у релевантном дијелу гласи:

Сва лица на територији Босне и Херцеговине уживају људска права и основне слободе из става 2 овог члана, а она обухватају:

е) Право на правичан поступак у грађанским и кривичним стварима и друга права у вези са кривичним поступком.

25. Члан 6 став 1 Европске конвенције у релевантном дијелу гласи:

1) Приликом утврђивања његових грађанских права и обавеза или кривичне оптужбе против њега, свако има право на правичну и јавну расправу у разумном року пред независним и непристрасним судом установљеним законом.

[...]

26. Уставни суд запажа да је оспореном пресудом Суда БиХ донесеном у оквиру парничног поступка ради утврђивања недопуштености рјешења о извршењу, у коначници, утврђено да је недопуштено принудно извршење ради наплате судских пенала одређено рјешењем Суда БиХ од 7. децембра 2015. године, па произилази да су се у предметном поступку утврђивала апелантова грађанска права и обавезе, те је, сходно томе, члан 6 став 1 Европске конвенције примјенљив.

27. Уставни суд запажа да апелант оспорава пресуду Суда БиХ донесену у парничном поступку од 30. маја 2017. године, тврдећи да се заснива на произвољној примјени материјалног права. Уставни суд указује на то да, према пракси Европског суда и Уставног суда, задатак ових судова није да преиспитују закључке редовних судова у погледу чињеничног стања и примјене права (види, Европски суд, *Pronina против Русије*, одлука о допустивости од 30. јуна 2005. године, апликација број 65167/01). Наиме, Уставни суд није надлежан да супституише редовне судове у процјени чињеница и доказа, већ је, уопштено, задатак редовних судова да оцијене чињенице и доказе које су извели (види, Европски суд, *Thomas против Уједињеног Краљевства*, пресуда од 10. маја 2005. године, апликација број 19354/02). Задатак Уставног суда је да испита да ли су, евентуално, повријеђена или занемарена уставна права (право на правично суђење, право на приступ суду, право на дјелотворан правни лијек и др.), те да ли је примјена закона била, евентуално, произвољна или дискриминациона.

28. Уставни суд ће се, дакле, изузетно упустити у испитивање начина на који су надлежни судови утврђивали чињенице и на тако утврђене чињенице примјенили позитивноправне прописе када је очигледно да је у одређеном поступку дошло до произвољног поступања редовног суда како у поступку утврђивања чињеница, тако и примјене релевантних позитивноправних прописа (види, Уставни суд, Одлука број *АП 311/04* од 22. априла 2005. године, став 26). У контексту наведеног Уставни суд подсјећа и да је у више својих одлука указао да очигледна произвољност у примјени релевантних прописа никада не може да води правичном поступку (види, Уставни суд, Одлука број *АП 1293/05* од 12. септембра 2006. године, тачка 25 и даље, и, *mutatis mutandis*, Европски суд, *Анђелковић против Србије*, пресуда од 9. априла 2013. године, тачка 24). Имајући у виду наведено, Уставни суд ће у конкретном случају, с обзиром на питања која апелант поставља, испитати да ли су оспорене одлуке засноване на произвољној примјени права.

29. Уставни суд запажа да је апелант 26. маја 2015. године на основу правоснажне и извршне пресуде Суда БиХ од 7. маја 2014. године, потврђене пресудом тог суда од 17. априла 2015. године, поднио приједлог за доношење рјешења

о извршењу наведене пресуде. Даље запажа да је тај суд рјешењем од 29. маја 2015. године, које је потврђено рјешењем од 3. новембра 2015. године, одредио туженој накнадни рок од осам дана од дана пријема овог рјешења ради испуњења неновчане обавезе - повратка апеланта на позицију на коју је био распоређен по основу Уговора о раду на неодређено вријеме од 28. јануара 2011. године, те да је одредио да, ако дужник у остављеном року не поступи у складу са ставом I изреке рјешења, обавезан је да исплати апеланту износ од 300,00 КМ на име судских пенала за сваки дан закашњења, почев од истека наведеног рока па до повратка апеланта на посао.

30. Уставни суд, такође, запажа да је у поступку по тужбеном захтјеву Спољнотрговинске коморе као тужитељке, поднесеном против апеланта ради утврђивања недопуштености извршења, Суд БиХ 2. марта 2017. године тужбени захтјев тужитељке одбио као неоснован са образложењем да тужитељка није доказала да је испунила обавезу према апеланту, тј. да не постоји нити један разлог којим би могла да тражи недопуштено рјешење о извршењу која су предмет овог спора из члана 43 став 1 ЗИП-а. Међутим, Уставни суд запажа да је, за разлику од првостепеног суда, Суд БиХ другостепеном пресудом од 30. маја 2017. године као коначном одлуком у предметном поступку жалбу тужитељке дјелимично уважио, првостепену пресуду преиначио тако што је утврдио да је недопуштено принудно извршење ради наплате судских пенала одређено рјешењем Суда БиХ од 7. децембра 2015. године, а одбацио је као недопуштен тужбени захтјев тужитељке за утврђење да је недопуштено рјешење Суда БиХ од 29. маја 2015. године о одређивању дужнику накнадног рока од осам дана ради испуњења неновчане обавезе под пријетњом обавезивања на исплату судских пенала за сваки дан закашњења. У вези с тим, Уставни суд запажа да је Суд БиХ, одлучујући у жалбеном поступку, образложио да је жалба тужитељке (Спољнотрговинске коморе) основана у том дијелу, те да је извршење ради наплате судских пенала недозвољено будући да апелант приједлог за дозволу принудног извршења (враћања на рад) није поднио суду у законском року од 30 дана (члан 210 ЗИП-а и члан 194 став 4 ЗИП-а), који је прописан наведеном одредбом цитираног закона, од дана када је, како је навео, "стекао право да тај приједлог поднесе, те да сматра да је оспорено рјешење о извршењу ради наплате судских пенала након истека тог рока без законског основа и да је оно недопуштено".

31. Уставни суд запажа да је Суд БиХ у другостепеном поступку закључио да је недозвољено извршење рјешења о извршењу ради наплате судских пенала, јер апелант приједлог за дозволу принудног извршења - ради враћања на рад није поднио у року прописаном одредбом члана 210 ЗИП-а, па је, према оцјени тог суда, извршење рјешења ради наплате судских пенала након истека тог рока недопуштено. Међутим, Уставни суд указује да је Рјешењем број C1 3 1 018901 15 И од 29. маја 2015. године туженој, односно дужнику, остављен накнадни рок од осам дана ради испуњења неновчане обавезе - повратка апеланта на посао (став I изреке рјешења), те да је утврђено да, ако дужник у остављеном року не поступи у складу са ставом I изреке рјешења, обавезан је да апеланту исплати износ од 300,00 КМ на име судских пенала за сваки дан закашњења, почев од истека наведеног рока па до повратка апеланта на посао. Уставни суд, у вези с тим, указује да је наведено рјешење потврђено Рјешењем број C1 3 И 018901 15 И од 3. новембра 2015. године, те да је, дакле, постало правоснажно. Стога, у предметном парничном поступку у вези са утврђивањем недопуштености извршења Суд БиХ није могао да разматра

приговоре којим се, заправо, оспорава ваљаност тог правоснажног рјешења, а које је дужник из предметног извршног поступка (тј. тужитеља из предметног парничног поступка) могао да истиче само у извршном поступку у којем су донесена наведена рјешења. У том контексту Уставни суд подсјећа на општепознато становиште Европског суда да један од основних аспеката владавине права представља принцип правне извјесности, који тражи, између осталог, да се, када суд нешто коначно утврди, његова одлука не доводи у питање. Стога би у околностима конкретног случаја поновно преиспитивање ваљаности одлуке о одређивању наплате судских пенала, која је постала правоснажна и која, заправо, представља извршну исправу, представљало директно поступање супротно наведеном стандарду.

32. При томе Уставни суд указује да сам Суд БиХ у оспореној пресуди долази у контрадикторност. Наиме, управо је тај суд, одлучујући о жалби тужитељке, оспореном пресудом одбацио као недопуштен тужбени захтјев тужитељке (дужника) за утврђење да је недопуштено рјешење Суда БиХ од 29. маја 2015. године о одређивању дужнику накнадног рока од осам дана ради испуњења неновчане обавезе са образложењем да суд у парничном поступку не може да врши преиспитивање законитости правоснажног рјешења донесеног у извршном поступку. Зато, остаје крајње нејасно који су то разлози определили тај суд да закључи да је основан тужбени захтјев у дијелу у којем је тражено утврђење да је недопуштено принудно извршење ради наплате судских пенала одређено рјешењем од 7. децембра 2015. године, које је управо засновано на предметном рјешењу од 29. маја 2015. године (које, дакле, представља извршну исправу у поступку принудне наплате пенала), а којим је одлучено о оба захтјева (и остављању накнадног рока и наплати судских пенала, ст. I и II тог рјешења). Стога, Уставни суд сматра да се оспорена пресуда заснива на арбитрарној примјени материјалног права, односно примјени одредбе члана 192 став 4 ЗИП-а у вези са одредбом члана 193 став 1 и члана 210 ЗИП-а, па налази да је оспореним одлукама, због арбитрарне примјене материјалног права, прекршено апелантово право на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине.

33. Због тога, Уставни суд сматра да је потребно укинути оспорену пресуду Суда БиХ од 30. маја 2017. године, као коначну одлуку у конкретној правној ствари, и предмет вратити том суду на поновни поступак у којем ће тај суд донијети нову одлуку, водећи рачуна о становишту Уставног суда исказаном у овој одлуци.

34. Коначно, Уставни суд сматра да, с обзиром на утврђену повреду апелантових уставних права у наведеном сегменту, није потребно посебно разматрати апелантове наводе о непристрасности вијећа Суда БиХ, будући да апелант тврди о пристрасности суда веже за друге поступке који се, такође, односе на тужитељку (односно дужника), али који нису предмет оспорене пресуде, па Уставни суд у недостатку других података у овом погледу није у могућности да адекватно испита ове наводе. Међутим, будући да из апелантових навода произилази да се и ти други поступци, такође, воде пред истим судом, та околност обавезује Суд БиХ да приликом доношења нове одлуке размотри и апелантове наводе у вези са пристрасношћу суда.

35. Имајући у виду све наведено, Уставни суд закључује да је у конкретном случају дошло до повреде права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције.

VIII. Закључак

36. Уставни суд закључује да је у предметном поступку повријеђено апелантово право на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције због арбитрарне примјене материјалног права (одредаба ЗИП-а) будући да у предметном парничном поступку у вези са утврђивањем недопуштености извршења у погледу принудне наплате судских пенала Суд БиХ није могао да разматра приговоре којим се, заправо, оспорава ваљаност извршног наслова, тј. правоснажног рјешења којим је утврђена обавеза уплате пенала.

37. На основу члана 59 ст. (1) и (2) и члана 62 став (1) Правила Уставног суда, Уставни суд је одлучио као у диспозитиву ове одлуке.

38. Према члану VI/5 Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Предсједник
Уставног суда Босне и Херцеговине
Златко М. Кнежевић, с. р.

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u Velikom vijeću, u predmetu broj AP 2907/17, rješavajući apelaciju **M.Č.**, na osnovu člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 57. stav (2) tačka b), člana 59. st. (1) i (2) i člana 62. stav (1) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine – prečišćeni tekst ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 94/14), u sastavu:

Zlatko M. Knežević, predsjednik

Mato Tadić, potpredsjednik

Mirsad Čeman, potpredsjednik

Valerija Galić, sutkinja

Miodrag Simović, sudija

Seada Palavrić, sutkinja

na sjednici održanoj 11. juna 2019. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Usvaja se apelacija **M.Č.**

Utvrđuje se povreda prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.

Ukida se Presuda Suda Bosne i Hercegovine broj S1 3 P 022162 17 Gž od 30. maja 2017. godine.

Predmet se vraća Sudu Bosne i Hercegovine, koji je dužan po hitnom postupku donijeti novu odluku u skladu sa članom II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i članom 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.

Nalaže se Sudu Bosne i Hercegovine da, u skladu sa članom 72. stav (5) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, u roku od dva mjeseca od dana dostavljanja ove odluke obavijesti Ustavni sud Bosne i Hercegovine o preduzetim mjerama s ciljem izvršenja ove odluke.

Odluku objaviti u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine", "Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine", "Službenom glasniku Republike Srpske" i u "Službenom glasniku Brčko distrikta Bosne i Hercegovine".

OBRAZLOŽENJE

I. Uvod

1. **M.Č.** (u daljnjem tekstu: apelant) iz Sarajeva, kojeg zastupa Hajran Zeba, advokat iz Sarajeva, podnio je 11. jula 2017. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) protiv Presude Suda Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Sud BiH) broj S1 3 P 022162 17 Gž od 30. maja 2017. godine.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na osnovu člana 23. Pravila Ustavnog suda, od Suda Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Sud BiH), tužiteljice Vanjskotrgovinske komore Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: tužiteljica) zatraženo je 7. februara 2019. godine da dostave odgovore na apelaciju.

3. Odgovor na apelaciju je dostavila tužiteljica po opunomoćenicima, advokatima Bekiru Gavrankapetanoviću i Damiru Koldži, 18. marta 2019. godine, a Sud BiH je dostavio odgovor na apelaciju 6. marta 2019. godine.

III. Činjenično stanje

Uvodne napomene

4. Presudom Suda BiH broj S1 3 P 012860 13 P od 7. maja 2014. godine, koja je potvrđena Presudom Suda BiH broj S1 3 P 012860 14 GŽ od 17. aprila 2015. godine, usvojen je apelantov tužbeni zahtjev, poništena je odluka o razrješenju apelanta sa pozicije direktora Sektora za finansije, računovodstvo i članarinu (u daljnjem tekstu: Sektor) tužene Vanjskotrgovinske komore (u daljnjem tekstu: tužena, dužnik ili tužiteljica) preciziranog broja od 20. februara 2012. godine, te je naloženo tuženoj da apelanta vrati na poziciju na koju je bio raspoređen po osnovu Ugovora o radu na neodređeno vrijeme od 28. januara 2011. godine. Dalje je presudom naloženo tuženoj da apelantu na ime razlike plaće i pripadajuće naknade uz plaću za period od 20. februara 2012. godine do 22. jula 2013. godine isplati ukupno iznos od 13.987,57 KM, u taksativno navedenim iznosima i za periode kao u izreci presude, te da na apelantovo ime uplati doprinose nadležnom Fondu penzijskog i invalidskog osiguranja (u daljnjem tekstu: Fond PIO) na utvrđenu razliku plaće u iznosu od 4.562,60 KM. Tužena je, također, obavezana da apelantu naknadi troškove parničnog postupka u iznosu od 3.406,63 KM.

Izvršni postupak - određivanje dodatnog roka i izricanja sudskih penala

5. Apelant je 24. aprila 2015. godine prvo zatražio da tužena dobrovoljno izvrši presudu od 7. maja 2014. godine, a zatim je prijedlogom od 4. maja 2015. godine pokrenuo izvršni postupak protiv tužene kao dužnika radi izvršenja nenovčanog potraživanja - povratka apelanta na rad.

6. Dalje je apelant kao povjerilac 26. maja 2015. godine Sudu BiH, postupajući u smislu člana 192. Zakona o izvršnom postupku pred Sudom BiH (u daljnjem tekstu: ZIP), podnio prijedlog za donošenje rješenja kojim bi se dužniku odredio naknadni primjereni rok od osam dana za ispunjenje nenovčane obaveze (povratka na posao) i istovremeno je predložio da Sud BiH, ukoliko dužnik u datom roku ne ispuni obavezu, rješenjem obaveže dužnika na isplatu sudskih penala u iznosu od 300,00 KM za svaki dan kašnjenja.

7. Odlučujući o podnesenom apelantovom prijedlogu Sud BiH je Rješenjem broj S1 3 I 018901 15 I od 29. maja 2015. godine, koje je potvrđeno Rješenjem broj S1 3 I 018901 15 I od 3. novembra 2015. godine, odredio tuženoj naknadni rok od osam dana od dana prijema ovog rješenja radi ispunjenja nenovčane obaveze - povratka apelanta na poziciju na koju je bio raspoređen po osnovu Ugovora o radu na neodređeno vrijeme od 28. januara 2011. godine (stav I izreke rješenja). Istim rješenjem utvrđeno je da, ako dužnik u ostavljenom roku ne postupi u skladu sa stavom I izreke rješenja, obavezan je da apelantu isplati iznos od 300,00 KM na ime sudskih penala za svaki dan zakašnjenja, počevši od isteka navedenog roka pa do apelantovog povratka na posao (stav II), kao i da mu naknadi troškove sastavljanja prijedloga za određivanje naknadno primjerenog roka u iznosu od 421,20 KM (stav III izreke). U obrazloženju rješenja je navedeno da je Sud BiH utvrdio da tužena nije izvršila svoju obavezu shodno presudi

tog suda od 7. maja 2014. godine, potvrđenoj 17. aprila 2015. godine. Ukazano je da je rješenje utemeljeno na odredbi člana 192. ZIP-a, koja se u izvršnom postupku primjenjuje shodno članu 17. citiranog zakona, kojom je propisano da, kada dužnik ne izvrši u roku neku svoju nenovčanu obavezu utvrđenu pravosnažnom sudskom odlukom ili sudskim poravnanjem, sud će u izvršnom postupku, na prijedlog povjerioca, odrediti dužniku naknadni primjereni rok i upozoriti ga da će, ako svoju obavezu ne ispuni u tom roku, biti dužan isplatiti povjeriocu određeni iznos novca za svaki dan zakašnjenja (sudski penali) u smislu pravila o obligacionim odnosima.

Postupak za naplatu sudskih penala

8. Na apelantov prijedlog od 13. novembra 2015. godine Sud BiH je Rješenjem broj S1 3 I 018901 15 I od 7. decembra 2015. godine odredio izvršenje radi prinudne naplate sudskih penala na način opredijeljen u apelantovom prijedlogu, koje se ima provesti pljenidbom novčanih sredstava dužnika koja ima na preciziranom transakcijskom računu, te prenosom sredstava na apelantov račun. Istim rješenjem tuženoj kao dužniku je zabranjeno da vrši naplatu i na bilo koji način raspolaže zaplijenjenim novčanim sredstvima, a banci kod koje tužena ima transakcijski račun se zabranjuje da sa njenog računa isplaćuje bilo koji iznos istom i trećim licima po nalogu tužene, sve dok se apelantovo potraživanje u potpunosti ne namiri.

9. Tužena je protiv rješenja Suda BiH od 7. decembra 2015. godine izjavila prigovor zbog proizvoljne primjene materijalnog prava, odnosno zbog proglašenja rješenja nedopuštenim. Sud BiH je Rješenjem broj S1 3 I 0018901 16 GŽ 3 od 23. maja 2016. godine izvršni postupak protiv tužene kao dužnika prekinuo i tuženu uputio da pokrene parnični postupak radi proglašenja rješenja nedopuštenim u roku od 15 dana. Također je naveo da, ukoliko tužena ne dostavi dokaz o pokrenutom parničnom postupku, žalbeni postupak će se nastaviti po službenoj dužnosti.

Osporene presude

10. Tužena je, shodno nalogu izvršnog suda, kao tužiteljica podnijela tužbu protiv apelanta radi utvrđivanja nedopuštenosti izvršenja.

11. Sud BiH je 2. marta 2017. godine donio Presudu broj S1 3 P 022162 16 P kojom je odbio kao neosnovan tužbeni zahtjev tužiteljice kojim je tražila da se utvrdi da je rješenje od 29. maja 2015. godine o određivanju naknadnog roka od osam dana radi ispunjenja nenovčane obaveze - povratka apelanta kao tuženog na poziciju na koju je bio raspoređen po osnovu ugovora o radu, kao i rješenje od 7. decembra 2015. godine o prinudnoj naplati sudskih penala nedopušteno, što je apelant dužan priznati i trpjeti da se postupak ispunjenja nenovčane obaveze - povratka na posao obustavi, te da se tužiteljici naknade troškovi postupka. Istom presudom tužiteljica je obavezana da apelantu nadoknadi troškove parničnog postupka u iznosu od 1.474,20 KM.

12. U obrazloženju presude je navedeno da je taj sud, nakon ocjene izvedenih dokaza (bliže preciziranih na str. od 2. do 5), naveo da među parničnim strankama nije sporno da je Sud BiH u predmetu broj S1 3 P 012860 13 P od 7. maja 2014. godine donio presudu koja je potvrđena Presudom Apelacionog vijeća tog suda od 17. aprila 2015. godine, kojom se poništava odluka tužene o razrješenju apelanta sa pozicije direktora Sektora od 20. februara 2012. godine, te da je tuženoj naloženo da apelanta vrati na poziciju na koju je bio raspoređen na osnovu Ugovora o radu na neodređeno vrijeme od 28. januara 2011. godine. Dalje je navedeno da je tužiteljica imala mogućnost da bez ikakvih posljedica izvrši spomenutu presudu, pa kako to nije učinila, apelant je 24. aprila 2015. godine tuželjici (Vanjskotrgovinskoj komori) dostavio prijedlog za dobrovoljno izvršenje činidbe u paricionom roku od 15 dana, koji je istekao 9. maja 2015. godine. Sud BiH je, zatim, prezentirao tok postupka u vezi sa

određivanjem dodatnog roka za izvršenje nenovčane obaveze i određivanjem sudskih penala, kao i tok postupka u vezi sa prinudnom naplatom sudskih penala na način kako je to prezentirano u prethodnim tačkama ove odluke. Radi rješavanja predmetnog spora, prema ocjeni Suda BiH, neophodno je, prije svega, ukazati na odredbu člana 193. stav 2. ZIP-a kojom je propisano da, ako dužnik u žalbi protiv rješenja o izvršenju istakne da je svoju obavezu ispunio, sud će njegovu žalbu prihvatiti u izvršnom postupku samo ako njegovu osnovanost dokaže javnom ispravom ili privatnom ispravom koja ima i značenje javne isprave, a u protivnom će dužnika uputiti na parnicu. Dalje, taj sud je ukazao da je odredbom člana 43. stav 1. ZIP-a propisano da će dužnik, ukoliko ne dokaže osnovanost razloga za žalbu javnom ovjerenom privatnom ili drugom ispravom koja ima značenje javne isprave, posebnim rješenjem Suda biti upućen na parnicu radi proglašenja izvršenja nedopuštenim, a članom 46. istog zakona propisano je da će dužnik biti upućen da pokrene parnicu ili drugi postupak radi proglašenja izvršenja nedopuštenim u roku od petnaest dana. Ocjenjujući provedene dokaze Sud BiH je ukazao da, pošto tužiteljica nije dokazala da je ispunila svoju obavezu prema apelantu, odnosno da postoji ijedan razlog zbog kojeg bi mogla tražiti utvrđenje nedopuštenosti sudskih rješenja koja su predmet ovog spora iz člana 43. stav 1. ZIP-a (u smislu njegovog vraćanja na posao - radno mjesto direktora Finansija), taj sud je, postupajući u smislu njegovog vraćanja na posao, postupajući prema odredbi iz člana 143. ZPP odlučio kao u izreci presude.

13. Sud BiH je u vijeću sastavljenom od sudija Vesne Trifunović, Srete Crnjaka i Dinke Bešlić-Čovrk Presudom broj S1 3 P 022162 17 Gž od 30. maja 2017. godine žalbu tužiteljice djelimično uvažio, prvostepenu presudu preinačio tako što je utvrdio da je nedopušteno prinudno izvršenje radi naplate sudskih penala određeno Rješenjem Suda BiH broj S1 3 I 018901 15 I od 7. decembra 2015. godine. Navedenom presudom je, dalje, odbačen kao nedopušten tužbeni zahtjev za utvrđenje da je nedopušteno Rješenje Suda BiH broj S1 3 I 018901 15 I od 29. maja 2015. godine o određivanju dužniku naknadnog roka od osam dana radi ispunjenja nenovčane obaveze pod prijetnjom obavezivanja na isplatu sudskih penala za svaki dan zakašnjenja. Također je utvrđeno da je apelant dužan tužiteljici nadoknaditi troškove parničnog postupka u iznosu od 2.000,70 KM.

14. U obrazloženju presude žalbeno vijeće je, prvo, ukazalo da, u vezi sa dijelom kojim je odbačen kao nedopušten tužbeni zahtjev tužiteljice (za utvrđenje da je nedopušteno rješenje Suda BiH o određivanju naknadnog roka), sud u parničnom postupku ne može zahtijevati preispitivanje zakonitosti pravosnažnog rješenja donesenog u izvršnom postupku. S druge strane, u vezi sa uvažavanjem žalbe tužiteljice (u kontekstu naplate sudskih penala), Sud BiH je na temelju utvrđenog činjeničnog stanja, a suprotno shvatanju prvostepenog suda, zaključio da je osnovan tužbeni zahtjev tužiteljice za utvrđivanje da je nedopušteno prinudno izvršenje radi naplate sudskih penala određenih pravosnažnim rješenjem tog suda od 29. maja 2015. godine. Navedeno zbog toga što je naknadni rok od osam dana za dobrovoljno izvršenje po rješenju od 29. maja 2015. godine počeo teći od dana uručenja tužiteljici navedenog rješenja (uručeno 2. juna 2015. godine) koji je istekao 10. juna 2015. godine, dakle, istog dana do kojeg je apelant mogao podnijeti prijedlog sudu za dozvolu prinudnog izvršenja pravosnažne presude od 7. maja 2014. godine (pravosnažna 17. aprila 2015. godine, a strankama je uručena 24. aprila 2015. godine) kojom je naloženo vraćanje apelanta na rad. Rok od 15 dana za dobrovoljno izvršenje navedene presude je istekao 9. maja 2015. godine, računajući od dana uručenja navedene presude (24. aprila 2015. godine), kada je apelant stekao pravo da podnese prijedlog za prinudno izvršenje, što znači da je zakonski rok od 30 dana propisan odredbom člana

210. ZIP-a za podnošenje prijedloga za prinudno izvršenje presude kojom je naloženo vraćanje na rad istekao 8. juna 2015. godine, tj. dva dana prije nego što su prema rješenju od 29. maja 2015. godine trebali da počnu teći sudski penali. S tim u vezi, taj sud je ukazao da se plaćanje sudskih penala, u smislu odredbe člana 192. stav 4. ZIP-a, ne može tražiti sve dok se na osnovu izvršne isprave ne predloži izvršenje radi ostvarenja nenovčanog potraživanja, a pošto apelant takav prijedlog za dozvolu prinudnog izvršenja (vraćanja na rad) nije podnio sudu u zakonskom roku od 30 dana od dana kada je stekao pravo da taj prijedlog podnese, smatra da je osporeno rješenje o izvršenju radi naplate sudskih penala nakon isteka tog roka bez zakonskog osnova i da je ono nedopušteno. Zbog navedenog razloga, drugostepeno vijeće Suda BiH primjenom odredbe člana 196. tačka 4. ZPP odlučilo je kao u izreci presude.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

15. Apelant smatra da mu je osporen odlukom povrijeđeno pravo na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljnjem tekstu: Evropska konvencija). U iscrpnoj apelaciji apelant, između ostalog, hronološki opisuje postupke koje je vodio pred Sudom BiH, parnični i izvršni, kao i postupak koji je tužiteljica vodila protiv apelanta, također pred tim sudom (parnični). U vezi sa osporenim presudom Suda BiH, apelant ukazuje na propuste tog suda, prije svega u pogledu utvrđenog činjeničnog stanja i primjene materijalnog prava. Smatra da je začuđujuća pristrasnost Suda BiH prema već presuđenoj stvari. Također, izražava sumnju u nezavisnost i nepristrasnost suda, jer je, kako ističe, u momentu donošenja presude tog suda od 30. maja 2017. godine Edina Jahić, advokat u predmetu Faruka Jašarevića protiv Vanjskotrgovinske komore, 18. aprila 2017. godine podnijela krivičnu prijavu protiv sudija Suda BiH Vesne Trifunović, Srete Crnjaka i Dinke Bešlić-Čovrk sa ciljem da pribavi korist Vanjskotrgovinskoj komori. Navedeno apelant dovodi u vezu sa predmetnim postupkom, jer su navedene sudije, također, odlučivale u postupku donošenja osporene presude od 30. maja 2017. godine. Također, smatra da je razlog za sumnju u nepristrasnost vijeća Suda BiH taj što se u momentu odlučivanja o njegovom predmetu odlučivalo o opravdanosti prijave Uredu disciplinskog tužitelja protiv članova vijeća tog suda koje je, kako navodi, bilo direktno zainteresirano da donese odluku na način kako ju je donijelo.

b) Odgovor na apelaciju

16. U odgovoru na apelaciju Sud BiH navodi da apelantovu apelaciju smatra neosnovanom. U vezi s tim, ističe da u cijelosti ostaje pri navodima iz obrazloženja pobijane odluke.

17. U odgovoru na apelaciju tužiteljica Vanjskotrgovinska komora smatra da svi apelantovi navodi nemaju nikakve veze sa povredom apelantovih ustavnih prava. Naime, tvrdi da su apelantovi navodi pokušaj da se Ustavni sud pretvori u neki redovni sud, te koji apelantove navode pretvara u vanredni pravni lijek.

V. Relevantni propisi

18. **Zakon o izvršnom postupku pred Sudom Bosne i Hercegovine** ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 18/03) u relevantnom dijelu glasi:

Pokretanje postupka

Član 3.

Izvršni postupak pokreće se prijedlogom povjerioca, a postupak obezbjeđenja prijedlogom predlagača obezbjeđenja.

Član 17.

U izvršnom postupku i postupku obezbjeđenja shodno se primjenjuju odredbe Zakona o parničnom postupku, ako ovim ili drugim zakonom nije drugačije određeno.

Na materijalnopravne pretpostavke i posljedice provođenja izvršnog postupka i postupka obezbjeđenja na odgovarajući način primjenjuju se odredbe zakona kojima se uređuju stvarna prava, odnosno obligacioni odnosi.

Član 34. stav 1. alineja 4.

U rješenju o izvršenju moraju biti naznačeni izvršna, odnosno vjerodostojna isprava na osnovu koje se izvršenje određuje, povjerilac i dužnik, potraživanje koje se ostvaruje, sredstvo i predmet izvršenja i drugi podaci potrebni za provođenje izvršenja.

Rješenje, kojim se prijedlog za izvršenje potpuno ili djelimično odbacuje ili odbija, mora biti obrazloženo.

Član 41. stav 2. tačka 9.

Dužnik može izjaviti žalbu naročito:

9. ako je potraživanje prestalo na osnovu činjenice koja je nastala u vrijeme kad je dužnik nije više mogao uspješno istaknuti u postupku iz kojeg potiče odluka, odnosno ako je potraživanje prestalo na osnovu činjenice koja je nastala nakon zaključenja sudskog ili upravnog poravnjanja.

Žalba nakon proteka roka

Član 44. stav 1.

Zbog razloga iz člana 41. stava 2. tač. 7. do 11. ovog zakona dužnik može sve do završetka izvršnog postupka podnijeti žalbu protiv rješenja o izvršenju i nakon njegove pravosnažnosti, uz uslov da taj razlog nije mogao iz opravdanih razloga istaknuti već u žalbi protiv tog rješenja.

Upućivanje na parnicu ili drugi postupak povodom žalbe

Član 46. stav 1.

Ako rješenje o žalbi iz člana 44. stav 1. ovog zakona zavisi od utvrđivanja neke sporne činjenice, sudija pojedinac uputit će dužnika da u roku od petnaest dana pokrene parnicu ili drugi postupak radi proglašenja izvršenja nedopuštenim, osim ako dužnik opravdanost svoje žalbe ne dokaže javnom ovjerenom privatnom ili drugom ispravom, koja ima značenje javne isprave.

XVI - IZVRŠENJE RADI OSTVARENJA NENOVČANIH POTRAŽIVANJA**1) Sudski penali****Izricanje sudskih penala****Član 192.**

Kad dužnik ne izvrši u roku neku svoju nenovčanu obavezu utvrđenu pravosnažnom sudskom odlukom ili sudskim poravnanjem, Sud će u izvršnom postupku, na prijedlog povjerioca, odrediti dužniku naknadni primjereni rok i upozoriti ga da će, ako svoju obavezu ne ispuni u tom roku, biti dužan isplatiti povjeriocu određeni iznos novca za svaki dan zakašnjenja (sudski penali) u smislu pravila o obligacionim odnosima, počev od isteka tog roka.

Naknadno određeni primjereni rok iz stava 1. ovog člana počinje teći od dostave dužniku rješenja, kojim je taj rok određen. Žalba ne utiče na tok toga roka.

Ako dužnik najkasnije u roku od petnaest dana nakon pravosnažnosti rješenja iz stava 1. ovog člana ispuni svoju obavezu, Sud može u istom izvršnom postupku, na njegov zahtjev, podnesen u roku od osam dana od ispunjenja obaveze, smanjiti iznos dosuđenih penala, vodeći računa o svrsi zbog koje je naredio njihovo plaćanje.

Plaćanje sudskih penala može se tražiti sve dok se, na osnovu izvršne isprave, ne predloži izvršenje radi ostvarenja nenovčanog potraživanja.

Pravo na sudske penale prestaje od dana podnošenja prijedloga za izvršenje iz stava 4. ovog člana.

Ako izvršenje iz stava 5. ovog člana bude obustavljeno, pravo povjerioca na sudske penale oživljava.

Član 193. stav 1.

Na osnovu pravosnažnog rješenja o plaćanju sudskih penala iz člana 192. ovog zakona, Sud će u istom izvršnom postupku u kome je donio to rješenje, na prijedlog povjerioca, donijeti rješenje o izvršenju, radi prinudne naplate dosuđenih penala.

Član 204. st. 1. i 2.

Ako radnju utvrđenu u izvršnoj ispravi može obaviti samo dužnik, Sud će rješenjem o izvršenju odrediti dužniku primjereni rok za ispunjenje obaveze.

Rješenjem o izvršenju Sud će istovremeno zaprijetiti dužniku, a i odgovornim licima u pravnom licu da će im izreći novčanu kaznu u određenom iznosu, ako u određenom roku ne ispune obavezu.

XX - IZVRŠENJE RADI VRAĆANJA ZAPOSLENIKA NA RAD, ODNOSNO U SLUŽBU**Način provođenja izvršenja****Član 209.**

Izvršenje na osnovu izvršne isprave, kojom je dužniku naloženo da povjerioca vrati na rad, odnosno u službu, provodi se primjenom odgovarajućih odredbi ovog zakona.

Rok za podnošenje prijedloga za izvršenje

Član 210.

Prijedlog za izvršenje iz člana 209. ovog zakona može se podnijeti u roku od trideset dana od dana kada je povjerilac stekao pravo da taj prijedlog podnese.

VI. Dopustivost

19. U skladu sa članom VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

20. U skladu sa članom 18. stav (1) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome pobija, iscrpljeni svi djelotvorni pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnosilac apelacije primio odluku o posljednjem djelotvornom pravnom lijeku kojeg je koristio.

21. U konkretnom slučaju predmet osporavanja apelacijom je Presuda Suda BiH broj S1 3 P 022162 17 Gž od 30. maja 2017. godine protiv koje nema drugih djelotvornih pravnih lijekova mogućih prema zakonu. Zatim, osporenu presudu apelant je primio 6. juna 2017. godine a apelacija je podnesena 11. jula 2017. godine, tj. u roku od 60 dana, kako je propisano članom 18. stav (1) Pravila Ustavnog suda. Konačno, apelacija ispunjava i uvjete iz člana 18. st. (3) i (4) Pravila Ustavnog suda, jer ne postoji neki formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopustiva, niti je očigledno (*prima facie*) neosnovana.

22. Imajući u vidu odredbe člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 18. st. (1), (3) i (4) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da predmetna apelacija ispunjava uvjete u pogledu dopustivosti.

VII. Meritum

23. Apelant smatra da mu je osporenim odlukama povrijeđeno pravo na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije, te pravo na djelotvoran pravni lijek iz člana 13. Evropske konvencije.

Pravo na pravično suđenje

24. Član II/3. Ustava Bosne i Hercegovine u relevantnom dijelu glasi:

Sva lica na teritoriji Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stava 2. ovog člana, što uključuje:

e) Pravo na pravično saslušanje u građanskim i krivičnim stvarima i druga prava u vezi sa krivičnim postupkom.

25. Član 6. stav 1. Evropske konvencije u relevantnom dijelu glasi:

1) Prilikom utvrđivanja njegovih građanskih prava i obaveza ili krivične optužbe protiv njega, svako ima pravo na pravičnu i javnu raspravu u razumnom roku pred nezavisnim i nepristrasnim sudom ustanovljenim zakonom.

[...]

26. Ustavni sud zapaža da je osporenom presudom Suda BiH donesenom u okviru parničnog postupka radi utvrđivanja nedopuštenosti rješenja o izvršenju, u konačnici, utvrđeno da je nedopušteno prinudno izvršenje radi naplate sudskih penala određeno rješenjem Suda BiH od 7. decembra 2015. godine, pa proizlazi da su se u predmetnom postupku utvrđivala apelantova građanska prava i obaveze, te je, shodno tome, član 6. stav 1. Evropske konvencije primjenjiv.

27. Ustavni sud zapaža da apelant osporava presudu Suda BiH donesenu u parničnom postupku od 30. maja 2017. godine, tvrdeći da se temelji na proizvoljnoj primjeni materijalnog prava. Ustavni sud ukazuje na to da, prema praksi Evropskog suda i Ustavnog suda, zadatak ovih sudova nije da preispituju zaključke redovnih sudova u pogledu činjeničnog stanja i primjene prava (vidi, Evropski sud, *Pronina protiv Rusije*, odluka o dopustivosti od 30. juna 2005. godine, aplikacija broj 65167/01). Naime, Ustavni sud nije nadležan da supstituiira redovne sudove u procjeni činjenica i dokaza, već je, općenito, zadatak redovnih sudova da ocijene činjenice i dokaze koje su izveli (vidi, Evropski sud, *Thomas protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, presuda od 10. maja 2005. godine, aplikacija broj 19354/02). Zadatak Ustavnog suda je da ispita da li su, eventualno, povrijeđena ili zanemarena ustavna prava (pravo na pravično suđenje, pravo na pristup sudu, pravo na djelotvoran pravni lijek i dr.), te da li je primjena zakona bila, eventualno, proizvoljna ili diskriminacijska.

28. Ustavni sud će se, dakle, izuzetno upustiti u ispitivanje načina na koji su nadležni sudovi utvrđivali činjenice i na tako utvrđene činjenice primijenili pozitivnopravne propise kada je očigledno da je u određenom postupku došlo do proizvoljnog postupanja redovnog suda kako u postupku utvrđivanja činjenica, tako i primjene relevantnih pozitivnopravnih propisa (vidi, Ustavni sud, Odluka broj *AP 311/04* od 22. aprila 2005. godine, stav 26). U kontekstu navedenog Ustavni sud podsjeća i da je u više svojih odluka ukazao da očigledna proizvoljnost u primjeni relevantnih propisa nikada ne može voditi pravičnom postupku (vidi, Ustavni sud, Odluka broj *AP 1293/05* od 12. septembra 2006. godine, tačka 25. i dalje, i, *mutatis mutandis*, Evropski sud, *Andelković protiv Srbije*, presuda od 9. aprila 2013. godine, tačka 24). Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud će u konkretnom slučaju, s obzirom na pitanja koja apelant postavlja, ispitati da li su osporene odluke zasnovane na proizvoljnoj primjeni prava.

29. Ustavni sud zapaža da je apelant 26. maja 2015. godine na temelju pravosnažne i izvršne presude Suda BiH od 7. maja 2014. godine, potvrđene presudom tog suda od 17. aprila 2015. godine, podnio prijedlog za donošenje rješenja o izvršenju navedene presude. Dalje zapaža da je taj sud rješenjem od 29. maja 2015. godine, koje je potvrđeno rješenjem od 3. novembra 2015. godine, odredio tuženoj naknadni rok od osam dana od dana prijema ovog rješenja radi ispunjenja nenovčane obaveze - povratka apelanta na poziciju na koju je bio raspoređen po osnovu Ugovora o radu na neodređeno vrijeme od 28. januara 2011. godine, te da je odredio da, ako dužnik u ostavljenom roku ne

postupi u skladu sa stavom I izreke rješenja, obavezan je da isplati apelantu iznos od 300,00 KM na ime sudskih penala za svaki dan zakašnjenja, počev od isteka navedenog roka pa do povratka apelanta na posao.

30. Ustavni sud, također, zapaža da je u postupku po tužbenom zahtjevu Vanjskotrgovinske komore kao tužiteljice, podnesenom protiv apelanta radi utvrđivanja nedopuštenosti izvršenja, Sud BiH 2. marta 2017. godine tužbeni zahtjev tužiteljice odbio kao neosnovan sa obrazloženjem da tužiteljica nije dokazala da je ispunila obavezu prema apelantu, tj. da ne postoji niti jedan razlog kojim bi mogla tražiti nedopuštenost rješenja o izvršenju koja su predmet ovog spora iz člana 43. stav 1. ZIP-a. Međutim, Ustavni sud zapaža da je, za razliku od prvostepenog suda, Sud BiH drugostepenom presudom od 30. maja 2017. godine kao konačnom odlukom u predmetnom postupku žalbu tužiteljice djelimično uvažio, prvostepenu presudu preinačio tako što je utvrdio da je nedopušteno prinudno izvršenje radi naplate sudskih penala određeno rješenjem Suda BiH od 7. decembra 2015. godine, a odbacio je kao nedopušten tužbeni zahtjev tužiteljice za utvrđenje da je nedopušteno rješenje Suda BiH od 29. maja 2015. godine o određivanju dužniku naknadnog roka od osam dana radi ispunjenja nenovčane obaveze pod prijetnjom obavezivanja na isplatu sudskih penala za svaki dan zakašnjenja. U vezi s tim, Ustavni sud zapaža da je Sud BiH, odlučujući u žalbenom postupku, obrazložio da je žalba tužiteljice (Vanjskotrgovinske komore) osnovana u tom dijelu, te da je izvršenje radi naplate sudskih penala nedozvoljeno budući da apelant prijedlog za dozvolu prinudnog izvršenja (vraćanja na rad) nije podnio sudu u zakonskom roku od 30 dana (član 210. ZIP-a i član 194. stav 4. ZIP-a), koji je propisan navedenom odredbom citiranog zakona, od dana kada je, kako je naveo, "stekao pravo da taj prijedlog podnese, te da smatra da je osporeno rješenje o izvršenju radi naplate sudskih penala nakon isteka tog roka bez zakonskog osnova i da je ono nedopušteno".

31. Ustavni sud zapaža da je Sud BiH u drugostepenom postupku zaključio da je nedozvoljeno izvršenje rješenja o izvršenju radi naplate sudskih penala, jer apelant prijedlog za dozvolu prinudnog izvršenja - radi vraćanja na rad nije podnio u roku propisanom odredbom člana 210. ZIP-a, pa je, prema ocjeni tog suda, izvršenje rješenja radi naplate sudskih penala nakon isteka tog roka nedopušteno. Međutim, Ustavni sud ukazuje da je Rješenjem broj *S1 3 I 018901 15 I* od 29. maja 2015. godine tuženoj, odnosno dužniku, ostavljen naknadni rok od osam dana radi ispunjenja nenovčane obaveze - povratka apelanta na posao (stav I izreke rješenja), te da je utvrđeno da, ako dužnik u ostavljenom roku ne postupi u skladu sa stavom I izreke rješenja, obavezan je da apelantu isplati iznos od 300,00 KM na ime sudskih penala za svaki dan zakašnjenja, počev od isteka navedenog roka pa do povratka apelanta na posao. Ustavni sud, u vezi s tim, ukazuje da je navedeno rješenje potvrđeno Rješenjem broj *S1 3 I 018901 15 I* od 3. novembra 2015. godine, te da je, dakle, postalo pravosnažno. Stoga, u predmetnom parničnom postupku u vezi sa utvrđivanjem nedopuštenosti izvršenja Sud BiH nije mogao razmatrati prigovore kojim se, zapravo, osporava valjanost tog pravomoćnog rješenja, a koje je dužnik iz predmetnog izvršnog postupka (tj. tužiteljica iz predmetnog parničnog postupka) mogao isticati samo u izvršnom postupku u kojem su donesena navedena rješenja. U tom kontekstu Ustavni sud podsjeća na općepoznat stav Evropskog suda da jedan od osnovnih aspekata vladavine prava predstavlja načelo pravne izvjesnosti, koje traži, između ostalog, da se, kada sud nešto konačno utvrdi, njegova odluka ne dovodi u pitanje. Stoga bi u okolnostima konkretnog slučaja ponovno preispitivanje valjanosti odluke o određivanju naplate sudskih penala, koja je postala pravomoćna i koja, zapravo, predstavlja izvršnu ispravu, predstavljalo direktno postupanje protivno navedenom standardu.

32. Pri tome Ustavni sud ukazuje da sam Sud BiH u osporenoj presudi dolazi u kontradiktornost. Naime, upravo je taj sud, odlučujući o žalbi tužiteljice, osporenim presudom odbacio kao nedopušten tužbeni zahtjev tužiteljice (dužnika) za utvrđenje da je nedopušteno rješenje Suda BiH od 29. maja 2015. godine o određivanju dužniku naknadnog roka od osam dana radi ispunjenja nenovčane obaveze sa obrazloženjem da sud u parničnom postupku ne može vršiti preispitivanje zakonitosti pravosnažnog rješenja donesenog u izvršnom postupku. Zato, ostaje krajnje nejasno koji su to razlozi opredijelili taj sud da zaključi da je osnovan tužbeni zahtjev u dijelu u kojem je traženo utvrđenje da je nedopušteno prinudno izvršenje radi naplate sudskih penala određeno rješenjem od 7. decembra 2015. godine, koje je upravo utemeljeno na predmetnom rješenju od 29. maja 2015. godine (koje, dakle, predstavlja izvršnu ispravu u postupku prinudne naplate penala), a kojim je odlučeno o oba zahtjeva (i ostavljanju naknadnog roka i naplati sudskih penala, st. I i II tog rješenja). Stoga, Ustavni sud smatra da se osporena presuda zasniva na arbitrarnoj primjeni materijalnog prava, odnosno primjeni odredbe člana 192. stav 4. ZIP-a u vezi sa odredbom člana 193. stav 1. i člana 210. ZIP-a, pa nalazi da je osporenim odlukama, zbog arbitrarne primjene materijalnog prava, prekršeno apelantovo pravo na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine.

33. Zbog toga, Ustavni sud smatra da je potrebno ukinuti osporenu presudu Suda BiH od 30. maja 2017. godine, kao konačnu odluku u konkretnoj pravnoj stvari, i predmet vratiti tom sudu na ponovni postupak u kojem će taj sud donijeti novu odluku, vodeći računa o stavu Ustavnog suda iskazanom u ovoj odluci.

34. Konačno, Ustavni sud smatra da, s obzirom na utvrđenu povredu apelantovih ustavnih prava u navedenom segmentu, nije potrebno posebno razmatrati apelantove navode o nepristrasnosti vijeća Suda BiH, budući da apelant tvrdnje o pristrasnosti suda veže za druge postupke koji se, također, odnose na tužiteljicu (odnosno dužnika), ali koji nisu predmet osporene presude, pa Ustavni sud u nedostatku drugih podataka u ovom pogledu nije u mogućnosti da adekvatno ispita ove navode. Međutim, budući da iz apelantovih navoda proizlazi da se i ti drugi postupci, također, vode pred istim sudom, ta okolnost obavezuje Sud BiH da prilikom donošenja nove odluke razmotri i apelantove navode u vezi sa pristrasnošću suda.

35. Imajući u vidu sve navedeno, Ustavni sud zaključuje da je u konkretnom slučaju došlo do povrede prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije.

VIII. Zaključak

36. Ustavni sud zaključuje da je u predmetnom postupku povrijeđeno apelantovo pravo na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije zbog arbitrarne primjene materijalnog prava (odredaba ZIP-a) budući da u predmetnom parničnom postupku u vezi sa utvrđivanjem nedopuštenosti izvršenja u pogledu prinudne naplate sudskih penala Sud BiH nije mogao da razmatra prigovore kojim se, zapravo, osporava valjanost izvršnog naslova, tj. pravomoćnog rješenja kojim je utvrđena obaveza uplate penala.

37. Na osnovu člana 59. st. (1) i (2) i člana 62. stav (1) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

38. Prema članu VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Zlatko M. Knežević, s. r.

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u Velikom vijeću, u predmetu broj AP 2907/17, rješavajući apelaciju **M.Č.**, na temelju članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 57. stavak (2) točka b), članka 59. st. (1) i (2) i članka 62. stavak (1) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine – prečišćeni tekst ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 94/14), u sastavu:

Zlatko M. Knežević, predsjednik

Mato Tadić, dopredsjednik

Mirsad Čeman, dopredsjednik

Valerija Galić, sutkinja

Miodrag Simović, sudac

Seada Palavrić, sutkinja

na sjednici održanoj 11. lipnja 2019. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Usvaja se apelacija **M.Č.**

Utvrdjuje se povreda prava na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda.

Ukida se Presuda Suda Bosne i Hercegovine broj S1 3 P 022162 17 Gž od 30. svibnja 2017. godine.

Predmet se vraća Sudu Bosne i Hercegovine, koji je dužan po žurnom postupku donijeti novu odluku sukladno članku II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članku 6. stavak 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda.

Nalaze se Sudu Bosne i Hercegovine da, sukladno članku 72. stavak (5) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, u roku od dva mjeseca od dana dostave ove odluke obavijesti Ustavni sud Bosne i Hercegovine o poduzetim mjerama s ciljem izvršenja ove odluke.

Odluku objaviti u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine", "Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine", "Službenom glasniku Republike Srpske" i u "Službenom glasniku Brčko distrikta Bosne i Hercegovine".

OBRAZLOŽENJE

I. Uvod

1. **M.Č.** (u daljnjem tekstu: apelant) iz Sarajeva, kojeg zastupa Hajran Zeba, odvjetnik iz Sarajeva, podnio je 11. srpnja 2017. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) protiv Presude Suda Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Sud BiH) broj S1 3 P 022162 17 Gž od 30. svibnja 2017. godine.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na temelju članka 23. Pravila Ustavnog suda, od Suda Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Sud BiH), tužiteljice Vanjskotrgovinske komore Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: tužiteljica) zatraženo je 7. veljače 2019. godine da dostave odgovore na apelaciju.

3. Odgovor na apelaciju je dostavila tužiteljica po opunomoćenicima, odvjetnicima Bekiru Gavrankapetanoviću i Damiru Koldži, 18. ožujka 2019. godine, a Sud BiH je dostavio odgovor na apelaciju 6. ožujka 2019. godine.

III. Činjenično stanje

Uvodne napomene

4. Presudom Suda BiH broj S1 3 P 012860 13 P od 7. svibnja 2014. godine, koja je potvrđena Presudom Suda BiH broj S1 3 P 012860 14 Gž od 17. travnja 2015. godine, usvojen je apelantov tužbeni zahtjev, poništena je odluka o razrješenju apelanta sa pozicije ravnatelja Sektora za financije, računovodstvo i članarinu (u daljnjem tekstu: Sektor) tužene Vanjskotrgovinske komore (u daljnjem tekstu: ovisno o fazi postupka: tužena, dužnik ili tužiteljica) preciziranog broja od 20. veljače 2012. godine, te je naloženo tuženoj da apelanta vrati na poziciju na koju je bio

распоређен по основи Уговора о раду на неодређено вријеме од 28. сijeчња 2011. године. Дале је пресудом наложено туженој да апеланту на име разлике плаће и припадајуће накнаде уз плаћу за раздобље од 20. вељаће 2012. године до 22. сrпња 2013. године исплати укупно износ од 13.987,57 КМ, у тасативно наведеним износима и за раздобље као у изреци пресуде, те да на апелантово име уплати доприносе надлежном Фонду мировинског и инвалидског осигурања (у даљњем тексту: Фонд МИО) на утврђену разлику плаће у износу од 4.562,60 КМ. Тужена је, такођер, обавезана апеланту накнадити трошкове парничног поступка у износу од 3.406,63 КМ.

Извршни поступак - одређивање додатнога рока и изрицања судских пенала

5. Апелант је 24. тrвња 2015. године прво затражио да тужена драговољно изврши пресуду од 7. свибња 2014. године, а потом је приједлогом од 4. свибња 2015. године покренуо извршни поступак против тумене као дућника ради извршења неновчаног потраживања - повратка апеланта на рад.

6. Дале је апелант као повјеритељ 26. свибња 2015. године Суду БиХ, поступајући у смислу чланка 192. Закона о извршном поступку пред Судом БиХ (у даљњем тексту: ZIP), поднио приједлог за доношење рјешења којим би се дућнику одредио накнадни примјерени рок од осам дана за испуњење неновчане обавезе (повратка на посао) и истодобно је предложио да Суд БиХ, уколико дућник у даном року не испуни обавезу, рјешењем обавезе дућника на исплату судских пенала у износу од 300,00 КМ за сваки дан кашњења.

7. Одлучујући о поднесеном апелантовом приједлогу Суд БиХ је Рјешењем број С1 3 1 018901 15 I од 29. свибња 2015. године, које је потврђено Рјешењем број С1 3 I 018901 15 I од 3. студеног 2015. године, одредио туженој накнадни рок од осам дана од дана примитка овог рјешења ради испуњења неновчане обавезе - повратка апеланта на позицију на коју је био распоређен по основи Уговора о раду на неодређено вријеме од 28. сijeчња 2011. године (ставак I. изреке рјешења). Истим рјешењем утврђено је да, ако дућник у остављеном року не поступи сукладно ставку I. изреке рјешења, обавезан је апеланту исплатити износ од 300,00 КМ на име судских пенала за сваки дан закашњења, почевиш од истека наведеног рока па до апелантовог повратка на посао (ставак II), те му накнадити трошкове састава приједлога за одређивање накнадно примјереног рока у износу од 421,20 КМ (ставак III. изреке). У образложењу рјешења је наведено да је Суд БиХ утврдио да тужена није извршила своју обавезу сукладно пресуди тог суда од 7. свибња 2014. године, потврђеној 17. тrвња 2015. године. Указано је да је рјешење утемељено на одредби чланка 192. ZIP-а, која се у извршном поступку примјењује сукладно чланку 17. цитаног закона, којом је прописано да, када дућник не изврши у року неку своју неновчану обавезу утврђену правомоћном судском одлуком или судским поравнањем, суд ће у извршном поступку, на приједлог повјеритеља, одредити дућнику накнадни примјерени рок и упозорити га да ће, ако своју обавезу не испуни у том року, бити дућан исплатити повјеритељу одређени износ новца за сваки дан закашњења (судски пенали) у смислу правила о облигацијским односима.

Поступак за наплату судских пенала

8. На апелантов приједлог од 13. студеног 2015. године Суд БиХ је Рјешењем број С1 3 I 018901 15 I од 7. просина 2015. године одредио извршење ради принудне наплате судских пенала на начин опредијелен у апелантовом приједлогу, које се има провести плјенидбом новчаних средстава дућника која има на прецизираном трансакцијском рачуну, те пријеносом средстава на апелантов рачун. Истим рјешењем туженој као дућнику је забрањено вршити наплату и на било који начин располагати заплјенијеним новчаним средствима, а баци код које тужена има трансакцијски рачун се забрањује исплаћивати са нјеиног рачуна било који износ истој и

тречићим особама по налогу тумене, све док се апелантово потраживање у потпуности не намори.

9. Тужена је против рјешења Суда БиХ од 7. просина 2015. године изјавила приговор због произвољне примјене материјалног права, односно због проглашења рјешења недопушћеним. Суд БиХ је Рјешењем број С1 3 I 0018901 16 Гж 3 од 23. свибња 2016. године извршни поступак против тумене као дућника прекинуо и тумену упutio да покрене парични поступак ради проглашења рјешења недопушћеним у року од 15 дана. Такођер је навео да, уколико тужена не достави доказ о покренутом паричном поступку, призивни поступак ће се наставити по службеној дућности.

Побјане пресуде

10. Тужена је, сукладно налогу извршног суда, као тућитељка поднијела тужбу против апеланта ради утврђивања недопушћености извршења.

11. Суд БиХ је 2. ожyјка 2017. године донио Пресуду број С1 3 P 022162 16 P којом је одбио као неутемељен тужбени захтев тућитељке којим је тражила да се утврди да је рјешење од 29. свибња 2015. године о одређивању накнадног рока од осам дана ради испуњења неновчане обавезе - повратка апеланта као тућеног на позицију на коју је био распоређен по основи уговора о раду, као и рјешење од 7. просина 2015. године о принудној наплати судских пенала недопушћено, што је апелант дућан признати и трпјети да се поступак испуњења неновчане обавезе - повратка на посао обустави, те да се тућитељци накнаде трошкови поступка. Истом пресудом тућитељка је обавезана апеланту надокнадити трошкове паричног поступка у износу од 1.474,20 КМ.

12. У образложењу пресуде је наведено да је тај суд, након оцјене изведених доказа (ближе прецизираних на стр. од 2. до 5), навео да међу паричним странкама није пријепомо да је Суд БиХ у предмету број С1 3 P 012860 13 P од 7. свибња 2014. године донио пресуду која је потврђена Пресудом Апелацијског вјећа тог суда од 17. тrвња 2015. године, којом се поништава одлука тумене о разрјешењу апеланта са позиције ратнатеља Сектора од 20. вељаће 2012. године, те да је туженој наложено да апеланта врати на позицију на коју је био распоређен на темелју Уговора о раду на неодређено вријеме од 28. сijeчња 2011. године. Дале је наведено да је тућитељка имала могућност без икаквих последица извршити споменути пресуду, па како то није учинила, апелант је 24. тrвња 2015. године тућитељци (Ванјскотрговинској комори) доставио приједлог за драговољно извршење чинидбе у парicionом року од 15 дана, који је истекao 9. свибња 2015. године. Суд БиХ је, потом, презентирао тјек поступка у свези са одређивањем додатног рока за извршење неновчане обавезе и одређивањем судских пенала, као и тјек поступка у свези са принудном наплатом судских пенала на начин како је то презентирао у претходним тоћкама ове одлуке. Ради рјешавања предметног спора, према оцјени Суда БиХ, неопходно је, прије свега, указати на одредбу чланка 193. ставак 2. ZIP-а којом је прописано да, ако дућник у призиву против рјешења о извршењу истакне да је своју обавезу испунио, суд ће његов призив прихватити у извршном поступку само ако његову утемељеност докаже јавном исправом или приватном исправом која има и значење јавне исправе, а у противном ће дућника упутити на парницу. Дале, тај суд је указао да је одредбом чланка 43. ставак 1. ZIP-а прописано да ће дућник, уколико не докаже утемељеност разлога за призив јавном овјереном приватном или другом исправом која има значење јавне исправе, посебним рјешењем Суда бити упућен на парницу ради проглашења извршења недопушћеним, а чланком 46. истог закона прописано је да ће дућник бити упућен да покрене парницу или други поступак ради проглашења извршења недопушћеним у року од петнаест дана. Оцјенјујући проведене доказе Суд БиХ је указао да, пошто тућитељка није доказала да је испунила своју обавезу према апеланту, односно да постоји иједан разлог због којег би могла тражити утврђење недопушћености судских рјешења

koja su predmetom ovog spora iz članka 43. stavak 1. ZIP-a (u smislu njegovog vraćanja na posao - radno mjesto ravnatelja Financija), taj sud je, postupajući u smislu njegovog vraćanja na posao, postupajući prema odredbi iz članka 143. ZPP odlučio kao u izreci presude.

13. Sud BiH je u vijeću sastavljenom od sudaca Vesne Trifunović, Srete Crnjaka i Dinke Bešlić-Čovrk Presudom broj S1 3 P 022162 17 Gž od 30. svibnja 2017. godine priziv tužiteljice djelomično uvažio, prvostupanjsku presudu preinačio tako što je utvrdio da je nedopušteno prinudno izvršenje radi naplate sudskih penala određeno Rješenjem Suda BiH broj S1 3 I 018901 15 I od 7. prosinca 2015. godine. Navedenom presudom je, dalje, odbačen kao nedopušten tužbeni zahtjev za utvrđenje da je nedopušteno Rješenje Suda BiH broj S1 3 I 018901 15 I od 29. svibnja 2015. godine o određivanju dužniku naknadnog roka od osam dana radi ispunjenja nenovčane obveze pod prijetnjom obvezivanja na isplatu sudskih penala za svaki dan zakašnjenja. Također je utvrđeno da je apelant dužan tužiteljici nadoknaditi troškove parničnog postupka u iznosu od 2.000,70 KM.

14. U obrazloženju presude prizivno vijeće je, prvo, ukazalo da, u svezi sa dijelom kojim je odbačen kao nedopušten tužbeni zahtjev tužiteljice (za utvrđenje da je nedopušteno rješenje Suda BiH o određivanju naknadnog roka), sud u parničnom postupku ne može zahtijevati preispitivanje zakonitosti pravomoćnog rješenja donesenog u izvršnom postupku. S druge strane, u svezi sa uvažavanjem priziva tužiteljice (u kontekstu naplate sudskih penala), Sud BiH je na temelju utvrđenog činjeničnog stanja, a protivno shvaćanju prvostupanjskog suda, zaključio da je utemeljen tužbeni zahtjev tužiteljice za utvrđivanje da je nedopušteno prinudno izvršenje radi naplate sudskih penala određenih pravomoćnim rješenjem tog suda od 29. svibnja 2015. godine. Navedeno zbog toga što je naknadni rok od osam dana za dragovoljno izvršenje po rješenju od 29. svibnja 2015. godine počeo teći od dana uručenja tužiteljici navedenog rješenja (uručeno 2. lipnja 2015. godine) koji je istekao 10. lipnja 2015. godine, dakle, istog dana do kojeg je apelant mogao podnijeti prijedlog sudu za dozvolu prinudnog izvršenja pravomoćne presude od 7. svibnja 2014. godine (pravomoćna 17. travnja 2015. godine, a strankama je uručena 24. travnja 2015. godine) kojom je naloženo vraćanje apelanta na rad. Rok od 15 dana za dragovoljno izvršenje navedene presude je istekao 9. svibnja 2015. godine, računajući od dana uručenja navedene presude (24. travnja 2015. godine), kada je apelant stekao pravo podnijeti prijedlog za prinudno izvršenje, što znači da je zakonski rok od 30 dana propisan odredbom članka 210. ZIP-a za podnošenje prijedloga za prinudno izvršenje presude kojom je naloženo vraćanje na rad istekao 8. lipnja 2015. godine, tj. dva dana prije nego što su prema rješenju od 29. svibnja 2015. godine trebali početi teći sudski penali. S tim u svezi, taj sud je ukazao da se plaćanje sudskih penala, u smislu odredbe članka 192. stavak 4. ZIP-a, ne može tražiti sve dok se na temelju izvršne isprave ne predloži izvršenje radi ostvarenja nenovčanog potraživanja, a pošto apelant takav prijedlog za dozvolu prinudnog izvršenja (vraćanja na rad) nije podnio sudu u zakonskom roku od 30 dana od dana kada je stekao pravo taj prijedlog podnijeti, smatra da je pobijano rješenje o izvršenju radi naplate sudskih penala nakon isteka tog roka bez zakonske osnove i da je ono nedopušteno. Zbog navedenog razloga, drugostupanjsko vijeće Suda BiH primjenom odredbe članka 196. točka 4. ZPP odlučilo je kao u izreci presude.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

15. Apelant smatra da mu je pobijanom odlukom povrijeđeno pravo na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (u daljnjem tekstu:

Europska konvencija). U iscrpnoj apelaciji apelant, između ostalog, kronološki opisuje postupke koje je vodio pred Sudom BiH, parnični i izvršni, kao i postupak koji je tužiteljica vodila protiv apelanta, također pred tim sudom (parnični). U svezi sa pobijanom presudom Suda BiH, apelant ukazuje na propuste tog suda, prije svega u pogledu utvrđenog činjeničnog stanja i primjene materijalnog prava. Smatra da je začuđujuća pristranost Suda BiH prema već presuđenoj stvari. Također, izražava sumnju u neovisnost i nepristranost suda, jer je, kako ističe, u momentu donošenja presude tog suda od 30. svibnja 2017. godine Edina Jahić, odvjetnik u predmetu Faruka Jašarevića protiv Vanjskotrgovinske komore, 18. travnja 2017. godine podnijela kaznenu prijavu protiv sudaca Suda BiH Vesne Trifunović, Srete Crnjaka i Dinke Bešlić-Čovrk sa ciljem da pribavi korist Vanjskotrgovinskoj komori. Navedeno apelant dovodi u svezu sa predmetnim postupkom, jer su navedeni suci, također, odlučivali u postupku donošenja pobijane presude od 30. svibnja 2017. godine. Također, smatra da je razlog za sumnju u nepristranost vijeća Suda BiH taj što se u momentu odlučivanja o njegovom predmetu odlučivalo o opravdanosti prijave Uredu stegovnog tužitelja protiv članova vijeća tog suda koje je, kako navodi, bilo izravno zainteresirano da donese odluku na način kako ju je donijelo.

b) Odgovor na apelaciju

16. U odgovoru na apelaciju Sud BiH navodi da apelantovu apelaciju smatra neutemeljenom. U svezi s tim, ističe da u cijelosti ostaje pri navodima iz obrazloženja pobijane odluke.

17. U odgovoru na apelaciju tužiteljica Vanjskotrgovinska komora smatra da svi apelantovi navodi nemaju nikakve veze sa povredom apelantovih ustavnih prava. Naime, tvrdi da su apelantovi navodi pokušaj da se Ustavni sud pretvori u neki redoviti sud, te koji apelantove navode pretvara u izvanredni pravni lijek.

V. Relevantni propisi

18. **Zakon o ovršnom postupku pred Sudom Bosne i Hercegovine** ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 18/03) u relevantnom dijelu glasi:

Pokretanje postupka

Članak 3.

Ovršni postupak pokreće se prijedlogom povjeritelja, a postupak osiguranja prijedlogom predlagatelja osiguranja.

Članak 17.

U ovršnom postupku i postupku osiguranja shodno se primjenjuju odredbe Zakona o parničnom postupku, ako ovim ili drugim zakonom nije drukčije određeno.

Na materijalnopravne pretpostavke i posljedice provedbe ovršnog postupka i postupka osiguranja na odgovarajući se način primjenjuju odredbe zakona, kojima se uređuju stvarna prava, odnosno obligatorni odnosi.

Članak 34. stavak 1. alineja 4.

U rješenju o ovrši moraju biti naznačeni ovršna, odnosno vjerodostojna isprava na temelju koje se ovrha određuje, povjeritelj i dužnik, potraživanje koje se ostvaruje, sredstvo i predmet ovrhe i drugi podaci potrebni za provedbu ovrhe.

Rješenje, kojim se prijedlog za ovrhu potpuno ili djelomično odbacuje ili odbija, mora biti obrazloženo.

Članak 41. stavak 2. točka 9.

Dužnik može izjaviti priziv osobito:

9. ako je potraživanje prestalo na temelju činjenice koja je nastala u vrijeme kada je dužnik nije više mogao uspješno istaknuti u postupku iz kojeg potječe odluka, odnosno ako je potraživanje prestalo na temelju činjenice koja je nastala nakon zaključenja sudskog ili upravnog poravnania.

*Priziv nakon proteka roka**Članak 44. stavak 1.*

Zbog razloga iz članka 41. stavka 2. toč. 7. do 11. ovoga zakona dužnik može sve do završetka ovršnog postupka podnijeti priziv protiv rješenja o ovrsi i nakon njegove pravomoćnosti, uz uvjet da taj razlog nije mogao iz opravdanih razloga istaknuti već u prizivu protiv toga rješenja.

*Upućivanje na parnicu ili drugi postupak u povodu priziva**Članak 46. stavak 1.*

Ako rješenje o prizivu iz članka 44. stavak 1. ovoga zakona ovisi o utvrđivanju neke sporne činjenice, sudac pojedinac uputit će dužnika da u roku od petnaest dana pokrene parnicu ili drugi postupak radi proglašenja ovrhe nedopuštenom, osim ako dužnik opravdanost svojega priziva ne dokaže javnom, ovjerenom privatnom ili drugom ispravom, koja ima značenje javne isprave.

*XVI – OVRHA RADI OSTVARENJA NENOVČANIH POTRAŽIVANJA**1) Sudski penali**Izricanje sudskih penala**Članak 192.*

Kad dužnik ne izvrši u roku neku svoju nenovčanu obvezu, utvrđenu pravomoćnom sudskom odlukom ili sudskim poravnanjem, Sud će u ovršnom postupku, na prijedlog povjeritelja, odrediti dužniku naknadni primjereni rok i upozoriti ga da će, ako svoju obvezu ne ispunji u tom roku, biti dužan isplatiti povjertelju određeni iznos novca za svaki dan zakašnjenja (sudski penali) u smislu pravila o obligacionim odnosima, počev od isteka tog roka.

Naknadno određeni primjereni rok iz stavka 1. ovoga članka počinje teći od dostave dužniku rješenja, kojim je taj rok određen. Priziv ne utječe na tijek toga roka.

Ako dužnik najkasnije u roku od petnaest dana nakon pravomoćnosti rješenja iz stavka 1. ovoga članka ispunji svoju obvezu, Sud može u istom ovršnom postupku, na njegov zahtjev, podnesen u roku od osam dana od ispunjenja obveze, smanjiti iznos dosuđenih penala, vodeći računa o svrsi zbog koje je naredio njihovo plaćanje.

Plaćanje sudskih penala može se tražiti sve dok se, na temelju ovršne isprave, ne predloži ovrha radi ostvarenja nenovčanog potraživanja.

Pravo na sudske penale prestaje od dana podnošenja prijedloga za ovrhu iz stavka 4. ovoga članka.

Ako ovrha iz stavka 5. ovoga članka bude obustavljena, pravo povjertelja na sudske penale oživljava.

Članak 193. stavak 1.

Na temelju pravomoćnog rješenja o plaćanju sudskih penala iz članka 192. ovoga zakona, Sud će u istom ovršnom postupku, u kojemu je donio to rješenje, na prijedlog povjertelja, donijeti rješenje o ovrsi, radi prinudne naplate.

Članak 204. st. 1. i 2.

Ako radnju utvrđenu u ovršnoj ispravi može obaviti samo dužnik, Sud će rješenjem o ovrsi odrediti dužniku primjereni rok za ispunjenje obveze.

Rješenjem o ovrsi Sud će istodobno zaprijetiti dužniku, a i odgovornoj osobi u pravnoj osobi da će im izreći novčanu kaznu u određenom iznosu, ako u određenom roku ne ispune obvezu.

*XX – OVRHA RADI VRAĆANJA UPOSLENIKA NA RAD, ODNOSNO U SLUŽBU**Način provedbe ovrhe**Članak 209.*

Ovrha na temelju ovršne isprave, kojom je dužniku naloženo da povjertelju vrati na rad, odnosno u službu, provodi se primjenom odgovarajućih odredaba ovoga zakona.

*Rok za podnošenje prijedloga za ovrhu**Članak 210.*

Prijedlog za ovrhu iz članka 209. ovoga zakona može se podnijeti u roku od trideset dana od dana kada je povjertelj stekao pravo da taj prijedlog podnese.

VI. Dopustivost

19. Sukladno članku VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima apelacijsku nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kada ona postanu predmetom spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

20. Sukladno članku 18. stavak (1) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome pobija, iscrpljeni svi učinkoviti pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnositelj apelacije primio odluku o posljednjem učinkovitom pravnom lijeku kojeg je koristio.

21. U konkretnom slučaju predmet pobijanja apelacijom je Presuda Suda BiH broj S1 3 P 022162 17 Gž od 30. svibnja 2017. godine protiv koje nema drugih učinkovitih pravnih lijekova mogućih prema zakonu. Potom, pobijanu presudu apelant je primio 6. lipnja 2017. godine a apelacija je podnesena 11. srpnja 2017. godine, tj. u roku od 60 dana, kako je propisano člankom 18. stavak (1) Pravila Ustavnog suda. Konačno, apelacija ispunjava i uvjete iz članka 18. st. (3) i (4) Pravila Ustavnog suda, jer ne postoji neki formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopustiva, niti je očigledno (*prima facie*) neutemeljena.

22. Imajući u vidu odredbe članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 18. st. (1), (3) i (4) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da predmetna apelacija ispunjava uvjete u pogledu dopustivosti.

VII. Meritum

23. Apelant smatra da mu je pobijanim odlukama povrijeđeno pravo na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije, te pravo na učinkovit pravni lijek iz članka 13. Europske konvencije.

Pravo na pravično suđenje

24. Članak II/3. Ustava Bosne i Hercegovine u relevantnom dijelu glasi:

Sve osobe na teritoriju Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i temeljne slobode iz ovog članka stavak 2, što uključuje:

e) Pravo na pravično saslušanje u građanskim i krivičnim stvarima, i druga prava vezana za krivične postupke.

25. Članak 6. stavak 1. Europske konvencije u relevantnom dijelu glasi:

1) Prilikom utvrđivanja njegovih građanskih prava i obveza ili kaznene optužbe protiv njega, svatko ima pravo na pravičnu i javnu raspravu u razumnom roku pred neovisnim i nepristranim sudom ustanovljenim zakonom.

[...]

26. Ustavni sud zapaža da je pobijanom presudom Suda BiH donesenom u okviru parničnog postupka radi utvrđivanja nedopuštenosti rješenja o izvršenju, u konačnici, utvrđeno da je nedopušteno prinudno izvršenje radi naplate sudskih penala određeno rješenjem Suda BiH od 7. prosinca 2015. godine, pa proizlazi da su se u predmetnom postupku utvrđivala apelantova građanska prava i obveze, te je, sukladno tome, članak 6. stavak 1. Europske konvencije primjenjiv.

27. Ustavni sud zapaža da apelant pobija presudu Suda BiH donesenu u parničnom postupku od 30. svibnja 2017. godine, tvrdeći da se temelji na proizvoljnoj primjeni materijalnog prava. Ustavni sud ukazuje na to da, prema praksi Europskog suda i Ustavnog suda, zadatak ovih sudova nije preispitivati zaključke redovitih sudova u pogledu činjeničnog stanja i primjene prava

(vidi, Europski sud, *Pronina protiv Rusije*, odluka o dopustivosti od 30. lipnja 2005. godine, aplikacija broj 65167/01). Naime, Ustavni sud nije nadležan supstituirati redovite sudove u procjeni činjenica i dokaza, već je, općenito, zadatak redovitih sudova da ocijene činjenice i dokaze koje su izveli (vidi, Europski sud, *Thomas protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, presuda od 10. svibnja 2005. godine, aplikacija broj 19354/02). Zadatak Ustavnog suda je ispitati jesu li, eventualno, povrijeđena ili zanemarena ustavna prava (pravo na pravično suđenje, pravo na pristup sudu, pravo na učinkovit pravni lijek i dr.), te je li primjena zakona bila, eventualno, proizvoljna ili diskriminacijska.

28. Ustavni sud će se, dakle, iznimno upustiti u ispitivanje načina na koji su nadležni sudovi utvrđivali činjenice i na tako utvrđene činjenice primijenili pozitivnopravne propise kada je očigledno da je u određenom postupku došlo do proizvoljnog postupanja redovitog suda kako u postupku utvrđivanja činjenica, tako i primjene relevantnih pozitivnopravnih propisa (vidi, Ustavni sud, Odluka broj AP 311/04 od 22. travnja 2005. godine, stavak 26). U kontekstu navedenog Ustavni sud podsjeća i da je u više svojih odluka ukazao da očigledna proizvoljnost u primjeni relevantnih propisa nikada ne može voditi pravičnom postupku (vidi, Ustavni sud, Odluka broj AP 1293/05 od 12. rujna 2006. godine, točka 25. i dalje, i, *mutatis mutandis*, Europski sud, *Andelković protiv Srbije*, presuda od 9. travnja 2013. godine, točka 24). Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud će u konkretnom slučaju, obzirom na pitanja koja apelant postavlja, ispitati jesu li pobijane odluke utemeljene na proizvoljnoj primjeni prava.

29. Ustavni sud zapaža da je apelant 26. svibnja 2015. godine na temelju pravomoćne i izvršne presude Suda BiH od 7. svibnja 2014. godine, potvrđene presudom tog suda od 17. travnja 2015. godine, podnio prijedlog za donošenje rješenja o izvršenju navedene presude. Dalje zapaža da je taj sud rješenjem od 29. svibnja 2015. godine, koje je potvrđeno rješenjem od 3. studenog 2015. godine, odredio tuženoj naknadni rok od osam dana od dana primitka ovog rješenja radi ispunjenja nenovčane obveze - povratka apelanta na poziciju na koju je bio raspoređen po osnovi Ugovora o radu na neodređeno vrijeme od 28. siječnja 2011. godine, te da je odredio da, ako dužnik u ostavljenom roku ne postupi sukladno stavku I. izreke rješenja, obavezan je isplatiti apelantu iznos od 300,00 KM na ime sudskih penala za svaki dan zakašnjenja, počevši od isteka navedenog roka pa do povratka apelanta na posao.

30. Ustavni sud, također, zapaža da je u postupku po tužbenom zahtjevu Vanjskotrgovinske komore kao tužiteljice, podnesenom protiv apelanta radi utvrđivanja nedopuštenosti izvršenja, Sud BiH 2. ožujka 2017. godine tužbeni zahtjev tužiteljice odbio kao neutemeljen sa obrazloženjem da tužiteljica nije dokazala da je ispunila obvezu prema apelantu, tj. da ne postoji niti jedan razlog kojim bi mogla tražiti nedopuštenost rješenja o izvršenju koja su predmetom ovog spora iz članka 43. stavak 1. ZIP-a. Međutim, Ustavni sud zapaža da je, za razliku od prvostupanjskog suda, Sud BiH drugostupanjskom presudom od 30. svibnja 2017. godine kao konačnom odlukom u predmetnom postupku priziv tužiteljice djelomično uvažio, prvostupanjsku presudu preinačio tako što je utvrdio da je nedopušteno prinudno izvršenje radi naplate sudskih penala određeno rješenjem Suda BiH od 7. prosinca 2015. godine, a odbacio je kao nedopušten tužbeni zahtjev tužiteljice za utvrđenje da je nedopušteno rješenje Suda BiH od 29. svibnja 2015. godine o određivanju dužniku naknadnog roka od osam dana radi ispunjenja nenovčane obveze pod prijetnjom obvezivanja na isplatu sudskih penala za svaki dan zakašnjenja. U svezi s tim, Ustavni sud zapaža da je Sud BiH, odlučujući u prizivnom postupku, obrazložio da je priziv tužiteljice (Vanjskotrgovinske komore) utemeljen u tom dijelu, te da je izvršenje radi naplate sudskih penala nedozvoljeno budući da apelant prijedlog za dozvolu prinudnog izvršenja (vraćanja na rad)

nije podnio sudu u zakonskom roku od 30 dana (članak 210. ZIP-a i članak 194. stavak 4. ZIP-a), koji je propisan navedenom odredbom citiranog zakona, od dana kada je, kako je naveo, "stekao pravo da taj prijedlog podnese, te da smatra da je pobijano rješenje o izvršenju radi naplate sudskih penala nakon isteka tog roka bez zakonske osnove i da je ono nedopušteno".

31. Ustavni sud zapaža da je Sud BiH u drugostupanjskom postupku zaključio da je nedozvoljeno izvršenje rješenja o izvršenju radi naplate sudskih penala, jer apelant prijedlog za dozvolu prinudnog izvršenja - radi vraćanja na rad nije podnio u roku propisanom odredbom članka 210. ZIP-a, pa je, prema ocjeni tog suda, izvršenje rješenja radi naplate sudskih penala nakon isteka tog roka nedopušteno. Međutim, Ustavni sud ukazuje da je Rješenjem broj S1 3 I 018901 15 I od 29. svibnja 2015. godine tuženoj, odnosno dužniku, ostavljen naknadni rok od osam dana radi ispunjenja nenovčane obveze - povratka apelanta na posao (stavak I. izreke rješenja), te da je utvrđeno da, ako dužnik u ostavljenom roku ne postupi sukladno stavku I. izreke rješenja, obavezan je apelantu isplatiti iznos od 300,00 KM na ime sudskih penala za svaki dan zakašnjenja, počevši od isteka navedenog roka pa do povratka apelanta na posao. Ustavni sud, u svezi s tim, ukazuje da je navedeno rješenje potvrđeno Rješenjem broj S1 3 I 018901 15 I od 3. studenog 2015. godine, te da je, dakle, postalo pravomoćno. Stoga, u predmetnom parničnom postupku u svezi sa utvrđivanjem nedopuštenosti izvršenja Sud BiH nije mogao razmatrati prigovore kojim se, zapravo, pobija valjanost tog pravomoćnog rješenja, a koje je dužnik iz predmetnog izvršnog postupka (tj. tužiteljica iz predmetnog parničnog postupka) mogao isticati samo u izvršnom postupku u kojem su donesena navedena rješenja. U tom kontekstu Ustavni sud podsjeća na općepoznato stajalište Europskog suda da jedan od temeljnih aspekata vladavine prava predstavlja načelo pravne izvjesnosti, koje traži, između ostalog, da se, kada sud nešto konačno utvrdi, njegova odluka ne dovodi u pitanje. Stoga bi u okolnostima konkretnog slučaja ponovno preispitivanje valjanosti odluke o određivanju naplate sudskih penala, koja je postala pravomoćna i koja, zapravo, predstavlja izvršnu ispravu, predstavljalo izravno postupanje protivno navedenom standardu.

32. Pri tome Ustavni sud ukazuje da sam Sud BiH u pobijanoj presudi dolazi u kontradiktornost. Naime, upravo je taj sud, odlučujući o prizivu tužiteljice, pobijanom presudom odbacio kao nedopušten tužbeni zahtjev tužiteljice (dužnika) za utvrđenje da je nedopušteno rješenje Suda BiH od 29. svibnja 2015. godine o određivanju dužniku naknadnog roka od osam dana radi ispunjenja nenovčane obveze sa obrazloženjem da sud u parničnom postupku ne može vršiti preispitivanje zakonitosti pravomoćnog rješenja donesenog u izvršnom postupku. Zato, ostaje krajnje nejasno koji su to razlozi opredijelili taj sud da zaključi da je utemeljen tužbeni zahtjev u dijelu u kojem je traženo utvrđenje da je nedopušteno prinudno izvršenje radi naplate sudskih penala određeno rješenjem od 7. prosinca 2015. godine, koje je upravo utemeljeno na predmetnom rješenju od 29. svibnja 2015. godine (koje, dakle, predstavlja izvršnu ispravu u postupku prinudne naplate penala), a kojim je odlučeno o oba zahtjeva (i ostavljanju naknadnog roka i naplati sudskih penala, st. I. i II. tog rješenja). Stoga, Ustavni sud smatra da se pobijana presuda temelji na arbitrarnoj primjeni materijalnog prava, odnosno primjeni odredbe članka 192. stavak 4. ZIP-a u svezi sa odredbom članka 193. stavak 1. i članka 210. ZIP-a, pa nalazi da je pobijanim odlukama, zbog arbitrarne primjene materijalnog prava, prekršeno apelantovo pravo na pravično suđenje iz članka II/3.(c) Ustava Bosne i Hercegovine.

33. Zbog toga, Ustavni sud smatra da je potrebno ukinuti pobijanu presudu Suda BiH od 30. svibnja 2017. godine, kao konačnu odluku u konkretnoj pravnoj stvari, i predmet vratiti tom sudu na ponovni postupak u kojem će taj sud donijeti novu

odluku, vodeći računa o stajalištu Ustavnog suda iskazanom u ovoj odluci.

34. Konačno, Ustavni sud smatra da, obzirom na utvrđenu povredu apelantovih ustavnih prava u navedenom segmentu, nije potrebno posebice razmatrati apelantove navode o nepristranosti vijeća Suda BiH, budući da apelant tvrdnje o pristranosti suda veže za druge postupke koji se, također, odnose na tužiteljicu (odnosno dužnika), ali koji nisu predmetom pobijane presude, pa Ustavni sud u nedostatku drugih podataka u ovom pogledu nije u mogućnosti adekvatno ispitati ove navode. Međutim, budući da iz apelantovih navoda proizlazi da se i ti drugi postupci, također, vode pred istim sudom, ta okolnost obvezuje Sud BiH da prilikom donošenja nove odluke razmotri i apelantove navode u svezi sa pristranošću suda.

35. Imajući u vidu sve navedeno, Ustavni sud zaključuje da je u konkretnom slučaju došlo do povrede prava na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije.

VIII. Zaključak

36. Ustavni sud zaključuje da je u predmetnom postupku povrijeđeno apelantovo pravo na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije zbog arbitrarne primjene materijalnog prava (odredaba ZIP-a) budući da u predmetnom parničnom postupku u svezi sa utvrđivanjem nedopuštenosti izvršenja u pogledu prinudne naplate sudskih penala Sud BiH nije mogao razmatrati prigovore kojim se, zapravo, pobija valjanost izvršnog naslova, tj. pravomoćnog rješenja kojim je utvrđena obveza uplate penala.

37. Na temelju članka 59. st. (1) i (2) i članka 62. stavak (1) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

38. Prema članku VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Zlatko M. Knežević, v. r.

485

Уставни суд Босне и Херцеговине у Великом вијећу, у предмету број **АП 3401/17**, рјешавајући апелацију **Исмара Штројса**, на основу члана VI/36) Устава Босне и Херцеговине, члана 57 став (2) тачка б), члана 59 ст. (1), (2) и (3) и члана 74 Правила Уставног суда Босне и Херцеговине – пречишћени текст ("Службени гласник Босне и Херцеговине" број 94/14), у саставу:

Златко М. Кнежевић, председник

Мато Тадић, потпредсједник

Мирсад Ћеман, потпредсједник

Валерија Галић, судија

Миодраг Симовић, судија

Сеада Палаврић, судија

na sjednici održanoj 11. juna 2019. godine donio je

ОДЛУКУ О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ

Дјелимично се усваја апелација **Исмара Штројса**.

Утврђује се повреда права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода због дужине трајања поступка окончаног Пресудом Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине број 65 0 П 160669 14 Рев од 11. маја 2017. године.

Налаже се Влади Федерације Босне и Херцеговине да, у складу са чланом 74 Правила Уставног суда Босне и Херцеговине, апеланту **Исмару Штројсу** у року од три мјесеца од дана достављања ове одлуке исплати износ од

600,00 KM на име накнаде нематеријалне штете због кршења права на доношење одлуке у разумном року, уз обавезу да након истека тог рока плати апеланту **Исмару Штројсу** законску затезну камату на евентуално неисплаћени износ или дио износа накнаде одређене овом одлуком.

Налаже се **Влади Федерације Босне и Херцеговине** да, у складу са чланом 72 став (5) Правила Уставног суда Босне и Херцеговине, у року од три мјесеца од дана достављања ове одлуке обавијести Уставни суд Босне и Херцеговине о предузетим мјерама с циљем извршења ове одлуке.

Одбија се као неоснована апелација **Исмара Штројса** поднесена против Пресуде Врховног суда Федерације Босне и Херцеговине број 65 0 П 160669 14 Рев од 11. маја 2017. године, Пресуде Кантоналног суда у Сарајеву број 65 0 П 160669 13 Гж 2 од 29. августа 2013. године и Пресуде Општинског суда у Сарајеву број 65 0 П 160669 10 П од 16. новембра 2012. године у односу на остале аспекте члана 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода и члана II(3е) Устава Босне и Херцеговине, забрану дискриминације из члана II/4 Устава Босне и Херцеговине и члана 14 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода, те члана 1 Протокола број 12 уз Европску конвенцију у вези с правом на образовање из члана II(3л) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 2 уз Европску конвенцију за заштиту људских права и основних слобода и правом на дјелотворан правни лијек из члана 13 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода.

Одлуку објавити у "Службеном гласнику Босне и Херцеговине", "Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине", "Службеном гласнику Републике Српске" и у "Службеном гласнику Дистрикта Брчко Босне и Херцеговине".

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ

I. УВОН

1. Исмар Штројс (у даљњем тексту: апелант) из Сарајева, којег заступа Удружење "Ваша права Босне и Херцеговине" Сарајево, поднио је 8. августа 2017. године апелацију Уставном суду Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Уставни суд) против Пресуде Врховног суда Федерације БиХ (у даљњем тексту: Врховни суд) број 65 0 П 160669 14 Рев од 11. маја 2017. године, Пресуде Кантоналног суда у Сарајеву (у даљњем тексту: Кантонални суд) број 65 0 П 160669 13 Гж 02 од 29. августа 2013. године и Пресуде Општинског суда у Сарајеву (у даљњем тексту: Општински суд) број 65 0 П 160669 10 П од 16. новембра 2012. године.

II. Поступак пред Уставним судом

2. На основу члана 23 Правила Уставног суда од Врховног суда, Кантоналног суда, Општинског суда, Кантона Сарајево – Министарства образовања и науке и Друге гимназије Сарајево (у даљем тексту: првотужени и друготужена или тужени) затражено је 11. марта 2019. године да доставе одговор на апелацију.

3. Врховни суд, Кантонални суд, Општински суд и тужени су доставили одговоре на апелацију у периоду од 18. марта до 21. марта 2019. године.

III. Чињенично стање

4. Чињенице предмета које произлазе из апелантових навода и докумената предочених Уставном суду могу да се сумирају на следећи начин.

Ток поступка

5. Апелант, који је у вријеме подношења тужбе био малодобан, поднио је 15. септембра 2010. године тужбу Општинском суду против тужених "ради утврђења

дискриминације и кршења права на једнако поступање у процесу образовања". Истовремено је апелант Општинском суду поднио приједлог за одређивање мјере обезбјеђења тако што ће тај суд наложити туженим да апеланту омогуће наставак редовног школовања уписом и похађањем наставе у II 2 ИВМУР разреду у року од осам дана од дана доношења тражене мјере обезбјеђења. Рјешењем Општинског суда број 65 0 П 160669 10 П од 30. новембра 2010. године Општински суд је одбио апелантов приједлог за одређивање мјере обезбјеђења, које је потврђено Рјешењем Кантоналног суда број 65 0 П 160669 11 Гж од 9. фебруара 2011. године.

6. Надаље, будући да Општински суд о апелантовој тужби није одлучио у законом прописаном року, Уставни суд је, одлучујући о апелацији тада малодобног апеланта, донио Одлуку о допустивости и меритуму број АП 1859/11 13. јуна 2012. године (доступна на интернет страници Уставног суда www.ustavnisud.ba) којом је дјелимично усвојио апелацију и утврдио повреду апелантовог права на правично суђење из члана II(3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода због недоношења одлуке у разумном року у предмету Општинског суда број 65 0 П 160669 10 П и наложио том суду да по хитном поступку оконча поступак у наведеном предмету, те да у року од три мјесеца обавијести Уставни суд Босне и Херцеговине о предузетим мјерама с циљем извршења те одлуке. Истом одлуком је одбијена као неоснована апелација поднесена против рјешења Кантоналног суда и Општинског суда којим је одбијен апелантов приједлог за одређивање мјере обезбјеђења.

Оспорене пресуде

7. Пресудом Општинског суда број 65 0 П 160669 10 П од 16. новембра 2012. године одбијен је као неоснован апелантов тужбени захтјев којим је тражио да се утврди да су тужени дискриминисали апеланта "на начин да су повриједили његово право на једнако поступање у процесу образовања, пропуштајући да у наставно-образовном процесу предузму мјере које би омогућиле редовно школовање млдб. [апеланта] као лица с посебним потребама утврђене Законом". Сљедствено томе, одбијен је и апелантов захтјев којим је тражио да се наложи туженим "да предузму неопходне и Законом предвиђене кораке и радње с циљем да се престане с даљњим кршењем права млдб. [апеланта] на једнако поступање у образовању, те да му омогуће оцјењивање и упис у други разред започете школе, као и даљњи наставак редовног школовања сходно наставном програму прилагођеном његовим индивидуалним потребама за вријеме редовне наставе све док трају посебне образовне потребе млдб. [апеланта]".

8. У образложењу пресуде је наведено да је апелант у тужби навео да је ученик првог разреда друготужене – IB Middle Years програма и да је лице са више дијагностификованих здравствених проблема што га, како наводи, сврстава у категорију лица с посебним потребама у образовном процесу, да су га тужени дискриминисали, те је поставио тужбени захтјев као у изреци пресуде. Надаље је Општински суд изложио садржај одговора на тужбу из којег произлази да су тужени у цијелости оспорили тужбени захтјев, те је навео доказе које је провео, ближе прецизиране у образложењу пресуде (страна 6), те њихов садржај презентовао у даљњем тексту образложења (стр. 6-14). У образложењу је надаље наведено да је тај суд одлуку донио на основу изведених доказа (увидом у апелантову медицинску документацију, копију ђачке књижице, допис првотуженог Министарства од 18. јуна 2010. године, исказе парничних странака и других свједока). Општински суд је у

вези с тим првенствено указао да је чланом 2 став 1 Закона о забрани дискриминације одређено да ће се у смислу тог закона дискриминацијом сматрати свако различито поступање, укључујући свако искључивање, ограничавање или давање предности засновано на стварним или претпостављеним основима према било којем лицу или групи лица на основу њихове расе, боје коже, језика, вјере, етничке припадности, националног или социјалног поријекла, везе с националном мањином, политичког или другог увјерења, имовног стања, чланства у синдикату или другом удружењу, образовања, друштвеног положаја и пола, полног изражавања или оријентације, као и свака друга околност која има сврху или последицу да било којем лицу онемогући или угрожава поступање, уживање или остваривање на равноправном основу права и слобода у свим областима јавног живота. Даље је тај суд указао да је чланом 3 став 1 цитираног закона прописано да је непосредна дискриминација свако различито поступање по основима одређеним чланом 2 овог закона, односно свако дјеловање или пропуштање дјеловања када су неко лице или група лица доведени у неповољнији положај за разлику од неког другог лица или групе лица у сличним ситуацијама. Из цитираних чланова Општински суд је утврдио да је дискриминација различито поступање које се огледа у искључивању, ограничавању или давању предности. Дакле, према апелантовом тужбеном захтјеву, дискриминација би се огледала у ограничавању права, односно апелантове тврдње да му није омогућено уживање права на исти начин и у истом обиму као и другим лицима или групама, односно лицима с посебним потребама у образовању. Општински суд је даље указао да Закон о средњем образовању Кантона Сарајево у члану 76 прописује да специјално васпитање и образовање значи васпитање и образовање за ученике који имају посебне васпитно-образовне потребе због физичког или психофизичког инвалидитета, да је образовање дјеце и младих с посебним образовним потребама од приоритетног јавног интереса и саставни је дио јединственог образовног система. Дакле, основни циљ специјалног образовања је да се свим ученицима дају исте могућности учешћа и да уживају корист од образовања и учешћа у друштву на начин који се заснива на принципу најбољег интереса дјетета. Надаље, чланом 80 цитираног закона је одређено да се у средњу школу за ученике са специјалним потребама у образовању и у друге средње школе ученици могу уписати на основу свједочанства о завршеној специјалној и редовној основној школи, а на основу налаза и мишљења комисије за оцјењивање способности дјеце са сметњама у развоју и рјешења о категоризацији дјетета које доноси Кантонални центар за социјални рад.

9. Имајући у виду наведено, Општински суд је утврдио да се не може закључити да је апелант уписан у образовну установу – друготужену као ученик с посебним образовним потребама и јер апелантови родитељи током трајања поступка нису тврдили да су у току његовог школовања поставили захтјев да се апелант третира као ученик с посебним потребама, нити су у том правцу предузели одређене радње прописане наведеним законом. Осим тога, из исказа слушаних свједока и осталих изведених доказа, које је Општински суд прихватио као објективне, произлази да је апелант, док је похађао школу и уписао први разред, био потпуно способан као и сви други ученици из разреда. Истина је да је апелантова мајка навела да је на почетку школске године од школе усмено тражила да апелант због здравствених проблема не ради физичко васпитање. У вези с тим, тај суд сматра да само тај навод није довољан да се апелант сматра учеником с посебним потребама у

образовању. Општински суд је даље навео да је из отпусног писма Клинике за абдоминалну хирургију од 1. априла 2010. године утврдио да је апелант у вријеме док је био одсутан из школе оперисао слијепо цријево, док остале испричнице за спорни период немају уписану дијагнозу, а такође ни свјedoци, а ни апелантови родитељи нису навели од чега је апелант у спорном периоду још боловао. Тај суд је даље навео да није посебно цијенио медицинску документацију јер за то није имао стручно знање, а чињеница да је апелант био оправдано одсутан из школе међу парничним странкама није спорна. Из свега наведеног Општински суд је закључио да апелант није спадао у категорију ученика с посебним потребама у образовању, нити да су евентуално постојали услови да се према њему поступа као да је у тој категорији, из чега даље слиједи закључак да по том основу није могао бити дискриминисан. Тај суд је даље закључио да се према апеланту због оправданог одсуства није поступало другачије него према другим ученицима који би се нашли у истој ситуацији. У вези с тим је такође указао да према одредби члана 89 Закона о средњем образовању редован ученик који из оправданих разлога (болест у дужем периоду и у другим оправданим случајевима) није могао да редовно похађа наставу и да буде оцијењен из једног или више предмета полаже предметни или разредни испит. Ставом 2 тог члана даље је прописано да Наставничко вијеће средње школе може да упути ученика на полагање разредног односно предметног испита уколико ученик изостане више од $\frac{1}{4}$ укупног фонда наставних часова предвиђених наставним планом и програмом, односно више од $\frac{1}{4}$ годишњег фонда наставних часова из одређених предмета. Ставом 3 истог члана је прописано да редован ученик из ст. 1 и 2 цитираног члана подноси молбу наставничком вијећу које у сваком конкретном случају цијени оправданост разлога непохађања наставе и доноси одлуку. Исто је одређено и чланом 73 Правила Друге гимназије, а такође и Водичем за ученике и родитеље ИВМУ програма. Дакле, према оцјени тог суда, у околностима конкретног случаја није спорно да је апелант изостао с наставе више од $\frac{1}{4}$ укупног фонда наставних часова, те да би прешао у други разред требало је да полаже предметне испите из свих дванаест предмета, да је Наставничко вијеће у складу с цитираном одредбом Закона о средњем образовању могло донијети одлуку о полагању предметних испита, без обзира на чињеницу што апелант, а ни његови родитељи нису поднијели молбу за полагање испита јер би у супротном ученик остао неоцијењен, што би значило да се не може уписати у други разред. Према томе, по оцјени Општинског суда, намеће се закључак да се наставници према апеланту нису понашали дискриминаторски, него управо супротно томе јер су апеланта оцијенили чак у шест предмета иако таква ситуација због броја оправданих изостанака с наставе налаже полагање предметних испита. Наведено је да тај суд сматра да су наставници, доношењем одлуке о полагању само шест испита од укупно дванаест, радили у апелантову корист, односно исто је учињено за апелантову добробит, а никако на његову штету. Тај суд је такође закључио да се из изведених доказа није могло утврдити из којих разлога апелант није приступио полагању испита јер за период након завршетка школе за апеланта не постоји медицинска документација, јер апелант и његови родитељи нису ни покушавали да оправдају изостанак са заказаних испита, па је Наставничко вијеће апеланта само могло да упути на понављање разреда. Имајући у виду наведено, Општински суд је закључио да апелант није био подвргнут различитом третману у аналогној ситуацији, због чега је одлучио као у изреци пресуде.

10. Пресудом Кантоналног суда број 65 0 П 160669 13 Гж 02 од 29. августа 2013. године апелантова жалба је дјелимично уважена и првостепена пресуда преиначена тако што је удовољено другом дијелу апелантовог тужбеног захтјева који гласи: "Налаже се туженим да предузму неопходне мјере и законом предвиђене кораке и радње с циљем да се апеланту омогући оцјењивање и упис у други разред започете школе, као и даљи наставак редовног школовања сходно наставном програму прилагођеном његовим индивидуалним потребама за вријеме редовне наставе све док трају апелантове посебне образовне потребе", док је у преосталом дијелу апелантова жалба одбијена и првостепена пресуда потврђена. Истом пресудом жалба друготужене је одбијена и првостепена пресуда у дијелу који се односи на трошкове парничног поступка потврђена.

11. На основу доказа проведених у току поступка пред првостепеним судом, тај је навео да првостепени суд погрешно сматра да није имао довољно знања да цијени апелантову медицинску документацију у спису, јер сматра да је исти у ситуацији када је апелант изостао с наставе у једној години више од $\frac{1}{4}$ наставног фонда часова, из разлога што му је у току школске године пукло слијепо цријево и што је имао тумор, а што се веома лако могло закључити из медицинске документације. Стога, Кантонални суд сматра да се, имајући у виду да је апелант у школској 2009/2010 години изостао с наставе више од $\frac{1}{4}$ фонда школских часова, може закључити да је у том периоду био ученик с посебним потребама из оправданих здравствених разлога. Према томе, Кантонални суд наводи да првостепени суд није требао да цијени медицинску документацију у смислу постављања дијагнозе, већ само да утврди да ли је апелантово одсуство с наставе било оправдано због здравствених проблема. Из наведеног разлога Кантонални суд је закључио да је апелант био оправдано одсутан с наставе $\frac{1}{4}$ од укупног наставног фонда у вријеме док је имао здравствене проблеме јер му је пукло слијепо цријево и јер је имао тумор на кичменом дијелу. Међутим, исто тако сматра да апелант није доказао да се друготужена према њему понашала дискриминаторски у смислу члана 123 став 1, а у вези са чланом 126 Закона о парничном поступку (у даљњем тексту: ЗПП). Дакле, Кантонални суд сматра да је апелант био дужан да докаже да се друготужена у истој или сличној ситуацији понашала повољније за неког другог ученика него што се понашала према њему, због чега је утврдио да је првостепени суд правилно закључио да се друготужена није понашала дискриминаторски према апеланту.

12. Што се тиче другог дијела апелантовог тужбеног захтјева, Кантонални суд је навео да сматра да је апелантова жалба основана, па је првостепена пресуда преиначена на основу члана 229 став 4 ЗПП. У вези с тим, тај суд је указао да Конвенција о правима дјетета у члану 28 каже: "Државе [у овом случају првотужени као Кантон] признају сваком дјетету право на образовање", те ће се у сврху остваривања тог права постепено и на основу једнаких могућности и за сву дјецу посебно: б) – потицати развој различитих облика средњошколског образовања, укључујући стручно образовање, учинити их доступним сваком дјетету, те предузети мјере као што су увођење бесплатног образовања, те обезбјеђење материјалне подршке. Кантонални суд је навео да је у складу с наведеном одредбом првотужени морао да предузме све мјере да омогући апеланту полагање свих преосталих испита како би он прешао у други разред средње школе. Кантонални суд је такође навео да је чланом 89 Закона о средњем образовању регулисано да редован ученик који из оправданих разлога (болест у дужем периоду) није могао да редовно похађа наставу и да буде оцијењен (из једног или

више предмета) полаже предметни или разредни испит. У вези с тим је истакнуто да према наведеној законској одредби наставничко вијеће средње школе може упутити ученика да полаже разредни односно предметни испит (уколико је изостао више од $\frac{1}{4}$ наставних часова), а да је ученик дужан поднијети молбу наставничком вијећу које у сваком случају цијени оправданост похађања школе. Имајући у виду наведено, овај суд сматра да је апелант неспорно изостао с наставе више од $\frac{1}{4}$ од укупног фонда наставних часова предвиђених наставним планом и програмом зато што је у том периоду био болестан. Дакле, из стања списка предмета произлази да је апелант положио шест испита из шест предмета и да му је остало још шест испита да би завршио први разред гимназије по посебном програму, те прешао у други разред гимназије. Кантонални суд сматра да је првостепени суд погрешно тумачио одредбу члана 89 Закона о средњем образовању из два разлога, и то јер се може прихватити да је апелантова мајка упутила усмени захтјев Наставничком вијећу да апелант накнадно полаже испите и да је Наставничко вијеће у том правцу морало донијети одлуку. Други разлог је да се морало прихватити да је апелант био оправдано одсутан више од $\frac{1}{4}$ укупног фонда наставних предмета, због чега се може сматрати учеником с посебним потребама. Ово из разлога јер сматра да из медицинске документације јасно произлази да је апелант оправдано изостао с наставе јер је "сваком лаику познато да је пуцање слијепог цријева веома опасно по живот, а нарочито да је опасан тумор на кичменом стубу". Из наведених разлога апелантова жалба је дјелимично усвојена и удовољено другом дијелу тужбеног захтјева тако да су тужени обавезани да омогуће апеланту оцјенивање испита из првог разреда и упис у други разред започете школе, омогуће му даљњи наставак редовног школовања сходно наставном програму прилагођеном његовим индивидуалним потребама за вријеме редовне наставе све док трају његове посебне образовне потребе. Стога је Кантонални суд, примјеном одредбе члана 229 став 1 тачка 4 ЗПП, одлучио као у изреци пресуде.

13. Пресудом Врховног суда број 65 0 П 160669 14 Рев од 11. маја 2017. године апелантова ревизија је одбијена, док је ревизија друготужене уважена и другостепена пресуда преиначена у досуђујућем дијелу и потврђена пресуда првостепеног суда. Истом пресудом је преиначена пресуда другостепеног суда у одлуци о трошковима поступка тако што је апелант обавезан да друготуженој накнади трошкове првостепеног поступка у износу од 2.246,00 КМ.

14. Врховни суд је у образложењу пресуде навео да су ревизију против другостепене пресуде изјавили апелант и друготужена. Наиме, апелант побија другостепену пресуду у дијелу у којем је одбијена жалба и потврђена пресуда првостепеног суда због повреде одредаба ЗПП, погрешне примјене материјалног права, док друготужена побија пресуду другостепеног суда у дијелу у којем је преиначена пресуда првостепеног суда и туженим наложена описана чинидба.

15. Врховни суд сматра да је апелантова ревизија неоснована у дијелу да је другостепени суд починио повреду одредаба парничног поступка из члана 209 ЗПП на начин да је погрешно прерасподијелио правила о терету доказивања, сматрајући да апелант није доказао да су га тужени дискриминисали, позивањем на одредбу члана 123 став 1, а у вези са чланом 126 ЗПП. У вези с тим, Врховни суд је указао да је тачно да је Законом о забрани дискриминације на другачији начин извршено прераспоређивање терета доказивања тако да жртва евентуалне дискриминације није дужна да доказује дискриминацију са степеном сигурности, већ је довољно да учини вјероватним да је до дискриминације

дошло. Дакле, ако се тај услов испуни, наводни дискриминатор је дужан да докаже да није прекршио принцип једнаког поступања или забране дискриминације у предмету расправе (члан 15 став 1 наведеног закона). Стога, Врховни суд сматра да није било основа за позивање на одредбу члана 123 став 1 и члана 126 ЗПП јер се у околностима конкретног случаја имао примјенити члан 15 став 1 Закона о забрани дискриминације. Међутим, и поред тога, то није имало утицаја на доношење законите и правилне пресуде јер су тужени са сигурношћу доказали да нису прекршили принцип једнаког поступања према апеланту с обзиром на то да се према њему нису понашали другачије него што су то чинили према другим ученицима истог статуса, а исто је утврђено исказом директорке друготужене. Дакле, Врховни суд сматра да када се правилно примјени одредба члана 15 став 1 Закона о забрани дискриминације онда се може закључити да није било дискриминације према апеланту и да је правилном примјеном материјалног права одбијен први дио апелантовог тужбеног захтјева. У образложењу је надаље наведено да Врховни суд сматра да је друготужена доказала да је доношењем одлуке Наставничког вијећа од 24. јуна 2010. године о полагању испита апеланта из шест предмета за које није имао оцјене учинила то у најбољој намјери да апелант не би морао аутоматски да понови први разред, и поред тога што није било захтјева родитеља (члан 89 Закона о средњем образовању). Ово из разлога јер би без доношења такве одлуке апелант морао да понови први разред, па би тек тада поступање друготужене било неједнако према апеланту у односу на ученике са здравственим проблемима којима су омогућили успјешно полагање испита и упис у други разред.

16. Врховни суд, такође, сматра да друготужена ревизијом основано указује да је другостепени суд погрешном примјеном материјалног права обавезао друготужену на чинидбу која је ближе описана у досуђујућем дијелу тужбеног захтјева. Врховни суд сматра да не стоји оцјена другостепеног суда да се може прихватити да је апелантова мајка упутила усмени захтјев Наставничком вијећу да апелант накнадно полаже испите и да је Наставничко вијеће морало донијети одлуку. Наведено из разлога јер је већ образложено да апелантова мајка такав захтјев није поднијела, и поред чега је друготужена донијела одлуку 24. јуна 2010. године којом се апелант упућује на полагање разредних испита, уз навођење појединачних испита и распореда полагања. Даље је навео да су апелантови родитељи наведену одлуку добили током јуна 2010. године, али да и поред тога апелант није приступио полагању ниједног испита, нити је благовремено оправдао немогућност приступања полагању испита. Исто тако наводи да није тражен ни накнадни рок за полагање испита, слиједом чега је друготужена донијела одлуку о томе да апелант мора да понови разред средње школе. Према томе, Врховни суд сматра да је друготужена предузела све мјере у оквиру законских могућности да апелант буде оцијењен из предмета за које није оцијењен и да настави школовање у другом разреду. Међутим, до тога није дошло искључиво због пасивног понашања апеланта и његових родитеља, због чега се друготужена није могла обавезати на други дио постављеног тужбеног захтјева. Због свега наведеног, тај суд је одбио апелантову ревизију и потврдио другостепену пресуду у одбијајућем дијелу тужбеног захтјева сходно одредби члана 248 ЗПП, а ревизију друготужене је уважио и пресуду другостепеног суда преиначио у досуђујућем дијелу тужбеног захтјева и потврдио пресуду првостепеног суда сходно одредби члана 250 ЗПП. Одлуку о трошковима

поступка тај суд је донио на основу одредбе члана 397 став 2 ЗПП.

IV. Апелација

а) Наводи из апелације

17. У апелацији се наводи да је оспореним одлукама повријеђено апелантово право на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 Европске конвенције, право на недискриминацију из члана II/4 Устава Босне и Херцеговине и члана 14 Европске конвенције у вези с правом на образовање из члана II/3л) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 12 уз Европску конвенцију и право на дјелотворан правни лијек из члана 13 Европске конвенције. Апелант сматра да му је оспореним пресудама повријеђено право на правично суђење због произвољне примјене материјалног и процесног права, право на образложену судску одлуку, као и да му је повријеђено право на суђење у разумном року. Апелант такође сматра да су судови вјероватност да је у околностима конкретног случаја дошло до дискриминације били дужни да цијене на бази свих доказа, као и да је терет доказивања био на њему супротно одредби члана 15 став 1 Закона о забрани дискриминације, односно да терет доказивања није био на страни која познаје праве разлоге за неједнак третман у односу на апеланта. Такође истиче да је неспорно да га је тужени различито третирао и да га је ставио у неповољнији положај у односу на друге ученике који су били у истој или сличној ситуацији јер судови нису предузели све радње како би му омогућили да накнадно полаже поједине предмете јер су судови били дужни да иду у корист жртве дискриминације, због чега сматра да су паушално поступили када су у околностима конкретног случаја примјенили одредбе Закона о забрани дискриминације и Закона о средњем образовању Кантона Сарајево. Стога апелант истиче да му је због повреде права на недискриминацију повријеђено и право на образовање. Даље наводи да му је повријеђено право на дјелотворан правни лијек "јер, како истиче, тражећи судску заштиту на недискриминацију у вези с правом на образовање и приступ образовању, коришћење редовних правних лијекова није дало никакве резултате". Стога се, како наводи, оправдано поставља питање дјелотворности и сврхе судске заштите јер коришћење правних лијекова у његовом случају није дало никакве резултате. Такође сматра да му је повријеђено право на суђење у разумном року јер је поступак пред судовима, како истиче, трајао неразумно дуго – седам година па се, како истиче, поставља питање дјелотворности судске заштите због чињенице да је у међувремену постао пунољетна особа.

б) Одговор на апелацију

18. У одговору на апелацију Врховни суд је навео да је пресуда тог суда донесена у складу са законом и Уставом ФБиХ, као и да није било повреда права на која апелант указује у апелацији.

19. У одговору на апелацију Кантонални суд наводи да оспореним одлукама нису прекршена права на која апелант указује, да су разлози наведени у апелацији неосновани, те предлаже да се апелација одбије као неоснована.

20. Општински суд је у одговору на апелацију навео да апелантове наводе сматра неоснованим. Даље је наведено да право на суђење у разумном року није повријеђено, да су оспорене одлуке законито донесене и предлаже да се апелација одбије као неоснована.

21. У одговору првотуженог је истакнуто да је апелант добио једнаку могућност учествовања у образовању без било какве дискриминације у односу на остале ученике школе јер му је омогућено полагање испита, као и осталим ученицима

који су изостали с наставе више од оптималног времена (више од ¼ укупног фонда часова), због чега су у појединим предметима остали неоцијењени. Стога предлаже да се апелација одбије као неоснована.

22. Друготужена, такође, истиче да нису основани апелантови наводи како му је радњама друготужене онемогућено школовање јер је болестан и да је по том основу није дискриминисан. Апелант редовном суду није пружио доказе који би потврдили основаност његовог здравственог стања у спорном периоду, разлоге због којих није желио да приступи полагању разредних испита, а посебно не доказе који би потврдили постојање опасности да ће његово школовање бити онемогућено.

V. Релевантни прописи

23. **Закон о забрани дискриминације** ("Службени гласник Босне и Херцеговине" бр. 59/09 и 66/16). За потребе ове одлуке користи се неслужбени пречишћени текст сачињен у Уставном суду БиХ који гласи:

Члан 15. став 1.

(Терет доказивања)

(1) Када лице или група лица у свим поступцима предвиђеним овим законом, на основу њима расположивих доказа, учине вјероватним да је дошло до дискриминације, терет доказивања да није дошло до дискриминације лежи на супротној страни.

24. **Закон о средњем образовању Кантона Сарајево** ("Службене новине Кантона Сарајево" бр. 10/04 и 34/07; за потребе ове одлуке користи се текст прописа како је објављен у службеним гласилима јер није објављен на свим службеним језицима и писмима) у релевантном дијелу гласи:

Члан 89.

Редован ученик/ученица који/која из оправданих разлога (болест у дужем периоду и у другим оправданим случајевима) није могао/могла редовно похађати наставу и бити оцијењен/оцијењена из једног или више предмета, полаже предметни или разредни испит.

Наставничко вијеће средње школе може упутити ученика/ ученицу на разредни односно предметни испит уколико ученик/ ученица изостане више од 1/4 укупног фонда наставних часова предвиђених наставним планом и програмом, односно више од 1/4 годишњег фонда наставних часова из одређеног предмета.

Редован ученик/ученица из став 1. и 2. овог члана подноси молбу наставничком вијећу, које у сваком конкретном случају цијени оправданост разлога непохађања наставе и доноси одлуку.

VI. Допустивост

25. У складу са чланом VI/3б) Устава Босне и Херцеговине, Уставни суд, такође, има апелациону надлежност у питањима која су садржана у овом уставу када она постану предмет спора због пресуде било којег суда у Босни и Херцеговини.

26. У складу са чланом 18 став (1) Правила Уставног суда, Уставни суд може да разматра апелацију само ако су против пресуде, односно одлуке која се њом побија, исцрпљени сви дјелотворни правни лијекови могући према закону и ако се поднесе у року од 60 дана од дана када је подносилац апелације примио одлуку о посљедњем дјелотворном правном лијеку који је користио.

27. У конкретном случају предмет оспоравања апелацијом је Пресуда Врховног суда број 65 0 П 160669 14 Рев од 11. маја 2017. године против које нема других дјелотворних правних лијекова могућих према закону. Затим, оспорену пресуду апелант је примио 9. јуна 2017. године, а

апелација је поднесена 8. августа 2017. године, тј. у року од 60 дана, како је прописано чланом 18 став (1) Правила Уставног суда. Коначно, апелација испуњава и услове из члана 18 ст. (3) и (4) Правила Уставног суда јер не постоји неки формални разлог због којег апелација није допуштена, нити је очигледно (*prima facie*) неоснована.

28. Имајући у виду одредбе члана VI/36) Устава Босне и Херцеговине, члана 18 ст. (1), (3) и (4) Правила Уставног суда, Уставни суд је утврдио да предметна апелација испуњава услове у погледу допуштености.

VII. Меритум

29. Апелант сматра да му је оспореним одлукама прекршено право на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 Европске конвенције, забрана дискриминације из члана II/4 Устава Босне и Херцеговине и члана 14 Европске конвенције у вези с правом на образовање из члана II/3л) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 2 уз Европску конвенцију и право на дјелотворан правни лијек из члана 13 Европске конвенције.

Право на правично суђење

30. Члан II/3 Устава Босне и Херцеговине у релевантном дијелу гласи:

Сва лица на територији Босне и Херцеговине уживају људска права и основне слободе из става 2 овог члана, а она обухватају:

е) Право на правичан поступак у грађанским и кривичним стварима и друга права у вези с кривичним поступком.

31. Члан 6 став 1 Европске конвенције у релевантном дијелу гласи:

Приликом утврђивања његових грађанских права и обавеза или кривичне оптужбе против њега, свако има право на правичну и јавну расправу у разумном року пред независним и непристрасним судом установљеним законом.

32. Апелант сматра да му је оспореним пресудама повријеђено право на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције због произвољне примјене материјалног и процесног права, право на образложено судску одлуку у погледу пребацивања терета доказивања на апеланта, на који начин је поступљено супротно одредби члана 15 став 1 Закона о забрани од дискриминације и да му је повријеђено право на суђење у разумном року.

33. У вези с тим, Уставни суд, прије свега, указује на то да, према пракси Европског суда за људска права (у даљњем тексту: Европски суд) и Уставног суда, задатак ових судова није преиспитивање закључака редовних судова у погледу чињеничног стања и примјене материјалног права (види Европски суд, *Pronina против Русије*, одлука о допуштености од 30. јуна 2005. године, апликација број 65167/01). Наиме, Уставни суд није надлежан да да супституише редовне судове у процјени чињеница и доказа, већ је, генерално, задатак редовних судова да оцијене чињенице и доказе које су извели (види Европски суд, *Thomas против Уједињеног Краљевства*, пресуда од 10. маја 2005. године, апликација број 19354/02). Задатак Уставног суда је да испита да ли су, евентуално, повријеђена или занемарена уставна права (право на правично суђење, право на приступ суду, право на дјелотворан правни лијек и др.), те да ли је примјена закона била, евентуално, произвољна или дискриминациона.

34. Уставни суд ће се, дакле, изузетно упустити у испитивање начина на који су надлежни судови утврђивали чињенице и на тако утврђене чињенице примјенили позитивноправне прописе када је очигледно да је у одређеном поступку дошло до произвољног поступања редовног суда

како у поступку утврђивања чињеница тако и примјене релевантних позитивноправних прописа (види Уставни суд, Одлука број *АП 311/04* од 22. априла 2005. године, став 26). У контексту наведеног, Уставни суд подсјећа и на то да је у више својих одлука истакао да очигледна произвољност у примјени релевантних прописа никада не може водити ка једном правичном поступку (види Уставни суд, Одлука број *АП 1293/05* од 12. септембра 2006. године, тачка 25 и даље, и, *mutatis mutandis*, Европски суд, *Анђелковић против Србије*, пресуда од 9. априла 2013. године, тачка 24). Имајући у виду наведено, Уставни суд ће у конкретном случају, с обзиром на питања која апелант поставља, испитати да ли су оспорене одлуке засноване на произвољном поступању редовних судова.

35. У контексту наведеног, Уставни суд, прије свега, запажа да је првостепени суд, одлучујући о апелантовом тужбеном захтјеву ради утврђивања дискриминације и кршења права на једнако поступање у образовању, примјеном релевантних одредби Закона о забрани дискриминације и Закона о средњем образовању Кантона Сарајево, у цијелости одбио апелантов тужбени захтјев како у дијелу којим је тражио да се утврди да су га тужени дискриминисали на начин да су повриједили његово право на једнако поступање у процесу образовања, пропуштајући да у наставно-образовном процесу предузму мјере које би омогућиле редовно школовање апеланта као лица с посебним потребама. Такође је одбијен апелантов захтјев да се наложи туженим да предузму неопходне и законом предвиђене кораке и радње с циљем да се престане с даљњим кршењем апелантових права на једнако поступање у образовању и да му се омогући оцјењивање и упис у други разред започете школе. Уставни суд запажа да је тај суд примјеном одредбе члана 89 Закона о средњем образовању Кантона Сарајево закључио да тужени према апеланту због оправданог одсуства нису поступали другачије него према другим ученицима који би се нашли у истој ситуацији, из чега слиједи да је друготужена предузимала све радње у корист апеланта, а не на његову штету. Према томе, тај суд је закључио да се тужени према апеланту нису понашали дискриминаторски, већ управо супротно и да није био подвргнут различитом третману у аналогној ситуацији у односу на друге ученике.

36. Уставни суд, такође, запажа да је Кантонални суд, за разлику од првостепеног суда, апелантову тужбу дјелимично уважио и првостепену пресуду преиначио тако што је туженим наложио да предузму све законом прописане мјере и радње с циљем да му се омогући оцјењивање и упис у други разред започете школе, као и наставак школовања по наставном плану прилагођеном његовим индивидуалним потребама. Кантонални суд је у вези с овим дијелом тужбеног захтјева образложио да сматра да је првостепени суд погрешно тумачио одредбу члана 89 Закона о средњем образовању будући да се, према ставу тог суда, може прихватити да је апелантова мајка упутила усмени захтјев Наставничком вијећу да апелант накнадно полаже испите и да је Наставничко вијеће у том правцу морало донијети одлуку, као и из разлога што се морало прихватити да је апелант био оправдано одсутан више од $\frac{1}{4}$ укупног фонда наставних предмета, због чега се може сматрати учеником с посебним потребама. Кантонални суд је у преосталом дијелу одбио апелантову жалбу и потврдио првостепену пресуду с образложењем да је првостепени суд правилно закључио да се друготужена према апеланту није понашала дискриминаторски будући да апелант то није доказао у смислу правила о терету доказивања из чл. 123 и 126 ЗПП.

37. Уставни суд надаље запажа да је у предметном поступку коначном одлуком – пресудом Врховног суда

донесеном поводом изјављених ревизија тужених у цијелости одбијена апелантова ревизија, док је ревизија друготужене усвојена. Уставни суд запажа да је тај суд у својој одлуци детаљно размотрио апелантове наводе у вези с теретом доказивања које он понавља у апелацији. У вези с тим, Уставни суд запажа да је Врховни суд дао јасно и аргументовано образложење да је погрешан став другостепеног суда који је своју одлуку у дијелу који се тиче дискриминације засновао на одредбама ЗПП о терету доказивања у смислу да је апелант био обавезан да докаже дискриминацију. Наиме, експлицитно је указано да је другостепени суд у околностима конкретного случаја био дужан да примијени одредбу члана 15 став 1 Закона о забрани дискриминације којом је прописано да се у овој врсти поступака када лице или група лица, на основу њима расположивих доказа, учине вјероватним да је дошло до дискриминације, терет доказивања да није дошло до дискриминације лежи на супротној страни. Међутим, Уставни суд запажа да је Врховни суд указао да наведени пропуст другостепеног суда сам по себи не може водити закључку о основаности ревизије. Ово из разлога што су, како је образложио Врховни суд, тужени са сигурношћу доказали да нису прекршили принцип једнаког поступања према апеланту с обзиром на то да се према њему нису понашали другачије него што су то чинили према другим ученицима истог статуса. Уставни суд надаље запажа да је Врховни суд стога дао јасне и аргументоване разлоге да апелант ничим није доказао да су га тужени дискриминисали, а да су тужени доказали да нису прекршили принцип једнаког поступања према апеланту с обзиром на то да се према њему нису понашали другачије него што су то чинили према другим ученицима истог статуса. Имајући у виду чињенична утврђења редовних судова на начин како су изнесена у поглављу под називом Чињенице и одредбе материјалног права – Закона о забрани дискриминације и Закона о средњем образовању на којим су оспорене одлуке засноване, Уставни суд у датом образложењу које се односи на овај дио тужбеног захтјева (утврђивање дискриминације) не налази било какве елементе произвољности. Ово тим прије што из чињеница предмета произлази неспорна чињеница да је апелант био оправдано одсутан са више од $\frac{1}{4}$ укупног фонда наставних часова, те је, да би прешао у други разред требао да полаже предметне испите из шест предмета, а све сходно процедури која је прописана чланом 89 Закона о средњем образовању и која се примјењује на све ученике који су одсутни са више од $\frac{1}{4}$ укупног фонда наставних часова.

38. У вези с тим, Уставни суд у околностима конкретного предмета сматра да је Врховни суд, цијенећи изведене доказе, те примјеном одредбе члана 89 Закона о средњем образовању Кантона Сарајево, дао јасно и разложно образложење да је друготужена предузела све законом дозвољене радње у намери да апелант не би аутоматски морао да понови разред и да није било неједнаког поступања према апеланту у односу на друге ученике с истим или сличним здравственим проблемима, односно који су изостали са више од $\frac{1}{4}$ укупног фонда наставних часова, на који начин му је било омогућено успјешно полагање испита и наставак школовања. При томе, Уставни суд запажа да из образложења оспорених одлука произлази да је Наставничко вијеће друготужене заправо у околностима апелантовог случаја поступало *in favorem*, те на сваки начин покушавало да апеланту омогући упис у други разред доношењем одлуке (и без подношења захтјева у смислу члана 89 став 3 Закона о средњем образовању) којом се апелант упућује на полагање разредних испита, на које апелант није приступио, нити оправдао немогућност приступања полагању, нити тражио накнадни рок за

полагање испита. Наведено, према оцјени Уставног суда, указује да је правилан став Врховног суда да је друготужена заправо предузела све мјере у оквиру законских могућности да апелант настави школовање у другом разреду.

39. Имајући у виду све напријед наведено, дакле образложења редовних судова и одредбе материјалног права на којим су засноване оспорене одлуке, Уставни суд у датим образложењима не налази никакву произвољност која би, у смислу напријед наведених ставова, могла да буде основ да Уставни суд својим тумачењем замијени дато тумачење редовних судова у оспореним одлукама.

40. Уставни суд закључује да је предметни поступак спроведен уз гаранције које пружа члан 6 став 1 Европске конвенције, те да сходно томе, оспореном одлуком није прекршено апелантово право на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције.

Право на суђење у разумном року

41. Апелант је у апелацији навео да му је у поступку пред редовним судовима прекршено право на правично суђење у разумном року из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције.

а) Релевантни принципи

42. Уставни суд, прије свега, истиче да се, према конзистентној пракси Европског суда и Уставног суда, разумност дужине трајања поступка мора оцијенити у свјетлу околности појединог предмета, водећи рачуна о критеријумима успостављеним судском праксом Европског суда, а нарочито о сложености предмета, понашању страна у поступку и надлежном суда или других јавних власти, те о значају који конкретна правна ствар има за апеланта (види Европски суд, *Микулић против Хрватске*, апликација број 53176/99 од 7. фебруара 2002. године, Извјештај број 2002-I, став 38).

43. Уставни суд, у вези с апелантовим наводима да је предметни поступак трајао седам година, подсјећа да се апелант већ обраћао Уставном суду због повреде права на доношење одлуке у разумном року у предметном поступку Општинског суда, те да је у Одлуци Уставног суда о допуствости и меритуму број АП 1859/11 од 13. јуна 2012. године већ разматрао период од 15. септембра 2010. године до доношење одлуке у том предмету (дакле период од годину дана и девет мјесеци). Стога ће предмет овог поступка бити период од доношења наведене одлуке Уставног суда до доношења Пресуде Врховног суда број 65 0 П 160669 14 Рев од 11. маја 2017. године. Дакле, из наведеног произлази да је релевантан период који ће Уставни суд оцијенити у околностима конкретного предмета трајао око четири године и 11 мјесеци.

44. У конкретном случају, Уставни суд сматра да се, имајући у виду чињенична и правна питања која је требало размотрити, те обим доказног поступка, конкретан предмет не може сматрати нарочито сложеним. Уставни суд, такође, запажа да се у конкретном случају ради о предмету који је од великог значаја за апеланта с обзиром на то да се он односи на питање утврђивања да ли су тужени апеланта подвргнули дискриминацији и да ли је било кршења права на једнако поступање у образовању јер је коначном пресудом Врховног суда одбијен апелантов захтјев.

45. Даље, у вези с понашањем редовних судова, Уставни суд запажа да из достављене документације произлази да је у конкретном случају након одлуке Уставног суда првостепени суд донио пресуду у примјереном року (16. новембра 2012. године), затим да је другостепени суд о жалби апеланта и друготужене одлучио у релативно кратком року од девет

мјесеци и 13 дана (29. августа 2013. године). Међутим, то се не може рећи за поступање Врховног суда који је донио ревизиону одлуку након више од три године и осам и по мјесеци рачунајући од доношења другостепене пресуде (11. маја 2017. године), а да при томе у одговору на апелацију није понудио никакве разлоге који би могли да оправдају његову неактивност у тако дугом периоду. Из наведеног произлази да је дужини предметног поступка у највећој мјери допринио Врховни суд својим пасивним поступањем. У вези с апелантовим понашањем, Уставни суд запажа да из достављене документације не произлази да је апелант својим поступањем утицао на дужину трајања поступка. Имајући у виду наведено и узимајући у обзир све наведене факторе, Уставни суд констатује да дужина трајања конкретног поступка у периоду око шест година и девет мјесеци не задовољава захтјев "разумног рока" из члана 6 став 1 Европске конвенције. Уставни суд сматра да се одговорност за то у највећој мјери може приписати Врховном суду пред којим се поступак најдуже водио и који је у дужем временском периоду био потпуно неактиван у конкретном предмету, у мањој мјери и првостепеном суду.

46. Имајући у виду наведено, Уставни суд сматра да у конкретном случају постоји кршење апелантовог права на "суђење у разумном року" као једном од елемената права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције.

Питање накнаде нематеријалне штете

47. У смислу члана 74 Правила Уставног суда, Уставни суд може одредити накнаду нематеријалне штете. Међутим, Уставни суд подсјећа на то да, за разлику од поступка пред редовним судовима, накнаду нематеријалне штете одређује у посебним случајевима кршења загарантованих људских права и основних слобода.

48. Имајући у виду вриједност заштићеног права у поступку заштите од дискриминације, обавезу хитног поступања суда прописану чланом 12 став 2 Закона о забрани дискриминације и посебно значај судске одлуке за апеланта, Уставни суд сматра да у конкретном случају, с обзиром на одлуку у овом предмету и водећи се принципима правичности, као и околношћу да је предметни поступак окончан, апеланту треба на име накнаде нематеријалне штете исплатити износ од 600,00 КМ. Уставни суд је увјерен да ће оваква симболична накнада бити одговарајућа сатисфакција апеланту. Ову накнаду му је дужна платити Влада Федерације Босне и Херцеговине, с обзиром на сједиште Врховног суда који је у највећој мјери допринио да предметни поступак траје неразумно дуго. Влада Федерације Босне и Херцеговине је дужна исплатити ову накнаду у року од три мјесеца од дана достављања ове одлуке, уз обавезу да након истека овог рока плати апеланту законску затезну камату на евентуално неисплаћени износ или дио износа накнаде одређене овом одлуком. Ова одлука Уставног суда у дијелу који се односи на накнаду нематеријалне штете представља извршну исправу.

Недискриминација у вези с правом на образовање

49. Из навода из апелације произлази да апелант сматра да му је повријеђено право на недискриминацију из члана II/4 Устава Босне и Херцеговине и члана 14 Европске конвенције у вези с правом на образовање из члана II/3л) Устава Босне и Херцеговине и члана 2 Протокола број 1 уз Европску конвенцију и право из члана 1 Протокола број 12 уз Европску конвенцију (општа забрана дискриминације).

50. Члан II/4 Устава Босне и Херцеговине гласи:

Уживање права и слобода, предвиђених овим чланом или међународним споразумима наведеним у Анексу I овог

Устава, обезбјеђено је свим лицима у Босни и Херцеговини без дискриминације по било којој основи као што су пол, раса, боја, језик, вјероисповијест, политичко или друго мишљење, национално и социјално поријекло или повезаност са националном мањином, имовина, рођење или други статус.

51. Члан 14 Европске конвенције гласи:

Уживање права и слобода предвиђених у овој конвенцији обезбјеђује се без дискриминације по било ком основу, као што су пол, раса, боја коже, језик, вјероисповијест, политичко или друго мишљење, национално или социјално поријекло, повезаност с националном мањином, имовина, рођење или други статус.

52. Члан II/3л) Устава Босне и Херцеговине гласи:

Сва лица на територији Босне и Херцеговине уживају људска права и основне слободе из става 2 овог члана, а она обухватају:

л) право на образовање;

53. Члан 2 Протокола број 1 уз Европску конвенцију гласи:

Никоме се не смије ускратити право на образовање. У вршењу свих својих функција које преузима у односу на образовање и наставу држава поштује право родитеља да обезбједе образовање и наставу који су у складу с њиховим сопственим вјерским и филозофским увјерењима.

54. Уставни суд првенствено указује да према пракси Европског суда за људска права (у даљњем тексту: Европски суд) и Уставног суда, разлика у поступању биће дискриминациона ако за њу не постоји објективно и разумно оправдање, односно ако се њом не настоји постићи легитимни циљ или ако не постоји разуман однос пропорционалности између примјењене мјере и легитимног циља (види, нпр. Европски суд, *Burden против Уједињеног Краљевства*, пресуда од 29. априла 2008. године, тачка 60).

55. Апелант дакле сматра да му је из разлога јер је био дискриминисан ускраћено право на образовање. У вези с тим, Уставни суд указује да право на образовање, утврђено у првој реченици члана 2 Протокола број 1 уз Европску конвенцију, гарантује сваком под јурисдикцијом државе чланице "право на приступ образовним институцијама које у одређеном времену постоје" с тим да овај приступ чини само дио права на образовање. Да би ово право "било ефективно", даље је, *inter alia*, потребно да лице које се образује има могућност извући корист од добијеног образовања, што значи право да стекне, у складу с правилима која су на снази у свакој држави, у једном или другом облику, званично признање за образовање које је завршило (види Европски суд, *Белгијски лингвистички случај*, 23. јули 1968, пп. 30-32, ст. 3-5, серија А, број 6; *Kjeldsen, Busk Madsen и Pedersen против Данске*, 7. децембар 1976. године, став 52, серија А, број 23; и *Leyla Şahin против Турске* [GC], апликација број 44774/98, став 152, ECHR 2005-XI).

56. Међутим, упркос значају који има, право на образовање није апсолутно и може да буде предмет ограничења, што је дозвољено с обзиром на то да право приступа образовним институцијама "у самој својој суштини захтијева прописе које је установила држава" (види наведени *Белгијски лингвистички случај*, п. 32 став 5; *Fayed против Уједињеног Краљевства*, пресуда од 21. септембра 1994. године, серија А, број 294-Б, пп. 49-50, став 65). При томе, ограничења успостављена у домаћем законодавству не могу умањивати право на образовање у таквој мјери која би нарушила његову суштину и лишила га ефективности. Стога, Европски суд оцјењује да ли су установљена ограничења таква да су предвидива за оног кога се тичу и да ли теже остваривању легитимног циља. Даље, ограничења ће бити у складу са чланом 2 Протокола број 1 уколико постоји

разуман однос пропорционалности између средстава која се користе и циља који се жели постићи. При томе, за разлику од чл. од 8 до 11 Европске конвенције, не постоји исцрпна листа "легитимних циљева" (види Европски суд, *Leyla Şahin против Турске*, апликација број 44774/98, пресуда од 10. новембра 2005. године, став 154).

57. Доводећи наведене принципе у везу с околностима конкретног случаја, Уставни суд сматра да је оспореним одлукама дато јасно и аргументовано образложење да је заправо апелант третиран исто као и остали ученици у истој ситуацији који нису због оправданог изостанка с наставе (више од 1/4 укупног фонда наставних часова) обавезни да полажу предметни или разредни испит. Из наведеног дакле произлази да друготужена није дискриминисала апеланта, па самим тим није било доведено у питање ни његово образовање. Ово из разлога што се подразумева да је апелант у датим околностима, у смислу напријед наведених ставова Европског суда, требао поступити по прописима "које је установила држава" и у смислу члана 89 Закона о средњем образовању изаћи на испите из наведених предмета, што се појављује као предуслов уписа у наредни разред. Другачије тумачење, у смислу да апелант због своје болести уопште не треба да полаже испите и да треба "аутоматски" прећи – бити уписан у други разред је супротно смислу одредби наведеног закона и уједно би, кад би се тако тумачило и поступало, заправо доводило у питање дискриминацију осталих ученика који могу наредни разред да упишу само под условом да су завршили претходни разред, односно да су оцијењени из свих предмета. Сходно наведеном, Уставни суд сматра да апеланту није било ускраћено право приступа образовној институцији за коју се определио, као ни право да стекне образовање у складу с правилима која су на снази, те да у остваривању тог права није дискриминисан у смислу члана II/4 Устава Босне и Херцеговине и члана 14 Европске конвенције.

58. Оцјењујући све наведено, Уставни суд закључује да су апелантови наводи о повреди права на образовање из члана 2 Протокола број 1 уз Европску конвенцију у вези са забраном дискриминације из члана II/4 Устава Босне и Херцеговине и члана 14 Европске конвенције, а тиме и права из члана 1 Протокола број 12 уз Европску конвенцију неосновани.

Право на дјелотворан правни лијек

59. У вези с апелантовим наводима о кршењу права на дјелотворан правни лијек из члана 13 Европске конвенције, Уставни суд указује на то да ова одредба има супсидијарни карактер и да се примјењује само у вези с другим правом заштићеним Европском конвенцијом. Уставни суд указује да апелант није експлицитно навео у вези с којим правима сматра да постоји кршење права из члана 13 Европске конвенције. Међутим, из апелације се може закључити да се наводи о кршењу овог права доводе у везу с правом на правично суђење и правом на образовање. У вези с тим, Уставни суд даље запажа да су у предметном поступку редовни судови одлучивали о апелантовој тужби, да је релевантним одредбама ЗПП прописано да странке против првостепене пресуде могу да поднесу жалбу, које право је апелант користио будући да је био задовољан исходом првостепеног поступка, те што је изјавио ревизију против пресуде другостепеног суда. С обзиром на наведено, Уставни суд запажа да апелант није задовољан исходом предметног поступка, што не може водити закључку о непостојању или недјелотворности правних лијекова које је неспорно користио. Стога, Уставни суд закључује да су апелантови наводи о повреди права на дјелотворан правни лијек из члана

13 Европске конвенције у вези с правом на правично суђење, а у вези с правом на образовање неосновани.

VIII. Закључак

60. Уставни суд закључује да постоји повреда права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције у односу на право на доношење одлуке у разумном року у ситуацији када је предметни поступак окончан пресудом Врховног суда (након четири године и једанаест мјесеци, рачунајући од претходне одлуке Уставног суда у којем је утврђена повреда апелантовог права, и то у поступку који је хитне природе, у којем се одлучује о личном статусу и који је од изузетне важности за апеланта).

61. Уставни суд закључује да нема повреде права на остале аспекте права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције када су редовни судови, приликом одбијања апелантовог тужбеног захтјева ради утврђивања дискриминације и кршења права на једнако поступање у образовању, за своје одлуке дали јасна и аргументована образложења, уз позивање на релевантне одредбе материјалног права, а из којих не произлази произвољност на коју је апелант указао.

62. Уставни суд закључује да не постоји кршење забране дискриминације из члана II/4 Устава Босне и Херцеговине и члана 14 Европске конвенције у вези с правом на образовање из члана II/3л) Устава Босне и Херцеговине и члана 2 Протокола број 1 уз Европску конвенцију, као и члана 1 Протокола број 12 уз Европску конвенцију када апеланту није било ускраћено право приступа образовној институцији за коју се определио будући да је апелант третиран исто као и остали ученици у истој ситуацији, те да апелант није поступио по прописима "које је установила држава" и у смислу члана 89 Закона о средњем образовању изашао на испите из наведених предмета, што се појављује као предуслов уписа у наредни разред.

63. Нема кршења права на дјелотворан правни лијек из члана 13 Европске конвенције у вези с правом на правично суђење када је апелант имао могућност коришћења законом прописаних правних лијекова, а чињеница да ти лијекови нису резултирали одлукама у апелантову корист не води сама по себи кршењу тог права.

64. На основу члана 59 ст. (1) (2) и (3) Правила Уставног суда, Уставни суд је одлучио као у диспозитиву ове одлуке.

65. Према члану VI/5 Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Предсједник
Уставног суда Босне и Херцеговине
Златко М. Кнежевић, с. р.

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u Velikom vijeću, u predmetu broj **AP 3401/17**, rješavajući apelaciju **Ismara Štrojsa**, na osnovu člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 57. stav (2) tačka b), člana 59. st. (1), (2) i (3) i člana 74. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine – prečišćeni tekst ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 94/14), u sastavu:

Zlatko M. Knežević, predsjednik
Mato Tadić, potpredsjednik
Mirsad Čeman, potpredsjednik
Valerija Galić, sutkinja
Miodrag Simović, sudija
Seada Palavrić, sutkinja

na sjednici održanoj 11. juna 2019. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Djelimično se usvaja apelacija **Ismara Štrojsa**.

Utvrđuje se povreda prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda zbog dužine trajanja postupka okončanog Presudom Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 65 0 P 160669 14 Rev od 11. maja 2017. godine.

Nalaže se **Vladi Federacije Bosne i Hercegovine** da, u skladu sa članom 74. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, apelantu **Ismaru Štrojsu** u roku od tri mjeseca od dana dostavljanja ove odluke isplati iznos od 600,00 KM na ime naknade nematerijalne štete zbog kršenja prava na donošenje odluke u razumnom roku, uz obavezu da nakon isteka tog roka plati apelantu **Ismaru Štrojsu** zakonsku zateznu kamatu na eventualno neisplaćeni iznos ili dio iznosa naknade određene ovom odlukom.

Nalaže se **Vladi Federacije Bosne i Hercegovine** da, u skladu sa članom 72. stav (5) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, u roku od tri mjeseca od dana dostavljanja ove odluke obavijesti Ustavni sud Bosne i Hercegovine o preduzetim mjerama s ciljem izvršenja ove odluke.

Odbija se kao neosnovana apelacija **Ismara Štrojsa** podnesena protiv Presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 65 0 P 160669 14 Rev od 11. maja 2017. godine, Presude Kantonalnog suda u Sarajevu broj 65 0 P 160669 13 Gž 2 od 29. augusta 2013. godine i Presude Općinskog suda u Sarajevu broj 65 0 P 160669 10 P od 16. novembra 2012. godine u odnosu na ostale aspekte člana 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda i člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine, zabranu diskriminacije iz člana II/4. Ustava Bosne i Hercegovine i člana 14. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, te člana 1. Protokola broj 12 uz Evropsku konvenciju u vezi s pravom na obrazovanje iz člana II/3.i) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 2 uz Evropsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda i pravom na djelotvoran pravni lijek iz člana 13. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.

Odluku objaviti u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine", "Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine", "Službenom glasniku Republike Srpske" i u "Službenom glasniku Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine".

OBRAZLOŽENJE

I. Uvod

1. Ismar Štrojs (u daljnjem tekstu: apelant) iz Sarajeva, kojeg zastupa Udruženje "Vaša prava Bosne i Hercegovine" Sarajevo, podnio je 8. augusta 2017. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) protiv Presude Vrhovnog suda Federacije BiH (u daljnjem tekstu: Vrhovni sud) broj 65 0 P 160669 14 Rev od 11. maja 2017. godine, Presude Kantonalnog suda u Sarajevu (u daljnjem tekstu: Kantonalni sud) broj 65 0 P 160669 13 Gž 02 od 29. augusta 2013. godine i Presude Općinskog suda u Sarajevu (u daljnjem tekstu: Općinski sud) broj 65 0 P 160669 10 P od 16. novembra 2012. godine.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na osnovu člana 23. Pravila Ustavnog suda od Vrhovnog suda, Kantonalnog suda, Općinskog suda, Kantona Sarajevo – Ministarstva obrazovanja i nauke i Druge gimnazije Sarajevo (u daljnjem tekstu: prvotuženi i drugotužena ili tuženi) zatraženo je 11. marta 2019. godine da dostave odgovor na apelaciju.

3. Vrhovni sud, Kantonalni sud, Općinski sud i tuženi su dostavili odgovore na apelaciju u periodu od 18. marta do 21. marta 2019. godine.

III. Činjenično stanje

4. Činjenice predmeta koje proizlaze iz apelantovih navoda i dokumenata predloženih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način.

Tok postupka

5. Apelant, koji je u vrijeme podnošenja tužbe bio malodoban, podnio je 15. septembra 2010. godine tužbu Općinskom sudu protiv tuženih "radi utvrđenja diskriminacije i kršenja prava na jednako postupanje u procesu obrazovanja". Istovremeno je apelant Općinskom sudu podnio prijedlog za određivanje mjere osiguranja tako što će taj sud naložiti tuženim da apelantu omoguće nastavak redovnog školovanja upisom i pohađanjem nastave u II 2 IBMYP razredu u roku od osam dana od dana donošenja tražene mjere osiguranja. Rješenjem Općinskog suda broj 65 0 P 160669 10 P od 30. novembra 2010. godine Općinski sud je odbio apelantov prijedlog za određivanje mjere osiguranja, koje je potvrđeno Rješenjem Kantonalnog suda broj 65 0 P 160669 11 Gž od 9. februara 2011. godine.

6. Nadalje, budući da Općinski sud o apelantovoj tužbi nije odlučio u zakonom propisanom roku, Ustavni sud je, odlučujući o apelaciji tada malodobnog apelanta, donio Odluku o dopustivosti i meritumu broj AP 1859/11 13. juna 2012. godine (dostupna na internetskoj stranici Ustavnog suda www.ustavnisud.ba) kojom je djelimično usvojio apelaciju i utvrdio povredu apelantovog prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda zbog nedonošenja odluke u razumnom roku u predmetu Općinskog suda broj 65 0 P 160669 10 P i naložio tom sudu da po hitnom postupku okonča postupak u navedenom predmetu, te da u roku od tri mjeseca obavijesti Ustavni sud Bosne i Hercegovine o preduzetim mjerama s ciljem izvršenja te odluke. Istom odlukom je odbijena kao neosnovana apelacija podnesena protiv rješenja Kantonalnog suda i Općinskog suda kojim je odbijen apelantov prijedlog za određivanje mjere osiguranja.

Osporene presude

7. Presudom Općinskog suda broj 65 0 P 160669 10 P od 16. novembra 2012. godine odbijen je kao neosnovan apelantov tužbeni zahtjev kojim je tražio da se utvrdi da su tuženi diskriminirali apelanta "na način da su povrijedili njegovo pravo na jednako postupanje u procesu obrazovanja, propustivši da u nastavno-obrazovnom procesu preduzmu mjere koje bi omogućile redovno školovanje mladb. [apelanta] kao lica s posebnim potrebama utvrđene Zakonom". Sljedstveno tome odbijen je i apelantov zahtjev kojim je tražio da se naloži tuženim "da preduzmu neophodne i Zakonom predviđene korake i radnje s ciljem da se prestane s daljnjim kršenjem prava mladb. [apelanta] na jednako postupanje u obrazovanju, te da mu omoguće ocjenjivanje i upis u drugi razred započete škole, kao i daljnji nastavak redovnog školovanja shodno nastavnom programu prilagođenom njegovim individualnim potrebama za vrijeme redovne nastave sve dok traju posebne obrazovne potrebe mladb. [apelanta]".

8. U obrazloženju presude je navedeno da je apelant u tužbi naveo da je učenik prvog razreda drugotužene – IB Middle Years programa i da je lice sa više dijagnosticiranih zdravstvenih problema što ga, kako navodi, svrstava u kategoriju lica s posebnim potrebama u obrazovnom procesu, da su ga tuženi diskriminirali, te je postavio tužbeni zahtjev kao u izreci presude. Nadalje je Općinski sud izložio sadržaj odgovora na tužbu iz kojeg proizlazi da su tuženi u cijelosti osporili tužbeni zahtjev, te je naveo dokaze koje je proveo, bliže precizirane u obrazloženju presude (strana 6), te njihov sadržaj prezentirao u daljnjem tekstu obrazloženja (str. 6-14). U obrazloženju je nadalje navedeno da je taj sud odluku donio na osnovu izvedenih dokaza (uvidom u

apelantovu medicinsku dokumentaciju, kopiju dačke knjižice, dopis prvotuzenog Ministarstva od 18. juna 2010. godine, iskaze pamičnih stranaka i drugih svjedoka). Općinski sud je u vezi s tim prvenstveno ukazao da je članom 2. stav 1. Zakona o zabrani diskriminacije određeno da će se u smislu tog zakona diskriminacijom smatrati svako različito postupanje, uključujući svako isključivanje, ograničavanje ili davanje prednosti zasnovano na stvarnim ili pretpostavljenim osnovima prema bilo kojem licu ili grupi lica na osnovu njihove rase, boje kože, jezika, vjere, etničke pripadnosti, nacionalnog ili socijalnog porijekla, veze s nacionalnom manjinom, političkog ili drugog uvjerenja, imovnog stanja, članstva u sindikatu ili drugom udruženju, obrazovanja, društvenog položaja i spola, spolnog izražavanja ili orijentacije, kao i svaka druga okolnost koja ima svrhu ili posljedicu da bilo kojem licu onemogući ili ugrožava priznavanje, uživanje ili ostvarivanje na ravnopravnom osnovu prava i sloboda u svim oblastima javnog života. Dalje je taj sud ukazao da je članom 3. stav 1. citiranog zakona propisano da je neposredna diskriminacija svako različito postupanje po osnovima određenim članom 2. ovog zakona, odnosno svako djelovanje ili propuštanje djelovanja kada su neko lice ili grupa lica dovedeni u nepovoljniji položaj za razliku od nekog drugog lica ili grupe lica u sličnim situacijama. Iz citiranih članova Općinski sud je utvrdio da je diskriminacija različito postupanje koje se ogleda u isključivanju, ograničavanju ili davanju prednosti. Dakle, prema apelantovom tužbenom zahtjevu, diskriminacija bi se ogledala u ograničavanju prava, odnosno apelantove tvrdnje da mu nije omogućeno uživanje prava na isti način i u istom obimu kao i drugim licima ili grupama, odnosno licima s posebnim potrebama u obrazovanju. Općinski sud je dalje ukazao da Zakon o srednjem obrazovanju Kantona Sarajeva u članu 76. propisuje da specijalni odgoj i obrazovanje znači odgoj i obrazovanje za učenike koji imaju posebne odgojno-obrazovne potrebe zbog fizičkog ili psihofizičkog invaliditeta, da je obrazovanje djece i mladih s posebnim obrazovnim potrebama od prioritarnog javnog interesa i sastavni je dio jedinstvenog obrazovnog sistema. Dakle, osnovni cilj specijalnog obrazovanja je da se svim učenicima daju iste mogućnosti učešća i da uživaju korist od obrazovanja i učešća u društvu na način koji se zasniva na načelu najboljeg interesa djeteta. Nadalje, članom 80. citiranog zakona je određeno da se u srednju školu za učenike sa specijalnim potrebama u obrazovanju i u druge srednje škole učenici mogu upisati na osnovu svjedodžbe o završenoj specijalnoj i redovnoj osnovnoj školi, a na osnovu nalaza i mišljenja komisije za ocjenjivanje sposobnosti djece sa smetnjama u razvoju i rješenja o kategorizaciji djeteta koje donosi Kantonalni centar za socijalni rad.

9. Imajući u vidu navedeno, Općinski sud je utvrdio da se ne može zaključiti da je apelant upisan u obrazovnu ustanovu – drugotuzenu kao učenik s posebnim obrazovnim potrebama i jer apelantovi roditelji tokom trajanja postupka nisu tvrdili da su u toku njegovog školovanja postavili zahtjev da se apelant tretira kao učenik s posebnim potrebama, niti su u tom pravcu preduzeli određene radnje propisane navedenim zakonom. Osim toga, iz iskaza slušanih svjedoka i ostalih izvedenih dokaza, koje je Općinski sud prihvatio kao objektivne, proizlazi da je apelant, dok je pohađao školu i upisao prvi razred, bio potpuno sposoban kao i svi drugi učenici iz razreda. Istina je da je apelantova majka navela da je na početku školske godine od škole usmeno tražila da apelant zbog zdravstvenih problema ne radi tjelesni odgoj. U vezi s tim, taj sud smatra da samo taj navod nije dovoljan da se apelant smatra učenikom s posebnim potrebama u obrazovanju. Općinski sud je dalje naveo da je iz otpusnog pisma Klinike za abdominalnu hirurgiju od 1. aprila 2010. godine utvrdio da je apelant u vrijeme dok je bio odsutan iz škole operirao slijepo crijevo, dok ostale ispričnice za sporni period nemaju upisanu dijagnozu, a također ni svjedoci, a ni apelantovi roditelji nisu naveli od čega je apelant u

spornom periodu još bolovao. Taj sud je dalje naveo da nije posebno cijenio medicinsku dokumentaciju jer za to nije imao stručno znanje, a činjenica da je apelant bio opravdano odsutan iz škole među pamičnim strankama nije sporna. Iz svega navedenog Općinski sud je zaključio da apelant nije spadao u kategoriju učenika s posebnim potrebama u obrazovanju, niti da su eventualno postojali uvjeti da se prema njemu postupa kao da je u toj kategoriji, iz čega dalje slijedi zaključak da po tom osnovu nije mogao biti diskriminiran. Taj sud je dalje zaključio da se prema apelantu zbog opravdanog odsustva nije postupalo drugačije nego prema drugim učenicima koji bi se našli u istoj situaciji. U vezi s tim je također ukazao da prema odredbi člana 89. Zakona o srednjem obrazovanju redovan učenik koji iz opravdanih razloga (bolest u dužem periodu i u drugim opravdanim slučajevima) nije mogao redovno pohađati nastavu i biti ocijenjen iz jednog ili više predmeta polaže predmetni ili razredni ispit. Stavom 2. tog člana dalje je propisano da Nastavničko vijeće srednje škole može uputiti učenika na polaganje razrednog odnosno predmetnog ispita ukoliko učenik izostane više od ¼ ukupnog fonda nastavnih sati predviđenih nastavnim planom i programom, odnosno više od ¼ godišnjeg fonda nastavnih sati iz određenih predmeta. Stavom 3. istog člana je propisano da redovan učenik iz st. 1. i 2. citiranog člana podnosi molbu nastavničkom vijeću koje u svakom konkretnom slučaju cijeni opravdanost razloga nepohađanja nastave i donosi odluku. Isto je određeno i članom 73. Pravila Druge gimnazije, a također i Vodičem za učenike i roditelje IBMY programa. Dakle, prema ocjeni tog suda, u okolnostima konkretnog slučaja nije sporno da je apelant izostao s nastave više od 1/4 ukupnog fonda nastavnih sati, te da bi prešao u drugi razred trebalo je da polaže predmetne ispite iz svih dvanaest predmeta, da je Nastavničko vijeće u skladu s citiranim odredbom Zakona o srednjem obrazovanju moglo donijeti odluku o polaganju predmetnih ispita, bez obzira na činjenicu što apelant, a ni njegovi roditelji nisu podnijeli molbu za polaganje ispita jer bi u suprotnom učenik ostao neocijenjen, što bi značilo da se ne može upisati u drugi razred. Prema tome, po ocjeni Općinskog suda, nameće se zaključak da se nastavnici prema apelantu nisu ponašali diskriminatorski, nego upravo suprotno tome jer su apelanta ocijenili čak u šest predmeta iako takva situacija zbog broja opravdanih izostanaka s nastave nalaže polaganje predmetnih ispita. Navedeno je da taj sud smatra da su nastavnici, donošenjem odluke o polaganju samo šest ispita od ukupno dvanaest, radili u apelantovu korist, odnosno isto je učinjeno za apelantovu dobrobit, a nikako na njegovu štetu. Taj sud je također zaključio da se iz izvedenih dokaza nije moglo utvrditi iz kojih razloga apelant nije pristupio polaganju ispita jer za period nakon završetka škole za apelanta ne postoji medicinska dokumentacija, jer apelant i njegovi roditelji nisu ni pokušavali da opravdaju izostanak sa zakazanih ispita, pa je Nastavničko vijeće apelanta samo moglo uputiti na ponavljanje razreda. Imajući u vidu navedeno, Općinski sud je zaključio da apelant nije bio podvrgnut različitom tretmanu u analognoj situaciji, zbog čega je odlučio kao u izreci presude.

10. Presudom Kantonalnog suda broj 65 0 P 160669 13 Gž 02 od 29. augusta 2013. godine apelantova žalba je djelimično uvažena i prvostepena presuda preinačena tako što je udovoljeno drugom dijelu apelantovog tužbenog zahtjeva koji glasi: "Nalaže se tuženim da preduzmu neophodne mjere i zakonom predviđene korake i radnje s ciljem da se apelantu omogući ocjenjivanje i upis u drugi razred započete škole, kao i dalji nastavak redovnog školovanja shodno nastavnom programu prilagođenom njegovim individualnim potrebama za vrijeme redovne nastave sve dok traju apelantove posebne obrazovne potrebe", dok je u preostalom dijelu apelantova žalba odbijena i prvostepena presuda potvrđena. Istom presudom žalba drugotuzene je odbijena i prvostepena

presuda u dijelu koji se odnosi na troškove parničnog postupka potvrđena.

11. Na osnovu dokaza provedenih u toku postupka pred prvostepenim sudom, taj je naveo da prvostepeni sud pogrešno smatra da nije imao dovoljno znanja da cijeni apelantovu medicinsku dokumentaciju u spisu, jer smatra da je isti u situaciji kada je apelant izostao s nastave u jednoj godini više od $\frac{1}{4}$ nastavnog fonda sati, iz razloga što mu je u toku školske godine puklo slijepo crijevo i što je imao tumor, a što se veoma lako moglo zaključiti iz medicinske dokumentacije. Stoga, Kantonalni sud smatra da se, imajući u vidu da je apelant u školskoj 2009/2010 godini izostao s nastave više od $\frac{1}{4}$ fonda školskih sati, može zaključiti da je u tom periodu bio učenik s posebnim potrebama iz opravdanih zdravstvenih razloga. Prema tome, Kantonalni sud navodi da prvostepeni sud nije trebao cijeliti medicinsku dokumentaciju u smislu postavljanja dijagnoze, već samo utvrditi da li je apelantovo odsustvo s nastave bilo opravdano zbog zdravstvenih problema. Iz navedenog razloga Kantonalni sud je zaključio da je apelant bio opravdano odsutan s nastave $\frac{1}{4}$ od ukupnog nastavnog fonda u vrijeme dok je imao zdravstvene probleme jer mu je puklo slijepo crijevo i jer je imao tumor na kičmenom dijelu. Međutim, isto tako smatra da apelant nije dokazao da se drugotužena prema njemu ponašala diskriminatorski u smislu člana 123. stav 1, a u vezi sa članom 126. Zakona o parničnom postupku (u daljnjem tekstu: ZPP). Dakle, Kantonalni sud smatra da je apelant bio dužan da dokaže da se drugotužena u istoj ili sličnoj situaciji ponašala povoljnije za nekog drugog učenika nego što se ponašala prema njemu, zbog čega je utvrdio da je prvostepeni sud pravilno zaključio da se drugotužena nije ponašala diskriminatorski prema apelantu.

12. Što se tiče drugog dijela apelantovog tužbenog zahtjeva, Kantonalni sud je naveo da smatra da je apelantova žalba osnovana, pa je prvostepena presuda preinačena na osnovu člana 229. stav 4. ZPP. U vezi s tim, taj sud je ukazao da Konvencija o pravima djeteta u članu 28. kaže: "Države [u ovom slučaju prvotuženi kao Kanton] priznaju svakom djetetu pravo na obrazovanje", te će se u svrhu ostvarivanja tog prava postepeno i na osnovu jednakih mogućnosti i za svu djecu posebno: b) – poticati razvoj različitih oblika srednjoškolskog obrazovanja, uključujući stručno obrazovanje, učiniti ih dostupnim svakom djetetu, te preduzeti mjere kao što su uvođenje besplatnog obrazovanja, te osiguranje materijalne podrške. Kantonalni sud je naveo da je u skladu s navedenom odredbom prvotuženi morao preduzeti sve mjere da omogući apelantu polaganje svih preostalih ispita kako bi on prešao u drugi razred srednje škole. Kantonalni sud je također naveo da je članom 89. Zakona o srednjem obrazovanju regulirano da redovan učenik koji iz opravdanih razloga (bolest u dužem periodu) nije mogao redovno pohađati nastavu i biti ocijenjen (iz jednog ili više predmeta) polaže predmetni ili razredni ispit. U vezi s tim je istaknuto da prema navedenoj zakonskoj odredbi nastavničko vijeće srednje škole može uputiti učenika da polaže razredni odnosno predmetni ispit (ukoliko je izostao više od $\frac{1}{4}$ nastavnih sati), a da je učenik dužan podnijeti molbu nastavničkom vijeću koje u svakom slučaju cijeni opravdanost pohađanja škole. Imajući u vidu navedeno, ovaj sud smatra da je apelant nesporno izostao s nastave više od $\frac{1}{4}$ od ukupnog fonda nastavnih sati predviđenih nastavnim planom i programom zato što je u tom periodu bio bolestan. Dakle, iz stanja spisa predmeta proizlazi da je apelant položio šest ispita iz šest predmeta i da mu je ostalo još šest ispita da bi završio prvi razred gimnazije po posebnom programu, te prešao u drugi razred gimnazije. Kantonalni sud smatra da je prvostepeni sud pogrešno tumačio odredbu člana 89. Zakona o srednjem obrazovanju iz dva razloga, i to jer se može prihvatiti da je apelantova majka uputila usmeni zahtjev Nastavničkom vijeću da apelant naknadno polaže ispite i da je Nastavničko vijeće u tom pravcu moralo donijeti

odluku. Drugi razlog je da se moralo prihvatiti da je apelant bio opravdano odsutan više od $\frac{1}{4}$ ukupnog fonda nastavnih predmeta, zbog čega se može smatrati učenikom s posebnim potrebama. Ovo iz razloga jer smatra da iz medicinske dokumentacije jasno proizlazi da je apelant opravdano izostao s nastave jer je "svakom laiku poznato da je pucanje slijepog crijeva veoma opasno po život, a naročito da je opasan tumor na kičmenom stubu". Iz navedenih razloga apelantova žalba je djelimično usvojena i udovoljeno drugom dijelu tužbenog zahtjeva tako da su tuženi obavezani omogućiti apelantu ocjenjivanje ispita iz prvog razreda i upis u drugi razred započete škole, omogućiti mu daljnji nastavak redovnog školovanja shodno nastavnom programu prilagođenom njegovim individualnim potrebama za vrijeme redovne nastave sve dok traju njegove posebne obrazovne potrebe. Stoga je Kantonalni sud, primjenom odredbe člana 229. stav 1. tačka 4. ZPP, odlučio kao u izreci presude.

13. Presudom Vrhovnog suda broj 65 0 P 160669 14 Rev od 11. maja 2017. godine apelantova revizija je odbijena, dok je revizija drugotužene uvažena i drugostepena presuda preinačena u dosuđujućem dijelu i potvrđena presuda prvostepenog suda. Istom presudom je preinačena presuda drugostepenog suda u odluci o troškovima postupka tako što je apelant obavezan da drugotuženoj naknadi troškove prvostepenog postupka u iznosu od 2.246,00 KM.

14. Vrhovni sud je u obrazloženju presude naveo da su reviziju protiv drugostepene presude izjavili apelant i drugotužena. Naime, apelant pobija drugostepenu presudu u dijelu u kojem je odbijena žalba i potvrđena presuda prvostepenog suda zbog povrede odredaba ZPP, pogrešne primjene materijalnog prava, dok drugotužena pobija presudu drugostepenog suda u dijelu u kojem je preinačena presuda prvostepenog suda i tuženim naložena opisana činidba.

15. Vrhovni sud smatra da je apelantova revizija neosnovana u dijelu da je drugostepeni sud počinio povredu odredaba parničnog postupka iz člana 209. ZPP na način da je pogrešno preraspodijelio pravila o teretu dokazivanja, smatrajući da apelant nije dokazao da su ga tuženi diskriminirali, pozivanjem na odredbu člana 123. stav 1, a u vezi sa članom 126. ZPP. U vezi s tim, Vrhovni sud je ukazao da je tačno da je Zakonom o zabrani diskriminacije na drugačiji način izvršeno preraspoređivanje tereta dokazivanja tako da žrtva eventualne diskriminacije nije dužna dokazivati diskriminaciju sa stepenom sigurnosti, već je dovoljno da učini vjerovatnim da je do diskriminacije došlo. Dakle, ako se taj uvjet ispuni, navodni diskriminator je dužan dokazati da nije prekršio načelo jednakog postupanja ili zabrane diskriminacije u predmetu rasprave (član 15. stav 1. navedenog zakona). Stoga, Vrhovni sud smatra da nije bilo osnova za pozivanje na odredbu člana 123. stav 1. i člana 126. ZPP jer se u okolnostima konkretnog slučaja imao primijeniti član 15. stav 1. Zakona o zabrani diskriminacije. Međutim, i pored toga, to nije imalo utjecaja na donošenje zakonite i pravilne presude jer su tuženi sa sigurnošću dokazali da nisu prekršili načelo jednakog postupanja prema apelantu s obzirom na to da se prema njemu nisu ponašali drugačije nego što su to činili prema drugim učenicima istog statusa, a isto je utvrđeno iskazom direktorice drugotužene. Dakle, Vrhovni sud smatra da kada se pravilno primijeni odredba člana 15. stav 1. Zakona o zabrani diskriminacije onda se može zaključiti da nije bilo diskriminacije prema apelantu i da je pravilnom primjenom materijalnog prava odbijen prvi dio apelantovog tužbenog zahtjeva. U obrazloženju je nadalje navedeno da Vrhovni sud smatra da je drugotužena dokazala da je donošenjem odluke Nastavničkog vijeća od 24. juna 2010. godine o polaganju ispita apelanta iz šest predmeta za koje nije imao ocjene učinila to u najboljoj namjeri da apelant ne bi morao automatski da ponovi prvi razred, i pored toga što nije bilo zahtjeva roditelja (član 89. Zakona o srednjem obrazovanju). Ovo

iz razloga jer bi bez donošenja takve odluke apelant morao da ponovi prvi razred, pa bi tek tada postupanje drugotužene bilo nejednako prema apelantu u odnosu na učenike sa zdravstvenim problemima kojima su omogućili uspješno polaganje ispita i upis u drugi razred.

16. Vrhovni sud, također, smatra da drugotužena revizijom osnovano ukazuje da je drugostepeni sud pogrešnom primjenom materijalnog prava obavezao drugotuženu na činidbu koja je bliže opisana u dosuđujućem dijelu tužbenog zahtjeva. Vrhovni sud smatra da ne stoji ocjena drugostepenog suda da se može prihvatiti da je apelantova majka uputila usmeni zahtjev Nastavničkom vijeću da apelant naknadno polaže ispite i da je Nastavničko vijeće moralo donijeti odluku. Navedeno iz razloga jer je već obrazloženo da apelantova majka takav zahtjev nije podnijela, i pored čega je drugotužena donijela odluku 24. juna 2010. godine kojom se apelant upućuje na polaganje razrednih ispita, uz navođenje pojedinačnih ispita i rasporeda polaganja. Dalje je naveo da su apelantovi roditelji navedenu odluku dobili tokom juna 2010. godine, ali da i pored toga apelant nije pristupio polaganju nijednog ispita, niti je blagovremeno opravdao nemogućnost pristupanja polaganju ispita. Isto tako navodi da nije tražen ni naknadni rok za polaganje ispita, slijedom čega je drugotužena donijela odluku o tome da apelant mora ponoviti razred srednje škole. Prema tome, Vrhovni sud smatra da je drugotužena preduzela sve mjere u okviru zakonskih mogućnosti da apelant bude ocijenjen iz predmeta za koje nije ocijenjen i da nastavi školovanje u drugom razredu. Međutim, do toga nije došlo isključivo zbog pasivnog ponašanja apelanta i njegovih roditelja, zbog čega se drugotužena nije mogla obavezati na drugi dio postavljenog tužbenog zahtjeva. Zbog svega navedenog, taj sud je odbio apelantovu reviziju i potvrdio drugostepenu presudu u odbijajućem dijelu tužbenog zahtjeva shodno odredbi člana 248. ZPP, a reviziju drugotužene je uvažio i presudu drugostepenog suda preinačio u dosuđujućem dijelu tužbenog zahtjeva i potvrdio presudu prvostepenog suda shodno odredbi člana 250. ZPP. Odluku o troškovima postupka taj sud je donio na osnovu odredbe člana 397. stav 2. ZPP.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

17. U apelaciji se navodi da je osporenim odlukama povrijeđeno apelantovo pravo na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. Evropske konvencije, pravo na nediskriminaciju iz člana II/4. Ustava Bosne i Hercegovine i člana 14. Evropske konvencije u vezi s pravom na obrazovanje iz člana II/3.1) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 12 uz Evropsku konvenciju i pravo na djelotvoran pravni lijek iz člana 13. Evropske konvencije. Apelant smatra da mu je osporenim presudama povrijeđeno pravo na pravično suđenje zbog proizvoljne primjene materijalnog i procesnog prava, pravo na obrazloženu sudsku odluku, kao i da mu je povrijeđeno pravo na suđenje u razumnom roku. Apelant također smatra da su sudovi vjerovatnost da je u okolnostima konkretnog slučaja došlo do diskriminacije bili dužni cijeniti na bazi svih dokaza, kao i da je teret dokazivanja bio na njemu suprotno odredbi člana 15. stav 1. Zakona o zabrani diskriminacije, odnosno da teret dokazivanja nije bio na strani koja poznaje prave razloge za nejednak tretman u odnosu na apelanta. Također ističe da je nesporno da ga je tuženi različito tretirao i da ga je stavio u nepovoljniji položaj u odnosu na druge učenike koji su bili u istoj ili sličnoj situaciji, jer sudovi nisu preduzeli sve radnje kako bi mu omogućili da naknadno polaže pojedine predmete jer su sudovi bili dužni da idu u korist žrtve diskriminacije, zbog čega smatra da su paušalno postupili kada su u okolnostima konkretnog slučaja primijenili odredbe Zakona o zabrani diskriminacije i Zakona o srednjem obrazovanju Kantona Sarajevo. Stoga apelant ističe da mu je zbog povrede

prava na nediskriminaciju povrijeđeno i pravo na obrazovanje. Dalje navodi da mu je povrijeđeno pravo na djelotvoran pravni lijek "jer, kako ističe, tražeći sudsku zaštitu na nediskriminaciju u vezi s pravom na obrazovanje i pristup obrazovanju, korištenje redovnih pravnih lijekova nije dalo nikakve rezultate". Stoga se, kako navodi, opravdano postavlja pitanje djelotvornosti i svrhe sudske zaštite jer korištenje pravnih lijekova u njegovom slučaju nije dalo nikakve rezultate. Također smatra da mu je povrijeđeno pravo na suđenje u razumnom roku jer je postupak pred sudovima, kako ističe, trajao nerazumno dugo – sedam godina pa se, kako ističe, postavlja pitanje djelotvornosti sudske zaštite zbog činjenice da je u međuvremenu postao punoljetna osoba.

b) Odgovor na apelaciju

18. U odgovoru na apelaciju Vrhovni sud je naveo da je presuda tog suda donesena u skladu sa zakonom i Ustavom FBiH, kao i da nije bilo povreda prava na koja apelant ukazuje u apelaciji.

19. U odgovoru na apelaciju Kantonalni sud navodi da osporenim odlukama nisu prekršena prava na koja apelant ukazuje, da su razlozi navedeni u apelaciji neosnovani, te predlaže da se apelacija odbije kao neosnovana.

20. Općinski sud je u odgovoru na apelaciju naveo da apelantove navode smatra neosnovanim. Dalje je navedeno da pravo na suđenje u razumnom roku nije povrijeđeno, da su osporene odluke zakonito donesene i predlaže da se apelacija odbije kao neosnovana.

21. U odgovoru prvotuženog je istaknuto da je apelant dobio jednaku mogućnost učestvovanja u obrazovanju bez bilo kakve diskriminacije u odnosu na ostale učenike škole jer mu je omogućeno polaganje ispita, kao i ostalim učenicima koji su izostali s nastave više od optimalnog vremena (više od ¼ ukupnog fonda sati), zbog čega su u pojedinim predmetima ostali neocijenjeni. Stoga predlaže da se apelacija odbije kao neosnovana.

22. Drugotužena, također, ističe da nisu osnovani apelantovi navodi kako mu je radnjama drugotužene onemogućeno školovanje jer je bolestan i da je po tom osnovu nije diskriminiran. Apelant redovnom sudu nije pružio dokaze koji bi potvrdili osnovanost njegovog zdravstvenog stanja u spornom periodu, razloge zbog kojih nije želio pristupiti polaganju razrednih ispita, a posebno ne dokaze koji bi potvrdili postojanje opasnosti da će njegovo školovanje biti onemogućeno.

V. Relevantni propisi

23. **Zakon o zabrani diskriminacije** ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" br. 59/09 i 66/16). Za potrebe ove odluke koristi se neslužbeni prečišćeni tekst sačinjen u Ustavnom sudu BiH koji glasi:

Član 15. stav 1.

(Teret dokazivanja)

(1) Kada lice ili grupa lica u svim postupcima predviđenim ovim zakonom, na osnovu njima raspoloživih dokaza, učine vjerovatnim da je došlo do diskriminacije, teret dokazivanja da nije došlo do diskriminacije leži na suprotnoj strani.

24. **Zakon o srednjem obrazovanju Kantona Sarajevo** ("Službene novine Kantona Sarajevo" br. 10/04 i 34/07) u relevantnom dijelu glasi:

Član 89.

Redovan učenik/učenica koji/koja iz opravdanih razloga (bolest u dužem periodu i u drugim opravdanim slučajevima) nije mogao/mogla redovno pohađati nastavu i biti ocijenjen/ocijenjena iz jednog ili više predmeta, polaže predmetni ili razredni ispit.

Nastavničko vijeće srednje škole može uputiti učenika/učenicu na razredni odnosno predmetni ispit ukoliko učenik/učenica izostane više od 1/4 ukupnog fonda nastavnih

časova predviđenih nastavnim planom i programom, odnosno više od 1/4 godišnjeg fonda nastavnih časova iz određenog predmeta.

Redovan učenicučenica iz stav 1. i 2. ovog člana podnosi molbu nastavničkom vijeću, koje u svakom konkretnom slučaju cijeni opravdanost razloga nepohađanja nastave i donosi odluku.

VI. Dopustivost

25. U skladu sa članom VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

26. U skladu sa članom 18. stav (1) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njom pobija, iscrpljeni svi djelotvorni pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnosilac apelacije primio odluku o posljednjem djelotvornom pravnom lijeku koji je koristio.

27. U konkretnom slučaju predmet osporavanja apelacijom je Presuda Vrhovnog suda broj 65 0 P 160669 14 Rev od 11. maja 2017. godine protiv koje nema drugih djelotvornih pravnih lijekova mogućih prema zakonu. Zatim, osporenu presudu apelant je primio 9. juna 2017. godine, a apelacija je podnesena 8. augusta 2017. godine, tj. u roku od 60 dana, kako je propisano članom 18. stav (1) Pravila Ustavnog suda. Konačno, apelacija ispunjava i uvjete iz člana 18. st. (3) i (4) Pravila Ustavnog suda jer ne postoji neki formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopustiva, niti je očigledno (*prima facie*) neosnovana.

28. Imajući u vidu odredbe člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 18. st. (1), (3) i (4) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da predmetna apelacija ispunjava uvjete u pogledu dopustivosti.

VII. Meritum

29. Apelant smatra da mu je osporenim odlukama prekršeno pravo na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. Evropske konvencije, zabrana diskriminacije iz člana II/4. Ustava Bosne i Hercegovine i člana 14. Evropske konvencije u vezi s pravom na obrazovanje iz člana II/3.l) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 2 uz Evropsku konvenciju i pravo na djelotvoran pravni lijek iz člana 13. Evropske konvencije.

Pravo na pravično suđenje

30. Član II/3. Ustava Bosne i Hercegovine u relevantnom dijelu glasi:

Sva lica na teritoriji Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stava 2. ovog člana, što uključuje:

e) Pravo na pravično saslušanje u građanskim i krivičnim stvarima i druga prava u vezi sa krivičnim postupkom.

31. Član 6. stav 1. Evropske konvencije u relevantnom dijelu glasi:

Prilikom utvrđivanja njegovih građanskih prava i obaveza ili krivične optužbe protiv njega, svako ima pravo na pravičnu i javnu raspravu u razumnom roku pred nezavisnim i nepristrasnim sudom ustanovljenim zakonom.

32. Apelant smatra da mu je osporenim presudama povrijeđeno pravo na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije zbog proizvoljne primjene materijalnog i procesnog prava, pravo na obrazloženu sudsku odluku u pogledu prebacivanja tereta dokazivanja na apelanta, na koji način je postupljeno suprotno odredbi člana 15. stav 1. Zakona o zabrani od diskriminacije i da mu je povrijeđeno pravo na suđenje u razumnom roku.

33. U vezi s tim, Ustavni sud, prije svega, ukazuje na to da, prema praksi Evropskog suda za ljudska prava (u daljnjem tekstu:

Evropski sud) i Ustavnog suda, zadatak ovih sudova nije preispitivanje zaključaka redovnih sudova u pogledu činjeničnog stanja i primjene materijalnog prava (vidi Evropski sud, *Pronina protiv Rusije*, odluka o dopustivosti od 30. juna 2005. godine, aplikacija broj 65167/01). Naime, Ustavni sud nije nadležan da supstituirá redovne sudove u procjeni činjenica i dokaza, već je, općenito, zadatak redovnih sudova da ocijene činjenice i dokaze koje su izveli (vidi Evropski sud, *Thomas protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, presuda od 10. maja 2005. godine, aplikacija broj 19354/02). Zadatak Ustavnog suda je da ispita da li su, eventualno, povrijeđena ili zanemarena ustavna prava (pravo na pravično suđenje, pravo na pristup sudu, pravo na djelotvoran pravni lijek i dr.), te da li je primjena zakona bila, eventualno, proizvoljna ili diskriminaciona.

34. Ustavni sud će se, dakle, izuzetno upustiti u ispitivanje načina na koji su nadležni sudovi utvrđivali činjenice i na tako utvrđene činjenice primijenili pozitivnopravne propise kada je očigledno da je u određenom postupku došlo do proizvoljnog postupanja redovnog suda kako u postupku utvrđivanja činjenica tako i primjene relevantnih pozitivnopravnih propisa (vidi Ustavni sud, Odluka broj AP 311/04 od 22. aprila 2005. godine, stav 26). U kontekstu navedenog, Ustavni sud podsjeća i na to da je u više svojih odluka istakao da očigledna proizvoljnost u primjeni relevantnih propisa nikada ne može voditi ka jednom pravičnom postupku (vidi Ustavni sud, Odluka broj AP 1293/05 od 12. septembra 2006. godine, tačka 25. i dalje, i, *mutatis mutandis*, Evropski sud, *Andelković protiv Srbije*, presuda od 9. aprila 2013. godine, tačka 24). Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud će u konkretnom slučaju, s obzirom na pitanja koja apelant postavlja, ispitati da li su osporene odluke zasnovane na proizvoljnom postupanju redovnih sudova.

35. U kontekstu navedenog, Ustavni sud, prije svega, zapaža da je prvostepeni sud, odlučujući o apelantovom tužbenom zahtjevu radi utvrđivanja diskriminacije i kršenja prava na jednako postupanje u obrazovanju, primjenom relevantnih odredbi Zakona o zabrani diskriminacije i Zakona o srednjem obrazovanju Kantona Sarajevo, u cijelosti odbio apelantov tužbeni zahtjev kako u dijelu kojim je tražio da se utvrdi da su ga tuženi diskriminirali na način da su povrijedili njegovo pravo na jednako postupanje u procesu obrazovanja, propustivši da u nastavno-obrazovnom procesu preduzmu mjere koje bi omogućile redovno školovanje apelanta kao lica s posebnim potrebama. Također je odbijen apelantov zahtjev da se naloži tuženim da preduzmu neophodne i zakonom predviđene korake i radnje s ciljem da se prestane s daljnjim kršenjem apelantovih prava na jednako postupanje u obrazovanju i da mu se omogući ocjenjivanje i upis u drugi razred započete škole. Ustavni sud zapaža da je taj sud, primjenom odredbe člana 89. Zakona o srednjem obrazovanju Kantona Sarajevo, zaključio da tuženi prema apelantu zbog opravdanog odsustva nisu postupali drugačije nego prema drugim učenicima koji bi se našli u istoj situaciji, iz čega slijedi da je drugotuzena preduzimala sve radnje u korist apelanta, a ne na njegovo štetu. Prema tome, taj sud je zaključio da se tuženi prema apelantu nisu ponašali diskriminatorски, već upravo suprotno i da nije bio podvrgnut različitom tretmanu u analognoj situaciji u odnosu na druge učenike.

36. Ustavni sud, također, zapaža da je Kantonalni sud, za razliku od prvostepenog suda, apelantovu tužbu djelimično uvažio i prvostepenu presudu preinačio tako što je tuženim naložio da preduzmu sve zakonom propisane mjere i radnje s ciljem da mu se omogući ocjenjivanje i upis u drugi razred započete škole, kao i nastavak školovanja po nastavnom planu prilagođenom njegovim individualnim potrebama. Kantonalni sud je u vezi s ovim dijelom tužbenog zahtjeva obrazložio da smatra da je prvostepeni sud pogrešno tumačio odredbu člana 89. Zakona o srednjem obrazovanju budući da se, prema stavu tog suda, može prihvatiti

da je apelantova majka uputila usmeni zahtjev Nastavničkom vijeću da apelant naknadno polaže ispite i da je Nastavničko vijeće u tom pravcu moralo donijeti odluku, kao i iz razloga što se moralo prihvatiti da je apelant bio opravdano odsutan više od $\frac{1}{4}$ ukupnog fonda nastavnih predmeta, zbog čega se može smatrati učenikom s posebnim potrebama. Kantonalni sud je u preostalom dijelu odbio apelantovu žalbu i potvrdio prvostepenu presudu s obrazloženjem da je prvostepeni sud pravilno zaključio da se drugotužena prema apelantu nije ponašala diskriminatorски budući da apelant to nije dokazao u smislu pravila o teretu dokazivanja iz čl. 123. i 126. ZPP.

37. Ustavni sud nadalje zapaža da je u predmetnom postupku konačnom odlukom – presudom Vrhovnog suda donesenom povodom izjavljenih revizija tuženih u cijelosti odbijena apelantova revizija, dok je revizija drugotužene usvojena. Ustavni sud zapaža da je taj sud u svojoj odluci detaljno razmotrio apelantove navode u vezi s teretom dokazivanja koje on ponavlja u apelaciji. U vezi s tim, Ustavni sud zapaža da je Vrhovni sud dao jasno i argumentirano obrazloženje da je pogrešan stav drugostepenog suda koji je svoju odluku u dijelu koji se tiče diskriminacije zasnovao na odredbama ZPP o teretu dokazivanja u smislu da je apelant bio obavezan dokazati diskriminaciju. Naime, eksplicitno je ukazano da je drugostepeni sud u okolnostima konkretnog slučaja bio dužan primijeniti odredbu člana 15. stav 1. Zakona o zabrani diskriminacije kojom je propisano da se u ovoj vrsti postupaka kada lice ili grupa lica, na osnovu njima raspoloživih dokaza, učine vjerovatnim da je došlo do diskriminacije, teret dokazivanja da nije došlo do diskriminacije leži na suprotnoj strani. Međutim, Ustavni sud zapaža da je Vrhovni sud ukazao da navedeni propust drugostepenog suda sam po sebi ne može voditi zaključku o osnovanosti revizije. Ovo iz razloga što su, kako je obrazložio Vrhovni sud, tuženi sa sigurnošću dokazali da nisu prekršili načelo jednakog postupanja prema apelantu s obzirom na to da se prema njemu nisu ponašali drugačije nego što su to činili prema drugim učenicima istog statusa. Ustavni sud nadalje zapaža da je Vrhovni sud stoga dao jasne i argumentirane razloge da apelant ničim nije dokazao da su ga tuženi diskriminirali, a da su tuženi dokazali da nisu prekršili načelo jednakog postupanja prema apelantu s obzirom na to da se prema njemu nisu ponašali drugačije nego što su to činili prema drugim učenicima istog statusa. Imajući u vidu činjenična utvrđenja redovnih sudova na način kako su iznesena u poglavlju pod nazivom Činjenice i odredbe materijalnog prava – Zakona o zabrani diskriminacije i Zakona o srednjem obrazovanju na kojim su osporene odluke zasnovane, Ustavni sud u datom obrazloženju koje se odnosi na ovaj dio tužbenog zahtjeva (utvrđivanje diskriminacije) ne nalazi bilo kakve elemente proizvoljnosti. Ovo tim prije što iz činjenica predmeta proizlazi nesporna činjenica da je apelant bio opravdano odsutan sa više od $\frac{1}{4}$ ukupnog fonda nastavnih sati, te je, da bi prešao u drugi razred trebao da polaže predmetne ispite iz šest predmeta, a sve shodno proceduri koja je propisana članom 89. Zakona o srednjem obrazovanju i koja se primjenjuje na sve učenike koji su odsutni sa više od $\frac{1}{4}$ ukupnog fonda nastavnih sati.

38. U vezi s tim, Ustavni sud u okolnostima konkretnog predmeta smatra da je Vrhovni sud, cijeneći izvedene dokaze, te primjenom odredbe člana 89. Zakona o srednjem obrazovanju Kantona Sarajevo, dao jasno i razložno obrazloženje da je drugotužena preduzela sve zakonom dozvoljene radnje u namjeri da apelant ne bi automatski morao ponoviti razred i da nije bilo nejednakog postupanja prema apelantu u odnosu na druge učenike s istim ili sličnim zdravstvenim problemima, odnosno koji su izostali sa više od $\frac{1}{4}$ ukupnog fonda nastavnih sati, na koji način mu je bilo omogućeno uspješno polaganje ispita i nastavak školovanja. Pri tome, Ustavni sud zapaža da iz obrazloženja osporenih odluka proizlazi da je Nastavničko vijeće drugotužene

zapravo u okolnostima apelantovog slučaja postupalo *in favorem*, te na svaki način pokušavalo da apelantu omogući upis u drugi razred donošenjem odluke (i bez podnošenja zahtjeva u smislu člana 89. stav 3. Zakona o srednjem obrazovanju) kojom se apelant upućuje na polaganje razrednih ispita, na koje apelant nije pristupio, niti opravdao nemogućnost pristupanja polaganju, niti tražio naknadni rok za polaganje ispita. Navedeno, prema ocjeni Ustavnog suda, ukazuje da je pravilan stav Vrhovnog suda da je drugotužena zapravo preduzela sve mjere u okviru zakonskih mogućnosti da apelant nastavi školovanje u drugom razredu.

39. Imajući u vidu sve naprijed navedeno, dakle obrazloženja redovnih sudova i odredbe materijalnog prava na kojim su zasnovane osporene odluke, Ustavni sud u datim obrazloženjima ne nalazi nikakvu proizvoljnost koja bi, u smislu naprijed navedenih stavova, mogla biti osnov da Ustavni sud svojim tumačenjem zamijeni dato tumačenje redovnih sudova u osporenim odlukama.

40. Ustavni sud zaključuje da je predmetni postupak proveden uz garancije koje pruža član 6. stav 1. Evropske konvencije, te da shodno tome, osporenom odlukom nije prekršeno apelantovo pravo na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije.

Pravo na suđenje u razumnom roku

41. Apelant je u apelaciji naveo da mu je u postupku pred redovnim sudovima prekršeno pravo na pravično suđenje u razumnom roku iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije.

a) Relevantna načela

42. Ustavni sud, prije svega, ističe da se, prema konzistentnoj praksi Evropskog suda i Ustavnog suda, razumnost dužine trajanja postupka mora ocijeniti u svjetlu okolnosti pojedinog predmeta, vodeći računa o kriterijima uspostavljenim sudskom praksom Evropskog suda, a naročito o složenosti predmeta, ponašanju strana u postupku i nadležnog suda ili drugih javnih vlasti, te o značaju koji konkretna pravna stvar ima za apelanta (vidi Evropski sud, *Mikulic protiv Hrvatske*, aplikacija broj 53176/99 od 7. februara 2002. godine, Izvještaj broj 2002-I, stav 38).

43. Ustavni sud, u vezi s apelantovim navodima da je predmetni postupak trajao sedam godina, podsjeća da se apelant već obraćao Ustavnom sudu zbog povrede prava na donošenje odluke u razumnom roku u predmetnom postupku Općinskog suda, te da je u Odluci Ustavnog suda o dopustivosti i meritumu broj AP 1859/11 od 13. juna 2012. godine već razmatrao period od 15. septembra 2010. godine do donošenje odluke u tom predmetu (dakle period od godinu dana i devet mjeseci). Stoga će predmet ovog postupka biti period od donošenja navedene odluke Ustavnog suda do donošenja Presude Vrhovnog suda broj 65 0 P 160669 14 Rev od 11. maja 2017. godine. Dakle, iz navedenog proizlazi da je relevantan period koji će Ustavni sud cijiniti u okolnostima konkretnog predmeta trajao oko četiri godine i 11 mjeseci.

44. U konkretnom slučaju, Ustavni sud smatra da se, imajući u vidu činjenična i pravna pitanja koja je trebalo razmotriti, te obim dokaznog postupka, konkretan predmet ne može smatrati naročito složenim. Ustavni sud, također, zapaža da se u konkretnom slučaju radi o predmetu koji je od velikog značaja za apelanta s obzirom na to da se on odnosi na pitanje utvrđivanja da li su tuženi apelanta podvrgnuli diskriminaciji i da li je bilo kršenja prava na jednako postupanje u obrazovanju jer je konačnom presudom Vrhovnog suda odbijen apelantov zahtjev.

45. Dalje, u vezi s ponašanjem redovnih sudova, Ustavni sud zapaža da iz dostavljene dokumentacije proizlazi da je u konkretnom slučaju nakon odluke Ustavnog suda prvostepeni sud

donio presudu u primjerenom roku (16. novembra 2012. godine), zatim da je drugostepeni sud o žalbi apelanta i drugotužene odlučio u relativno kratkom roku od devet mjeseci i 13 dana (29. augusta 2013. godine). Međutim, to se ne može reći za postupanje Vrhovnog suda koji je donio revizionu odluku nakon više od tri godine i osam i po mjeseci računajući od donošenja drugostepene presude (11. maja 2017. godine), a da pri tome u odgovoru na apelaciju nije ponudio nikakve razloge koji bi mogli opravdati njegovu neaktivnost u tako dugom periodu. Iz navedenog proizlazi da je dužini predmetnog postupka u najvećoj mjeri doprinio Vrhovni sud svojim pasivnim postupanjem. U vezi s apelantovim ponašanjem, Ustavni sud zapaža da iz dostavljene dokumentacije ne proizlazi da je apelant svojim postupanjem utjecao na dužinu trajanja postupka. Imajući u vidu navedeno i uzimajući u obzir sve navedene faktore, Ustavni sud konstatira da dužina trajanja konkretnog postupka u periodu oko šest godina i devet mjeseci ne zadovoljava zahtjev "razumnog roka" iz člana 6. stav 1. Evropske konvencije. Ustavni sud smatra da se odgovornost za to u najvećoj mjeri može pripisati Vrhovnom sudu pred kojim se postupak najduže vodio i koji je u dužem vremenskom periodu bio potpuno neaktivan u konkretnom predmetu, u manjoj mjeri i prvostepenom sudu.

46. Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud smatra da u konkretnom slučaju postoji kršenje apelantovog prava na "sudenje u razumnom roku" kao jednom od elemenata prava na pravično sudjenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije.

Pitanje naknade nematerijalne štete

47. U smislu člana 74. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može odrediti naknadu nematerijalne štete. Međutim, Ustavni sud podsjeća na to da, za razliku od postupka pred redovnim sudovima, naknadu nematerijalne štete određuje u posebnim slučajevima kršenja zagaranitiranih ljudskih prava i osnovnih sloboda.

48. Imajući u vidu vrijednost zaštićenog prava u postupku zaštite od diskriminacije, obavezu hitnog postupanja suda propisanu članom 12. stav 2. Zakona o zabrani diskriminacije i posebno značaj sudske odluke za apelanta, Ustavni sud smatra da u konkretnom slučaju, s obzirom na odluku u ovom predmetu i vodeći se načelima pravičnosti, kao i okolnošću da je predmetni postupak okončan, apelantu treba na ime naknade nematerijalne štete isplatiti iznos od 600,00 KM. Ustavni sud je uvjeren da će ovakva simbolična naknada biti odgovarajuća satisfakcija apelantu. Ovu naknadu mu je dužna platiti Vlada Federacije Bosne i Hercegovine, s obzirom na sjedište Vrhovnog suda koji je u najvećoj mjeri doprinio da predmetni postupak traje nerazumno dugo. Vlada Federacije Bosne i Hercegovine je dužna isplatiti ovu naknadu u roku od tri mjeseca od dana dostavljanja ove odluke, uz obavezu da nakon isteka ovog roka plati apelantu zakonsku zateznu kamatu na eventualno neisplaćeni iznos ili dio iznosa naknade određene ovom odlukom. Ova odluka Ustavnog suda u dijelu koji se odnosi na naknadu nematerijalne štete predstavlja izvršnu ispravu.

Nediskriminacija u vezi s pravom na obrazovanje

49. Iz navoda iz apelacije proizlazi da apelant smatra da mu je povrijeđeno pravo na nediskriminaciju iz člana II/4. Ustava Bosne i Hercegovine i člana 14. Evropske konvencije u vezi s pravom na obrazovanje iz člana II/3.1) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 2. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju i pravo iz člana 1. Protokola broj 12 uz Evropsku konvenciju (opća zabrana diskriminacije).

50. Član II/4. Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

Uživanje prava i sloboda, predviđenih u ovom članu ili u međunarodnim sporazumima navedenim u Aneksu I ovog Ustava, osigurano je svim licima u Bosni i Hercegovini bez diskriminacije

po bilo kojem osnovu kao što je pol, rasa, boja, jezik, vjera, političko i drugo mišljenje, nacionalno ili socijalno porijeklo, povezanost sa nacionalnom manjinom, imovina, rođenje ili drugi status.

51. Član 14. Evropske konvencije glasi:

Uživanje prava i sloboda predviđenih u ovoj konvenciji osigurava se bez diskriminacije po bilo kom osnovu, kao što su spol, rasa, boja kože, jezik, vjeroispovijest, političko ili drugo mišljenje, nacionalno ili socijalno porijeklo, povezanost s nacionalnom manjinom, imovina, rođenje ili drugi status.

52. Član II/3.1) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

Sva lica na teritoriji Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stava 2. ovog člana, što uključuje:

1) pravo na obrazovanje;

53. Član 2. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju glasi:

Nikome se ne smije uskratiti pravo na obrazovanje. U vršenju svih svojih funkcija koje preuzima u odnosu na obrazovanje i nastavu država poštuje pravo roditelja da osiguraju obrazovanje i nastavu koji su u skladu s njihovim vlastitim vjerskim i filozofskim uvjerenjima.

54. Ustavni sud prvenstveno ukazuje da prema praksi Evropskog suda za ljudska prava (u daljnjem tekstu: Evropski sud) i Ustavnog suda, razlika u postupanju bit će diskriminaciona ako za nju ne postoji objektivno i razumno opravdanje, odnosno ako se njom ne nastoji postići legitimni cilj ili ako ne postoji razuman odnos proporcionalnosti između primijenjene mjere i legitimnog cilja (vidi, npr. Evropski sud, *Burden protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, presuda od 29. aprila 2008. godine, tačka 60).

55. Apelant dakle smatra da mu je iz razloga jer je bio diskriminiran uskraćeno pravo na obrazovanje. U vezi s tim, Ustavni sud ukazuje da pravo na obrazovanje, utvrđeno u prvoj rečenici člana 2. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju, garantira svakom pod jurisdikcijom države članice "pravo na pristup obrazovnim institucijama koje u određenom vremenu postoje" s tim da ovaj pristup čini samo dio prava na obrazovanje. Da bi ovo pravo "bilo efektivno", dalje je, *inter alia*, potrebno da lice koje se obrazuje ima mogućnost izvući korist od dobivenog obrazovanja, što znači pravo da stekne, u skladu s pravilima koja su na snazi u svakoj državi, u jednom ili drugom obliku, zvanično priznanje za obrazovanje koje je završilo (vidi Evropski sud, *Belgijski lingvistički slučaj*, 23. juli 1968, pp. 30-32, st. 3-5, serija A, broj 6; *Kjeldsen, Busk Madsen i Pedersen protiv Danske*, 7. decembar 1976. godine, stav 52, serija A, broj 23; i *Leyla Şahin protiv Turske* [GC], aplikacija broj 44774/98, stav 152, ECHR 2005-XI).

56. Međutim, uprkos značaju koji ima, pravo na obrazovanje nije apsolutno i može da bude predmet ograničenja, što je dozvoljeno s obzirom na to da pravo pristupa obrazovnim institucijama "u samoj svojoj suštini zahtijeva propise koje je ustanovila država" (vidi navedeni *Belgijski lingvistički slučaj*, p. 32. stav 5; *Fayed protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, presuda od 21. septembra 1994. godine, serija A, broj 294-B, pp. 49-50, stav 65). Pri tome, ograničenja uspostavljena u domaćem zakonodavstvu ne mogu umanjivati pravo na obrazovanje u takvoj mjeri koja bi narušila njegovu suštinu i lišila ga efektivnosti. Stoga, Evropski sud ocjenjuje da li su ustanovljena ograničenja takva da su predvidiva za onog koga se tiču i da li teže ostvarivanju legitimnog cilja. Dalje, ograničenja će biti u skladu sa članom 2. Protokola broj 1 ukoliko postoji razuman odnos proporcionalnosti između sredstava koja se koriste i cilja koji se želi postići. Pri tome, za razliku od čl. od 8. do 11. Evropske konvencije, ne postoji iscrpna lista "legitimnih ciljeva" (vidi Evropski sud, *Leyla Şahin protiv Turske*, aplikacija broj 44774/98, presuda od 10. novembra 2005. godine, stav 154).

57. Dovodeći navedena načela u vezu s okolnostima konkretnog slučaja, Ustavni sud smatra da je osporenim odlukama

dato jasno i argumentirano obrazloženje da je zapravo apelant tretiran isto kao i ostali učenici u istoj situaciji koji nisu zbog opravdanog izostanka s nastave (više od 1/4 ukupnog fonda nastavnih sati) obavezni da polažu predmetni ili razredni ispit. Iz navedenog dakle proizlazi da drugotužena nije diskriminirala apelanta, pa samim tim nije bilo dovedeno u pitanje ni njegovo obrazovanje. Ovo iz razloga što se podrazumijeva da je apelant u datim okolnostima, u smislu naprijed navedenih stavova Evropskog suda, trebao postupiti po propisima "koje je ustanovila država" i u smislu člana 89. Zakona o srednjem obrazovanju izaći na ispite iz navedenih predmeta, što se pojavljuje kao preduvjet upisa u naredni razred. Drugačije tumačenje, u smislu da apelant zbog svoje bolesti uopće ne treba polagati ispite i da treba "automatski" preći – biti upisan u drugi razred je suprotno smislu odredbi navedenog zakona i ujedno bi, kad bi se tako tumačilo i postupalo, zapravo dovelo u pitanje diskriminaciju ostalih učenika koji mogu upisati naredni razred samo pod uvjetom da su završili prethodni razred, odnosno da su ocijenjeni iz svih predmeta. Shodno navedenom, Ustavni sud smatra da apelantu nije bilo uskraćeno pravo pristupa obrazovnoj instituciji za koju se opredijelio, kao ni pravo da stekne obrazovanje u skladu s pravilima koja su na snazi, te da u ostvarivanju tog prava nije diskriminiran u smislu člana II/4. Ustava Bosne i Hercegovine i člana 14. Evropske konvencije.

58. Ocjenjujući sve navedeno, Ustavni sud zaključuje da su apelantovi navodi o povredi prava na obrazovanje iz člana 2. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju u vezi sa zabranom diskriminacije iz člana II/4. Ustava Bosne i Hercegovine i člana 14. Evropske konvencije, a time i prava iz člana 1. Protokola broj 12 uz Evropsku konvenciju neosnovani.

Pravo na djelotvoran pravni lijek

59. U vezi s apelantovim navodima o kršenju prava na djelotvoran pravni lijek iz člana 13. Evropske konvencije, Ustavni sud ukazuje na to da ova odredba ima supsidijarni karakter i da se primjenjuje samo u vezi s drugim pravom zaštićenim Evropskom konvencijom. Ustavni sud ukazuje da apelant nije eksplicitno naveo u vezi s kojim pravima smatra da postoji kršenje prava iz člana 13. Evropske konvencije. Međutim, iz apelacije se može zaključiti da se navodi o kršenju ovog prava dovode u vezu s pravom na pravično suđenje i pravom na obrazovanje. U vezi s tim, Ustavni sud dalje zapaža da su u predmetnom postupku redovni sudovi odlučivali o apelantovoj tužbi, da je relevantnim odredbama ZPP propisano da stranke protiv prvostepene presude mogu podnijeti žalbu, koje pravo je apelant koristio budući da je bio zadovoljan ishodom prvostepenog postupka, te što je izjavio reviziju protiv presude drugostepenog suda. S obzirom na navedeno, Ustavni sud zapaža da apelant nije zadovoljan ishodom predmetnog postupka, što ne može voditi zaključku o nepostojanju ili nedjelotvornosti pravnih lijekova koje je nesporno koristio. Stoga, Ustavni sud zaključuje da su apelantovi navodi o povredi prava na djelotvoran pravni lijek iz člana 13. Evropske konvencije u vezi s pravom na pravično suđenje, a u vezi s pravom na obrazovanje neosnovani.

VIII. Zaključak

60. Ustavni sud zaključuje da postoji povreda prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije u odnosu na pravo na donošenje odluke u razumnom roku u situaciji kada je predmetni postupak okončan presudom Vrhovnog suda (nakon četiri godine i jedanaest mjeseci, računajući od prethodne odluke Ustavnog suda u kojem je utvrđena povreda apelantovog prava, i to u postupku koji je hitne prirode, u kojem se odlučuje o ličnom statusu i koji je od izuzetne važnosti za apelanta).

61. Ustavni sud zaključuje da nema povrede prava na ostale aspekte prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i

Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije kada su redovni sudovi, prilikom odbijanja apelantovog tužbenog zahtjeva radi utvrđivanja diskriminacije i kršenja prava na jednako postupanje u obrazovanju, za svoje odluke dali jasna i argumentirana obrazloženja, uz pozivanje na relevantne odredbe materijalnog prava, a iz kojih ne proizlazi proizvoljnost na koju je apelant ukazao.

62. Ustavni sud zaključuje da ne postoji kršenje zabrane diskriminacije iz člana II/4. Ustava Bosne i Hercegovine i člana 14. Evropske konvencije u vezi s pravom na obrazovanje iz člana II/3.l) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 2. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju, kao i člana 1. Protokola broj 12 uz Evropsku konvenciju kada apelantu nije bilo uskraćeno pravo pristupa obrazovnoj instituciji za koju se opredijelio budući da je apelant tretiran isto kao i ostali učenici u istoj situaciji, te da apelant nije postupio po propisima "koje je ustanovila država" i u smislu člana 89. Zakona o srednjem obrazovanju izašao na ispite iz navedenih predmeta, što se pojavljuje kao preduvjet upisa u naredni razred.

63. Nema kršenja prava na djelotvoran pravni lijek iz člana 13. Evropske konvencije u vezi s pravom na pravično suđenje kada je apelant imao mogućnost korištenja zakonom propisanih pravnih lijekova, a činjenica da ti lijekovi nisu rezultirali odlukama u apelantovu korist ne vodi sama po sebi kršenju tog prava.

64. Na osnovu člana 59. st. (1) (2) i (3) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

65. Prema članu VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Zlatko M. Knežević, s. r.

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u Velikom vijeću, u predmetu broj **AP 3401/17**, rješavajući apelaciju **Ismara Štrojsa**, na temelju članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 57. stavak (2) točka b), članka 59. st. (1), (2) i (3) i članka 74. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine – prečišćeni tekst ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 94/14), u sastavu:

Zlatko M. Knežević, predsjednik
Mato Tadić, dopredsjednik
Mirsad Čeman, dopredsjednik
Valerija Galić, sutkinja
Miodrag Simović, sudac
Seada Palavrić, sutkinja

na sjednici održanoj 11. lipnja 2019. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Djelomično se usvaja apelacija **Ismara Štrojsa**.

Utvrđuje se povreda prava na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda zbog duljine trajanja postupka okončanog Presudom Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 65 0 P 160669 14 Rev od 11. svibnja 2017. godine.

Nalaže se **Vladi Federacije Bosne i Hercegovine** da, u skladu sa člankom 74. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, apelantu **Ismaru Štrojsu** u roku od tri mjeseca od dana dostave ove odluke isplati iznos od 600,00 KM na ime naknade nematerijalne štete zbog kršenja prava na donošenje odluke u razumnom roku, uz obvezu da nakon isteka tog roka plati apelantu **Ismaru Štrojsu** zakonsku zateznu kamatu na eventualno neisplaćeni iznos ili dio iznosa naknade određene ovom odlukom.

Nalaže se **Vladi Federacije Bosne i Hercegovine** da, u skladu sa člankom 72. stavak (5) Pravila Ustavnog suda Bosne i

Hercegovine, u roku od tri mjeseca od dana dostave ove odluke obavijesti Ustavni sud Bosne i Hercegovine o poduzetim mjerama s ciljem izvršenja ove odluke.

Odbija se kao neutemeljena apelacija **Ismara Štrojsa** podnesena protiv Presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 65 0 P 160669 14 Rev od 11. svibnja 2017. godine, Presude Kantonalnog suda u Sarajevu broj 65 0 P 160669 13 Gž 2 od 29. kolovoza 2013. godine i Presude Općinskog suda u Sarajevu broj 65 0 P 160669 10 P od 16. studenog 2012. godine u odnosu na ostale aspekte članka 6. stavak 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda i članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine, zabranu diskriminacije iz članka II/4. Ustava Bosne i Hercegovine i članka 14. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, te članka 1. Protokola broj 12 uz Europsku konvenciju u svezi s pravom na obrazovanje iz članka II/3.(l) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 2 uz Europsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda i pravom na učinkovit pravni lijek iz članka 13. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda.

Odluku objaviti u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine", "Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine", "Službenom glasniku Republike Srpske" i u "Službenom glasniku Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine".

OBRAZLOŽENJE

I. Uvod

1. Ismar Štrojs (u daljnjem tekstu: apelant) iz Sarajeva, kojeg zastupa Udruženje "Vaša prava Bosne i Hercegovine" Sarajevo, podnio je 8. kolovoza 2017. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) protiv Presude Vrhovnog suda Federacije BiH (u daljnjem tekstu: Vrhovni sud) broj 65 0 P 160669 14 Rev od 11. svibnja 2017. godine, Presude Kantonalnog suda u Sarajevu (u daljnjem tekstu: Kantonalni sud) broj 65 0 P 160669 13 Gž 02 od 29. kolovoza 2013. godine i Presude Općinskog suda u Sarajevu (u daljnjem tekstu: Općinski sud) broj 65 0 P 160669 10 P od 16. studenog 2012. godine.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na temelju članka 23. Pravila Ustavnog suda od Vrhovnog suda, Kantonalnog suda, Općinskog suda, Kantona Sarajevo – Ministarstva obrazovanja i znanosti i Druge gimnazije Sarajevo (u daljnjem tekstu: prvotuženi i drugotužena ili tuženi) zatraženo je 11. ožujka 2019. godine da dostave odgovor na apelaciju.

3. Vrhovni sud, Kantonalni sud, Općinski sud i tuženi su dostavili odgovore na apelaciju u razdoblju od 18. ožujka do 21. ožujka 2019. godine.

III. Činjenično stanje

4. Činjenice predmeta koje proizlaze iz apelantovih navoda i dokumenata predloženih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način.

Tijek postupka

5. Apelant, koji je u vrijeme podnošenja tužbe bio malodoban, podnio je 15. rujna 2010. godine tužbu Općinskom sudu protiv tuženih "radi utvrđenja diskriminacije i kršenja prava na jednako postupanje u procesu obrazovanja". Istodobno je apelant Općinskom sudu podnio prijedlog za određivanje mjere osiguranja tako što će taj sud naložiti tuženim da apelantu omoguće nastavak redovnog školovanja upisom i pohađanjem nastave u II 2 IBMYP razredu u roku od osam dana od dana donošenja tražene mjere osiguranja. Rješenjem Općinskog suda broj 65 0 P 160669 10 P od 30. studenog 2010. godine Općinski sud je odbio apelantov prijedlog za određivanje mjere osiguranja,

koje je potvrđeno Rješenjem Kantonalnog suda broj 65 0 P 160669 11 Gž od 9. veljače 2011. godine.

6. Nadalje, budući da Općinski sud o apelantovoj tužbi nije odlučio u zakonom propisanom roku, Ustavni sud je, odlučujući o apelaciji tada malodobnog apelanta, donio Odluku o dopustivosti i meritumu broj AP 1859/11 13. lipnja 2012. godine (dostupna na internetskoj stranici Ustavnog suda www.ustavnisud.ba) kojom je djelomično usvojio apelaciju i utvrdio povredu apelantovog prava na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda zbog nedonošenja odluke u razumnom roku u predmetu Općinskog suda broj 65 0 P 160669 10 P i naložio tom sudu da po žurnom postupku okonča postupak u navedenom predmetu, te da u roku od tri mjeseca obavijesti Ustavni sud Bosne i Hercegovine o poduzetim mjerama s ciljem izvršenja te odluke. Istom odlukom je odbijena kao neutemeljena apelacija podnesena protiv rješenja Kantonalnog suda i Općinskog suda kojim je odbijen apelantov prijedlog za određivanje mjere osiguranja.

Osporene presude

7. Presudom Općinskog suda broj 65 0 P 160669 10 P od 16. studenog 2012. godine odbijen je kao neutemeljen apelantov tužbeni zahtjev kojim je tražio da se utvrdi da su tuženi diskriminirali apelanta "na način da su povrijedili njegovo pravo na jednako postupanje u procesu obrazovanja, propustivši da u nastavno-obrazovnom procesu poduzmu mjere koje bi omogućile redovno školovanje mladb. [apelanta] kao osobe s posebnim potrebama utvrđene Zakonom". Sljedstveno tome odbijen je i apelantov zahtjev kojim je tražio da se naloži tuženim "da poduzmu neophodne i Zakonom predviđene korake i radnje s ciljem da se prestane s daljnjim kršenjem prava mladb. [apelanta] na jednako postupanje u obrazovanju, te da mu omoguće ocjenjivanje i upis u drugi razred započete škole, kao i daljnji nastavak redovnog školovanja shodno nastavnom programu prilagođenom njegovim individualnim potrebama za vrijeme redovne nastave sve dok traju posebne obrazovne potrebe mladb. [apelanta]".

8. U obrazloženju presude je navedeno da je apelant u tužbi naveo da je učenik prvog razreda drugotužene – IB Middle Years programa i da je osoba sa više dijagnosticiranih zdravstvenih problema što ga, kako navodi, svrstava u kategoriju osoba s posebnim potrebama u obrazovnom procesu, da su ga tuženi diskriminirali, te je postavio tužbeni zahtjev kao u izreci presude. Nadalje je Općinski sud izložio sadržaj odgovora na tužbu iz kojeg proizlazi da su tuženi u cijelosti osporili tužbeni zahtjev, te je naveo dokaze koje je proveo, bliže precizirane u obrazloženju presude (strana 6.), te njihov sadržaj prezentirao u daljnjem tekstu obrazloženja (str. 6.-14.). U obrazloženju je nadalje navedeno da je taj sud odluku donio na temelju izvedenih dokaza (uvidom u apelantovu medicinsku dokumentaciju, kopiju dažke knjižice, dopis prvotuženog Ministarstva od 18. lipnja 2010. godine, iskaze parničnih stranaka i drugih svjedoka). Općinski sud je u svezi s tim prvenstveno ukazao da je člankom 2. stavak 1. Zakona o zabrani diskriminacije određeno da će se u smislu tog zakona diskriminacijom smatrati svako različito postupanje, uključujući svako isključivanje, ograničavanje ili davanje prednosti utemeljeno na stvarnim ili pretpostavljenim osnovama prema bilo kojoj osobi ili skupini osoba na temelju njihove rase, boje kože, jezika, vjere, etničke pripadnosti, nacionalnog ili socijalnog podrijetla, veze s nacionalnom manjinom, političkog ili drugog uvjerenja, imovnog stanja, članstva u sindikatu ili drugom udruženju, obrazovanja, društvenog položaja i spola, spolnog izražavanja ili orijentacije, kao i svaka druga okolnost koja ima svrhu ili posljedicu da bilo kojem licu onemoguću ili ugrožava priznavanje, uživanje ili ostvarivanje na jednakopravnoj osnovi prava i sloboda u svim oblastima javnog života. Dalje je taj sud

ukazao da je člankom 3. stavak 1. citiranog zakona propisno da je neposredna diskriminacija svako različito postupanje po osnovama određenim člankom 2. ovog Zakona, odnosno svako djelovanje ili propuštanje djelovanja kada su neka osoba ili skupina osoba dovedeni u nepovoljniji položaj za razliku od nekog druge osobe ili skupine osoba u sličnim situacijama. Iz citiranih članaka Općinski sud je utvrdio da je diskriminacija različito postupanje koje se ogleda u isključivanju, ograničavanju ili davanju prednosti. Dakle, prema apelantovom tužbenom zahtjevu, diskriminacija bi se ogledala u ograničavanju prava, odnosno apelantove tvrdnje da mu nije omogućeno uživanje prava na isti način i u istom opsegu kao i drugim osobama ili skupinama, odnosno osobama s posebnim potrebama u obrazovanju. Općinski sud je dalje ukazao da Zakon o srednjem obrazovanju Kantona Sarajevo u članku 76. propisuje da specijalni odgoj i obrazovanje znači odgoj i obrazovanje za učenike koji imaju posebne odgojno-obrazovne potrebe zbog fizičkog ili psihofizičkog invaliditeta, da je obrazovanje djece i mladih s posebnim obrazovnim potrebama od prioritarnog javnog interesa i sastavni je dio jedinstvenog obrazovnog sustava. Dakle, temeljni cilj specijalnog obrazovanja je da se svim učenicima daju iste mogućnosti sudjelovanja i da uživaju korist od obrazovanja i sudjelovanja u društvu na način koji se temelji na načelu najboljeg interesa djeteta. Nadalje, člankom 80. citiranog zakona je određeno da se u srednju školu za učenike sa specijalnim potrebama u obrazovanju i u druge srednje škole učenici mogu upisati na temelju svjedodžbe o završenoj specijalnoj i redovnoj osnovnoj školi, a na temelju nalaza i mišljenja povjerenstva za ocjenjivanje sposobnosti djece sa smetnjama u razvoju i rješenja o kategorizaciji djeteta koje donosi Kantonalni centar za socijalni rad.

9. Imajući u vidu navedeno, Općinski sud je utvrdio da se ne može zaključiti da je apelant upisan u obrazovnu ustanovu – drugotuženu kao učenik s posebnim obrazovnim potrebama i jer apelantovi roditelji tijekom trajanja postupka nisu tvrdili da su tijekom njegovog školovanja postavili zahtjev da se apelant tretira kao učenik s posebnim potrebama, niti su u tom pravcu poduzeli određene radnje propisane navedenim Zakonom. Osim toga, iz iskaza slušanih svjedoka i ostalih izvedenih dokaza, koje je Općinski sud prihvatio kao objektivne, proizlazi da je apelant, dok je pohađao školu i upisao prvi razred, bio potpuno sposoban kao i svi drugi učenici iz razreda. Istina je da je apelantova majka navela da je na početku školske godine od škole usmeno tražila da apelant zbog zdravstvenih problema ne radi tjelesni odgoj. U svezi s tim, taj sud smatra da samo taj navod nije dovoljan da se apelant smatra učenikom s posebnim potrebama u obrazovanju. Općinski sud je dalje naveo da je iz otpusnog pisma Klinike za abdominalnu kirurgiju od 1. travnja 2010. godine utvrdio da je apelant u vrijeme dok je bio odsutan iz škole operirao slijepo crijevo, dok ostale ispričnice za sporno razdoblje nemaju upisanu dijagnozu, a također ni svjedoci, a ni apelantovi roditelji nisu naveli od čega je apelant u spornom razdoblju još bolovao. Taj sud je dalje naveo da nije posebno cijenio medicinsku dokumentaciju jer za to nije imao stručno znanje, a činjenica da je apelant bio opravdano odsutan iz škole među parničnim strankama nije sporna. Iz svega navedenog Općinski sud je zaključio da apelant nije spadao u kategoriju učenika s posebnim potrebama u obrazovanju, niti da su eventualno postojali uvjeti da se prema njemu postupa kao da je u toj kategoriji, iz čega dalje slijedi zaključak da po toj osnovi nije mogao biti diskriminiran. Taj sud je dalje zaključio da se prema apelantu zbog opravdanog odsustva nije postupalo drugačije nego prema drugim učenicima koji bi se našli u istoj situaciji. U svezi s tim je također ukazao da prema odredbi članka 89. Zakona o srednjem obrazovanju redovan učenik koji iz opravdanih razloga (bolest u duljem razdoblju i u drugim opravdanim slučajevima) nije mogao redovno pohađati nastavu i biti ocijenjen iz jednog ili više predmeta polaže predmetni ili razredni ispit. Stavkom 2. tog

članka dalje je propisano da Nastavničko vijeće srednje škole može uputiti učenika na polaganje razrednog odnosno predmetnog ispita ako učenik izostane više od $\frac{1}{4}$ ukupnog fonda nastavnih sati predviđenih nastavnim planom i programom, odnosno više od $\frac{1}{4}$ godišnjeg fonda nastavnih sati iz određenih predmeta. Stavkom 3. istog članka je propisano da redovan učenik iz st. 1. i 2. citiranog članka podnosi molbu nastavničkom vijeću koje u svakom konkretnom slučaju cijeni opravdanost razloga nepohađanja nastave i donosi odluku. Isto je određeno i člankom 73. Pravila Druge gimnazije, a također i Vodičem za učenike i roditelje IBMY programa. Dakle, prema ocjeni tog suda, u okolnostima konkretnog slučaja nije sporno da je apelant izostao s nastave više od $\frac{1}{4}$ ukupnog fonda nastavnih sati, te da bi prešao u drugi razred trebalo je da polaže predmetne ispite iz svih dvanaest predmeta, da je Nastavničko vijeće u skladu s citiranim odredbom Zakona o srednjem obrazovanju moglo donijeti odluku o polaganju predmetnih ispita, bez obzira na činjenicu što apelant, a ni njegovi roditelji nisu podnijeli molbu za polaganje ispita jer bi u suprotnom učenik ostao neocijenjen, što bi značilo da se ne može upisati u drugi razred. Prema tome, po ocjeni Općinskog suda, nameće se zaključak da se nastavnici prema apelantu nisu ponašali diskriminatorски, nego upravo suprotno tome jer su apelanta ocijenili čak u šest predmeta iako takva situacija zbog broja opravdanih izostanaka s nastave nalaže polaganje predmetnih ispita. Navedeno je da taj sud smatra da su nastavnici, donošenjem odluke o polaganju samo šest ispita od ukupno dvanaest, radili u apelantovu korist, odnosno isto je učinjeno za apelantovu dobrobit, a nikako na njegovu štetu. Taj sud je također zaključio da se iz izvedenih dokaza nije moglo utvrditi iz kojih razloga apelant nije pristupio polaganju ispita, jer za razdoblje nakon završetka škole za apelanta ne postoji medicinska dokumentacija jer apelant i njegovi roditelji nisu ni pokušavali opravdati izostanak sa zakazanih ispita, pa je Nastavničko vijeće apelanta samo moglo uputiti na ponavljanje razreda. Imajući u vidu navedeno, Općinski sud je zaključio da apelant nije bio podvrgnut različitom tretmanu u analognoj situaciji, zbog čega je odlučio kao u izreci presude.

10. Presudom Kantonalnog suda broj 65 0 P 160669 13 Gž 02 od 29. kolovoza 2013. godine apelantova žalba je djelomično uvažena i prvostupajnska presuda preinačena tako što je udovoljeno drugom dijelu apelantovog tužbenog zahtjeva koji glasi: "Nalaže se tuženim da poduzmu neophodne mjere i zakonom predviđene korake i radnje s ciljem da se apelantu omogući ocjenjivanje i upis u drugi razred započete škole, kao i dalji nastavak redovnog školovanja shodno nastavnom programu prilagođenom njegovim individualnim potrebama za vrijeme redovne nastave sve dok traju apelantove posebne obrazovne potrebe", dok je u preostalom dijelu apelantova žalba odbijena i prvostupajnska presuda potvrđena. Istom presudom žalba drugotužena je odbijena i prvostupajnska presuda u dijelu koji se odnosi na troškove parničnog postupka potvrđena.

11. Na temelju dokaza provedenih u toku postupka pred prvostupajnskim sudom, taj je naveo da prvostupajnski sud pogrešno smatra da nije imao dovoljno znanja da cijeni apelantovu medicinsku dokumentaciju u spisu, jer smatra da je isti u situaciji kada je apelant izostao s nastave u jednoj godini više od $\frac{1}{4}$ nastavnog fonda sati, iz razloga što mu je u toku školske godine puklo slijepo crijevo i što je imao tumor, a što se veoma lako moglo zaključiti iz medicinske dokumentacije. Stoga, Kantonalni sud smatra da se, imajući u vidu da je apelant u školskoj 2009/2010 godini izostao s nastave više od $\frac{1}{4}$ fonda školskih sati, može zaključiti da je u tom razdoblju bio učenik s posebnim potrebama iz opravdanih zdravstvenih razloga. Prema tome, Kantonalni sud navodi da prvostupajnski sud nije trebao cijeniti medicinsku dokumentaciju u smislu postavljanja dijagnoze, već samo utvrditi je li apelantovo odsustvo s nastave bilo opravdano

zbog zdravstvenih problema. Iz navedenog razloga Kantonalni sud je zaključio da je apelant bio opravdano odsutan s nastave $\frac{1}{4}$ od ukupnog nastavnog fonda u vrijeme dok je imao zdravstvene probleme jer mu je puklo slijepo crijevo i jer je imao tumor na kičmenom dijelu. Međutim, isto tako smatra da apelant nije dokazao da se drugotužena prema njemu ponašala diskriminatorски u smislu članka 123. stavak 1., a u svezi sa člankom 126. Zakona o parničnom postupku (u daljnjem tekstu: ZPP). Dakle, Kantonalni sud smatra da je apelant bio dužan dokazati da se drugotužena u istoj ili sličnoj situaciji ponašala povoljnije za nekog drugog učenika nego što se ponašala prema njemu, zbog čega je utvrdio da je prvostupajski sud pravilno zaključio da se drugotužena nije ponašala diskriminatorски prema apelantu.

12. Što se tiče drugog dijela apelantovog tužbenog zahtjeva, Kantonalni sud je naveo da smatra da je apelantova žalba utemeljena, pa je prvostupajnska presuda preinačena na temelju članka 229. stavak 4. ZPP. U svezi s tim, taj sud je ukazao da Konvencija o pravima djeteta u članku 28. kaže: "Države [u ovom slučaju prvotuženi kao Kantoni] priznaju svakom djetetu pravo na obrazovanje", te će se u svrhu ostvarivanja tog prava postupno i na temelju jednakih mogućnosti i za svu djecu posebno: b) – poticati razvoj različitih oblika srednjoškolskog obrazovanja, uključujući stručnu izobrazbu, učiniti ih dostupnim svakom djetetu, te poduzeti mjere kao što su uvođenje besplatne izobrazbe, te osiguranje materijalne podrške. Kantonalni sud je naveo da je u skladu s navedenom odredbom prvotuženi morao poduzeti sve mjere da omogući apelantu polaganje svih preostalih ispita kako bi on prešao u drugi razred srednje škole. Kantonalni sud je također naveo da je člankom 89. Zakona o srednjem obrazovanju regulirano da redovan učenik koji iz opravdanih razloga (bolest u duljem razdoblju) nije mogao redovno pohađati nastavu i biti ocijenjen (iz jednog ili više predmeta) polaže predmetni ili razredni ispit. U svezi s tim je istaknuto da prema navedenoj zakonskoj odredbi nastavničko vijeće srednje škole može uputiti učenika da polaže razredni odnosno predmetni ispit ukoliko je izostao više od $\frac{1}{4}$ nastavnih sati, a da je učenik dužan podnijeti molbu nastavničkom vijeću koje u svakom slučaju cijeni opravdanost pohađanja škole. Imajući u vidu navedeno, ovaj sud smatra da je apelant nesporno izostao s nastave više od $\frac{1}{4}$ od ukupnog fonda nastavnih sati predviđenih nastavnim planom i programom zato što je u tom razdoblju bio bolestan. Dakle, iz stanja spisa predmeta proizlazi da je apelant položio šest ispita iz šest predmeta i da mu je ostalo još šest ispita da bi završio prvi razred gimnazije po posebnom programu, te prešao u drugi razred gimnazije. Kantonalni sud smatra da je prvostupajnski sud pogrešno tumačio odredbu članka 89. Zakona o srednjem obrazovanju iz dva razloga, i to jer se može prihvatiti da je apelantova majka uputila usmeni zahtjev Nastavničkom vijeću da apelant naknadno polaže ispite i da je Nastavničko vijeće u tom pravcu moralo donijeti odluku. Drugi razlog je da se moralo prihvatiti da je apelant bio opravdano odsutan više od $\frac{1}{4}$ ukupnog fonda nastavnih predmeta, zbog čega se može smatrati učenikom s posebnim potrebama. Ovo iz razloga jer smatra da iz medicinske dokumentacije jasno proizlazi da je apelant opravdano izostao s nastave jer je "svakom laiku poznato da je pucanje slijepog crijeva veoma opasno po život, a naročito da je opasan tumor na kičmenom stubu". Iz navedenih razloga apelantova žalba je djelomično usvojena i udovoljeno drugom dijelu tužbenog zahtjeva tako da su tuženi obavezani omogućiti apelantu ocjenjivanje ispita iz prvog razreda i upis u drugi razred započete škole, omogućiti mu daljnji nastavak redovnog školovanja shodno nastavnom programu prilagođenom njegovim individualnim potrebama za vrijeme redovne nastave sve dok traju njegove posebne obrazovne potrebe. Stoga je Kantonalni sud, primjenom

odredbe članka 229. stavak 1. točka 4. ZPP, odlučio kao u izreci presude.

13. Presudom Vrhovnog suda broj 65 0 P 160669 14 Rev od 11. svibnja 2017. godine apelantova revizija je odbijena, dok je revizija drugotužene uvažena i drugostupajnska presuda preinačena u dosuđujućem dijelu i potvrđena presuda prvostupajnskog suda. Istom presudom je preinačena presuda drugostupajnskog suda u odluci o troškovima postupka tako što je apelant obavezan drugotuženoj naknaditi troškove prvostupajnskog postupka u iznosu od 2.246,00 KM.

14. Vrhovni sud je u obrazloženju presude naveo da su reviziju protiv drugostupajnske presude izjavili apelant i drugotužena. Naime, apelant pobija drugostupajnsku presudu u dijelu u kojem je odbijena žalba i potvrđena presuda prvostupajnskog suda zbog povrede odredaba ZPP, pogrešne primjene materijalnog prava, dok drugotužena pobija presudu drugostupajnskog suda u dijelu u kojem je preinačena presuda prvostupajnskog suda i tuženim naložena opisana činidba.

15. Vrhovni sud smatra da je apelantova revizija neutemeljena u dijelu da je drugostupajnski sud počinio povredu odredaba parničnog postupka iz članka 209. ZPP na način da je pogrešno preraspodijelio pravila o teretu dokazivanja, smatrajući da apelant nije dokazao da su ga tuženi diskriminirali, pozivanjem na odredbu članka 123. stavak 1., a u svezi sa člankom 126. ZPP. U svezi s tim, Vrhovni sud je ukazao da je točno da je Zakonom o zabrani diskriminacije na drugačiji način izvršeno preraspoređivanje tereta dokazivanja tako da žrtva eventualne diskriminacije nije dužna dokazivati diskriminaciju sa stupnjem sigurnosti, već je dovoljno učiniti vjerojatnim da je do diskriminacije došlo. Dakle, ako se taj uvjet ispuni, navodni diskriminator je dužan dokazati da nije prekršio načelo jednakog postupanja ili zabrane diskriminacije u predmetu rasprave (članak 15. stavak 1. navedenog Zakona). Stoga, Vrhovni sud smatra da nije bilo osnove za pozivanje na odredbu članka 123. stavak 1. i članka 126. ZPP jer se u okolnostima konkretnog slučaja imao primijeniti članak 15. stavak 1. Zakona o zabrani diskriminacije. Međutim, i pored toga, to nije imalo utjecaja na donošenje zakonite i pravilne presude jer su tuženi sa sigurnošću dokazali da nisu prekršili načelo jednakog postupanja prema apelantu s obzirom na to da se prema njemu nisu ponašali drugačije nego što su to činili prema drugim učenicima istog statusa, a isto je utvrđeno iskazom direktorice drugotužene. Dakle, Vrhovni sud smatra da kada se pravilno primijeni odredba članka 15. stavak 1. Zakona o zabrani diskriminacije onda se može zaključiti da nije bilo diskriminacije prema apelantu i da je pravilnom primjenom materijalnog prava odbijen prvi dio apelantovog tužbenog zahtjeva. U obrazloženju je nadalje navedeno da Vrhovni sud smatra da je drugotužena dokazala da je donošenjem odluke Nastavničkog vijeća od 24. lipnja 2010. godine o polaganju ispita apelanta iz šest predmeta za koje nije imao ocjene učinila to u najboljoj namjeri da apelant ne bi morao automatski ponoviti prvi razred, i pored toga što nije bilo zahtjeva roditelja (članak 89. Zakona o srednjem obrazovanju). Ovo iz razloga jer bi bez donošenja takve odluke apelant morao ponoviti prvi razred, pa bi tek tada postupanje drugotužene bilo nejednako prema apelantu u odnosu na učenike sa zdravstvenim problemima kojima su omogućili uspješno polaganje ispita i upis u drugi razred.

16. Vrhovni sud, također, smatra da drugotužena revizijom utemeljeno ukazuje da je drugostupajnski sud pogrešnom primjenom materijalnog prava obvezao drugotuženu na činidbu koja je bliže opisana u dosuđujućem dijelu tužbenog zahtjeva. Vrhovni sud smatra da ne stoji ocjena drugostupajnskog suda da se može prihvatiti da je apelantova majka uputila usmeni zahtjev Nastavničkom vijeću da apelant naknadno polaže ispite i da je Nastavničko vijeće moralo donijeti odluku. Navedeno iz razloga jer je već obrazloženo da apelantova majka takav zahtjev nije

podnijela, i pored čega je drugotužena donijela odluku 24. lipnja 2010. godine kojom se apelant upućuje na polaganje razrednih ispita, uz navođenje pojedinačnih ispita i rasporeda polaganja. Dalje je naveo da su apelantovi roditelji navedenu odluku dobili tijekom lipnja 2010. godine, ali da i pored toga apelant nije pristupio polaganju nijednog ispita, niti je pravodobno opravdao nemogućnost pristupanja polaganju ispita. Isto tako navodi da nije tražen ni naknadni rok za polaganje ispita, slijedom čega je drugotužena donijela odluku o tome da apelant mora ponoviti razred srednje škole. Prema tome, Vrhovni sud smatra da je drugotužena poduzela sve mjere u okviru zakonskih mogućnosti da apelant bude ocijenjen iz predmeta za koje nije ocijenjen i da nastavi školovanje u drugom razredu. Međutim, do toga nije došlo isključivo zbog pasivnog ponašanja apelanta i njegovih roditelja, zbog čega se drugotužena nije mogla obvezati na drugi dio postavljenog tužbenog zahtjeva. Zbog svega navedenog, taj sud je odbio apelantovu reviziju i potvrdio drugostupanjsku presudu u odbijajućem dijelu tužbenog zahtjeva shodno odredbi članka 248. ZPP, a reviziju drugotužene je uvažio i presudu drugostupanjskog suda preinačio u dosuđujućem dijelu tužbenog zahtjeva i potvrdio presudu prvostupanjskog suda shodno odredbi članka 250. ZPP. Odluku o troškovima postupka taj sud je donio na temelju odredbe članka 397. stavak 2. ZPP.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

17. U apelaciji se navodi da je osporenim odlukama povrijeđeno apelantovo pravo na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. Europske konvencije, pravo na nediskriminaciju iz članka II/4. Ustava Bosne i Hercegovine i članka 14. Europske konvencije u svezi s pravom na obrazovanje iz članka II/3.(l) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 12 uz Europsku konvenciju i pravo na učinkovit pravni lijek iz članka 13. Europske konvencije. Apelant smatra da mu je osporenim presudama povrijeđeno pravo na pravično suđenje zbog proizvoljne primjene materijalnog i procesnog prava, pravo na obrazloženu sudska odluku, kao i da mu je povrijeđeno pravo na suđenje u razumnom roku. Apelant također smatra da su sudovi vjerojatnost da je u okolnostima konkretnog slučaja došlo do diskriminacije bili dužni cijeliti na bazi svih dokaza, kao i da je teret dokazivanja bio na njemu suprotno odredbi članka 15. stavak 1. Zakona o zabrani diskriminacije, odnosno da teret dokazivanja nije bio na strani koja poznaje prave razloge za nejednak tretman u odnosu na apelanta. Također ističe da je nesporno da ga je tuženi različito tretirao i da ga je stavio u nepovoljniji položaj u odnosu na druge učenike koji su bili u istoj ili sličnoj situaciji, jer sudovi nisu poduzeli sve radnje kako bi mu omogućili da naknadno polaže pojedine predmete, jer su sudovi bili dužni ići u korist žrtve diskriminacije, zbog čega smatra da su paušalno postupili kada su u okolnostima konkretnog slučaja primijenili odredbe Zakona o zabrani diskriminacije i Zakona o srednjem obrazovanju Kantona Sarajevo. Stoga apelant ističe da mu je zbog povrede prava na nediskriminaciju povrijeđeno i pravo na obrazovanje. Dalje navodi da mu je povrijeđeno pravo na učinkovit pravni lijek "jer, kako ističe, tražeći sudska zaštitu na nediskriminaciju u svezi s pravom na obrazovanje i pristup obrazovanju, korištenje redovnih pravnih lijekova nije dalo nikakve rezultate". Stoga se, kako navodi, opravdano postavlja pitanje učinkovitosti i svrhe sudske zaštite jer korištenje pravnih lijekova u njegovom slučaju nije dalo nikakve rezultate. Također smatra da mu je povrijeđeno pravo na suđenje u razumnom roku jer je postupak pred sudovima, kako ističe, trajao nerazumno dugo – sedam godina pa se, kako ističe, postavlja pitanje učinkovitosti sudske zaštite zbog činjenice da je u međuvremenu postao punoljetna osoba.

b) Odgovor na apelaciju

18. U odgovoru na apelaciju Vrhovni sud je naveo da je presuda tog suda donesena u skladu sa zakonom i Ustavom BiH, kao i da nije bilo povreda prava na koja apelant ukazuje u apelaciji.

19. U odgovoru na apelaciju Kantonalni sud navodi da osporenim odlukama nisu prekršena prava na koja apelant ukazuje, da su razlozi navedeni u apelaciji neutemeljeni, te predlaže da se apelacija odbije kao neutemeljena.

20. Općinski sud je u odgovoru na apelaciju naveo da apelantove navode smatra neutemeljenim. Dalje je navedeno da pravo na suđenje u razumnom roku nije povrijeđeno, da su osporene odluke zakonito donesene i predlaže da se apelacija odbije kao neutemeljena.

21. U odgovoru prvotuženog je istaknuto da je apelant dobio jednaku mogućnost sudjelovanja u obrazovanju bez bilo kakve diskriminacije u odnosu na ostale učenike škole jer mu je omogućeno polaganje ispita, kao i ostalim učenicima koji su izostali s nastave više od optimalnog vremena (više od ¼ ukupnog fonda sati), zbog čega su u pojedinim predmetima ostali neocijenjeni. Stoga predlaže da se apelacija odbije kao neutemeljena.

22. Drugotužena, također, ističe da nisu utemeljeni apelantovi navodi kako mu je radnjama drugotužene onemogućeno školovanje jer je bolestan i da je po toj osnovi nije diskriminiran. Apelant redovnom sudu nije pružio dokaze koji bi potvrdili utemeljenost njegovog zdravstvenog stanja u spornom razdoblju, razloge zbog kojih nije želio pristupiti polaganju razrednih ispita, a posebno ne dokaze koji bi potvrdili postojanje opasnosti da će njegovo školovanje biti onemogućeno.

V. Relevantni propisi

23. **Zakon o zabrani diskriminacije** ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" br. 59/09 i 66/16). Za potrebe ove odluke koristi se neslužbeni prečišćeni tekst sačinjen u Ustavnom sudu BiH koji glasi:

Članak 15. stavak 1.

(Teret dokazivanja)

(1) Kada osoba ili skupina osoba u svim postupcima predviđenim ovim Zakonom, na temelju njima raspoloživih dokaza, učine vjerojatnim da je došlo do diskriminacije, teret dokazivanja da nije došlo do diskriminacije leži na suprotnoj strani.

24. **Zakon o srednjem obrazovanju Kantona Sarajevo** ("Službene novine Kantona Sarajevo" br. 10/04 i 34/07; za potrebe ove odluke koristi se tekst propisa kako je objavljen u službenim glasilima jer nije objavljen na svim službenim jezicima i pismima) u relevantnom dijelu glasi:

Član 89.

Redovan učenik/učenica koji/koja iz opravdanih razloga (bolest u dužem periodu i u drugim opravdanim slučajevima) nije mogao/mogla redovno pohađati nastavu i biti ocijenjen/ocijenjena iz jednog ili više predmeta, polaže predmetni ili razredni ispit.

Nastavničko vijeće srednje škole može uputiti učenika/učenicu na razredni odnosno predmetni ispit ukoliko učenik/učenica izostane više od 1/4 ukupnog fonda nastavnih časova predviđenih nastavnim planom i programom, odnosno više od 1/4 godišnjeg fonda nastavnih časova iz određenog predmeta.

Redovan učenik/učenica iz stav 1. i 2. ovog člana podnosi molbu nastavničkom vijeću, koje u svakom konkretnom slučaju cijeni opravdanost razloga nepohađanja nastave i donosi odluku.

VI. Dopustivost

25. U skladu sa člankom VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima apelacijsku nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom Ustavu kada ona postanu

predmetom spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

26. U skladu sa člankom 18. stavak (1) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome pobija, iscrpljeni svi učinkoviti pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnositelj apelacije primio odluku o posljednjem učinkovitom pravnom lijeku koji je koristio.

27. U konkretnom slučaju predmet osporavanja apelacijom je Presuda Vrhovnog suda broj 65 0 P 160669 14 Rev od 11. svibnja 2017. godine protiv koje nema drugih učinkovitih pravnih lijekova mogućih prema zakonu. Potom, osporenu presudu apelant je primio 9. lipnja 2017. godine, a apelacija je podnesena 8. kolovoza 2017. godine, tj. u roku od 60 dana, kako je propisano člankom 18. stavak (1) Pravila Ustavnog suda. Konačno, apelacija ispunjava i uvjete iz članka 18. st. (3) i (4) Pravila Ustavnog suda jer ne postoji neki formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopustiva, niti je očigledno (*prima facie*) neutemeljena.

28. Imajući u vidu odredbe članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 18. st. (1), (3) i (4) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da predmetna apelacija ispunjava uvjete glede dopustivosti.

VII. Meritum

29. Apelant smatra da mu je osporenim odlukama prekršeno pravo na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. Europske konvencije, zabrana diskriminacije iz članka II/4. Ustava Bosne i Hercegovine i članka 14. Europske konvencije u svezi s pravom na obrazovanje iz članka II/3.(l) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 2 uz Europsku konvenciju i pravo na učinkovit pravni lijek iz članka 13. Europske konvencije.

Pravo na pravično suđenje

30. Članak II/3. Ustava Bosne i Hercegovine u relevantnom dijelu glasi:

Sve osobe na teritoriju Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i temeljne slobode iz ovog članka, stavak 2 što uključuje:

(e) Pravo na pravično saslušanje u građanskim i krivičnim stvarima, i druga prava vezana za krivične postupke.

31. Članak 6. stavak 1. Europske konvencije u relevantnom dijelu glasi:

Prilikom utvrđivanja njegovih građanskih prava i obveza ili kaznene optužbe protiv njega, svatko ima pravo na pravično i javnu raspravu u razumnom roku pred neovisnim i nepristranim sudom ustanovljenim zakonom.

32. Apelant smatra da mu je osporenim presudama povrijeđeno pravo na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije zbog proizvoljne primjene materijalnog i procesnog prava, pravo na obrazloženu sudsku odluku glede prebacivanja tereta dokazivanja na apelanta, na koji način je postupljeno suprotno odredbi članka 15. stavak 1. Zakona o zabrani od diskriminacije i da mu je povrijeđeno pravo na suđenje u razumnom roku.

33. U svezi s tim, Ustavni sud, prije svega, ukazuje na to da, prema praksi Europskog suda za ljudska prava (u daljnjem tekstu: Europski sud) i Ustavnog suda, zadatak ovih sudova nije preispitivanje zaključaka redovnih sudova glede činjeničnog stanja i primjene materijalnog prava (vidi Europski sud, *Pronina protiv Rusije*, odluka o dopustivosti od 30. lipnja 2005. godine, aplikacija broj 65167/01). Naime, Ustavni sud nije nadležan supstituirati redovne sudove u procjeni činjenica i dokaza, već je, općenito, zadatak redovnih sudova ocijeniti činjenice i dokaze koje su izveli (vidi Europski sud, *Thomas protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, presuda od 10. svibnja 2005. godine, aplikacija broj 19354/02). Zadatak Ustavnog suda je ispitati jesu li eventualno, povrijeđena ili zanemarena ustavna prava (pravo na pravično suđenje, pravo na

pristup sudu, pravo na učinkovit pravni lijek i dr.), te je li primjena zakona bila, eventualno, proizvoljna ili diskriminacijska.

34. Ustavni sud će se, dakle, iznimno upustiti u ispitivanje načina na koji su nadležni sudovi utvrđivali činjenice i na tako utvrđene činjenice primijenili pozitivnopravne propise kada je očigledno da je u određenom postupku došlo do proizvoljnog postupanja redovnog suda kako u postupku utvrđivanja činjenica tako i primjene relevantnih pozitivnopravnih propisa (vidi Ustavni sud, Odluka broj *AP 311/04* od 22. travnja 2005. godine, stavak 26.). U kontekstu navedenog, Ustavni sud podsjeća i na to da je u više svojih odluka istaknuo da očigledna proizvoljnost u primjeni relevantnih propisa nikada ne može voditi ka jednom pravičnom postupku (vidi Ustavni sud, Odluka broj *AP 1293/05* od 12. rujna 2006. godine, točka 25. i dalje, i, *mutatis mutandis*, Europski sud, *Andelković protiv Srbije*, presuda od 9. travnja 2013. godine, točka 24.). Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud će u konkretnom slučaju, s obzirom na pitanja koja apelant postavlja, ispitati jesu li osporene odluke utemeljene na proizvoljnom postupanju redovnih sudova.

35. U kontekstu navedenog, Ustavni sud, prije svega, zapaža da je prvostupajski sud, odlučujući o apelantovom tužbenom zahtjevu radi utvrđivanja diskriminacije i kršenja prava na jednako postupanje u obrazovanju, primjenom relevantnih odredbi Zakona o zabrani diskriminacije i Zakona o srednjem obrazovanju Kantona Sarajevo, u cijelosti odbio apelantov tužbeni zahtjev kako u dijelu kojim je tražio da se utvrdi da su ga tuženi diskriminirali na način da su povrijedili njegovo pravo na jednako postupanje u procesu obrazovanja, propustivši da u nastavno-obrazovnom procesu poduzmu mjere koje bi omogućile redovno školovanje apelanta kao osobe s posebnim potrebama. Također je odbijen apelantov zahtjev da se naloži tuženim poduzeti neophodne i zakonom predviđene korake i radnje s ciljem da se prestane s daljnjim kršenjem apelantovih prava na jednako postupanje u obrazovanju i da mu se omogući ocjenjivanje i upis u drugi razred započete škole. Ustavni sud zapaža da je taj sud, primjenom odredbe članka 89. Zakona o srednjem obrazovanju Kantona Sarajevo, zaključio da tuženi prema apelantu zbog opravdanog odsustva nisu postupali drugačije nego prema drugim učenicima koji bi se našli u istoj situaciji, iz čega slijedi da je drugotužena poduzimala sve radnje u korist apelanta, a ne na njegovu štetu. Prema tome, taj sud je zaključio da se tuženi prema apelantu nisu ponašali diskriminatorski, već upravo suprotno i da nije bio podvrgnut različitom tretmanu u analognoj situaciji u odnosu na druge učenike.

36. Ustavni sud, također, zapaža da je Kantonalni sud, za razliku od prvostupajskog suda, apelantovu tužbu djelomično uvažio i prvostupajsku presudu preinačio tako što je tuženim naložio poduzeti sve zakonom propisane mjere i radnje s ciljem da mu se omogući ocjenjivanje i upis u drugi razred započete škole, kao i nastavak školovanja po nastavnom planu prilagođenom njegovim individualnim potrebama. Kantonalni sud je u svezi s ovim dijelom tužbenog zahtjeva obrazložio da smatra da je prvostupajski sud pogrešno tumačio odredbu članka 89. Zakona o srednjem obrazovanju budući da se, prema stajalištu tog suda, može prihvatiti da je apelantova majka uputila usmeni zahtjev Nastavničkom vijeću da apelant naknadno polaže ispite i da je Nastavničko vijeće u tom pravcu moralo donijeti odluku, kao i iz razloga što se moralo prihvatiti da je apelant bio opravdano odsutan više od ¼ ukupnog fonda nastavnih predmeta, zbog čega se može smatrati učenikom s posebnim potrebama. Kantonalni sud je u preostalom dijelu odbio apelantovu žalbu i potvrdio prvostupajsku presudu s obrazloženjem da je prvostupajski sud pravilno zaključio da se drugotužena prema apelantu nije ponašala diskriminatorski budući da apelant to nije dokazao u smislu pravila o teretu dokazivanja iz čl. 123. i 126. ZPP.

37. Ustavni sud nadalje zapaža da je u predmetnom postupku konačnom odlukom – presudom Vrhovnog suda donesenom u povodu izjavljenih revizija tuženih u cijelosti odbijena apelantova revizija, dok je revizija drugotužene usvojena. Ustavni sud zapaža da je taj sud u svojoj odluci detaljno razmotrio apelantove navode u svezi s teretom dokazivanja koje on ponavlja u apelaciji. U svezi s tim, Ustavni sud zapaža da je Vrhovni sud dao jasno i argumentirano obrazloženje da je pogrešno stajalište drugostupanskog suda koji je svoju odluku u dijelu koji se tiče diskriminacije utemeljio na odredbama ZPP o teretu dokazivanja u smislu da je apelant bio obavezan dokazati diskriminaciju. Naime, eksplicitno je ukazano da je drugostupanski sud u okolnostima konkretnog slučaja bio dužan primijeniti odredbu članka 15. stavak 1. Zakona o zabrani diskriminacije kojom je propisano da se u ovoj vrsti postupaka kada osoba ili skupina osoba, na temelju njima raspoloživih dokaza, učine vjerojatnim da je došlo do diskriminacije, teret dokazivanja da nije došlo do diskriminacije leži na suprotnoj strani. Međutim, Ustavni sud zapaža da je Vrhovni sud ukazao da navedeni propust drugostupanskog suda sam po sebi ne može voditi zaključku o utemeljenosti revizije. Ovo iz razloga što su, kako je obrazložio Vrhovni sud, tuženi sa sigurnošću dokazali da nisu prekršili načelo jednakog postupanja prema apelantu s obzirom na to da se prema njemu nisu ponašali drugačije nego što su to činili prema drugim učenicima istog statusa. Ustavni sud nadalje zapaža da je Vrhovni sud stoga dao jasne i argumentirane razloge da apelant ničim nije dokazao da su ga tuženi diskriminirali, a da su tuženi dokazali da nisu prekršili načelo jednakog postupanja prema apelantu s obzirom na to da se prema njemu nisu ponašali drugačije nego što su to činili prema drugim učenicima istog statusa. Imajući u vidu činjenična utvrđenja redovnih sudova na način kako su iznesena u poglavlju pod nazivom Činjenice i odredbe materijalnog prava – Zakona o zabrani diskriminacije i Zakona o srednjem obrazovanju na kojim su osporene odluke utemeljene, Ustavni sud u danom obrazloženju koje se odnosi na ovaj dio tužbenog zahtjeva (utvrđivanje diskriminacije) ne nalazi bilo kakve elemente proizvoljnosti. Ovo tim prije što iz činjenica predmeta proizlazi nesporna činjenica da je apelant bio opravdano odsutan sa više od ¼ ukupnog fonda nastavnih sati, te je, da bi prešao u drugi razred trebao polagati predmetne ispite iz šest predmeta, a sve shodno proceduri koja je propisana člankom 89. Zakona o srednjem obrazovanju i koja se primjenjuje na sve učenike koji su odsutni sa više od ¼ ukupnog fonda nastavnih sati.

38. U svezi s tim, Ustavni sud u okolnostima konkretnog predmeta smatra da je Vrhovni sud, cijeneći izvedene dokaze, te primjenom odredbe članka 89. Zakona o srednjem obrazovanju Kantona Sarajevo, dao jasno i razložno obrazloženje da je drugotužena poduzela sve zakonom dozvoljene radnje u namjeri da apelant ne bi automatski morao ponoviti razred i da nije bilo nejednakog postupanja prema apelantu u odnosu na druge učenike s istim ili sličnim zdravstvenim problemima, odnosno koji su izostali sa više od ¼ ukupnog fonda nastavnih sati, na koji način mu je bilo omogućeno uspješno polaganje ispita i nastavak školovanja. Pri tome, Ustavni sud zapaža da iz obrazloženja osporenih odluka proizlazi da je Nastavničko vijeće drugotužene zapravo u okolnostima apelantovog slučaja postupalo *in favorem*, te na svaki način pokušavalo apelantu omogućiti upis u drugi razred donošenjem odluke (i bez podnošenja zahtjeva u smislu članka 89. stavak 3. Zakona o srednjem obrazovanju) kojom se apelant upućuje na polaganje razrednih ispita, na koje apelant nije pristupio, niti opravdao nemogućnost pristupanja polaganju, niti tražio naknadni rok za polaganje ispita. Navedeno, prema ocjeni Ustavnog suda, ukazuje da je pravilno stajalište Vrhovnog suda da je drugotužena zapravo poduzela sve mjere u okviru zakonskih mogućnosti da apelant nastavi školovanje u drugom razredu.

39. Imajući u vidu sve naprijed navedeno, dakle obrazloženja redovnih sudova i odredbe materijalnog prava na kojim su utemeljene osporene odluke, Ustavni sud u danim obrazloženjima ne nalazi nikakvu proizvoljnost koja bi, u smislu naprijed navedenih stajališta, mogla biti osnova da Ustavni sud svojim tumačenjem zamijeni dano tumačenje redovnih sudova u osporenim odlukama.

40. Ustavni sud zaključuje da je predmetni postupak proveden uz garancije koje pruža članak 6. stavak 1. Europske konvencije, te da shodno tome, osporenom odlukom nije prekršeno apelantovo pravo na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije.

Pravo na suđenje u razumnom roku

41. Apelant je u apelaciji naveo da mu je u postupku pred redovnim sudovima prekršeno pravo na pravično suđenje u razumnom roku iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije.

a) Relevantna načela

42. Ustavni sud, prije svega, ističe da se, prema konzistentnoj praksi Europskog suda i Ustavnog suda, razumnost duljine trajanja postupka mora ocijeniti u svjetlu okolnosti pojedinog predmeta, vodeći računa o kriterijima uspostavljenim sudskom praksom Europskog suda, a naročito o složenosti predmeta, ponašanju strana u postupku i nadležnog suda ili drugih javnih vlasti, te o značaju koji konkretna pravna stvar ima za apelanta (vidi Europski sud, *Mikulić protiv Hrvatske*, aplikacija broj 53176/99 od 7. veljače 2002. godine, Izvješće broj 2002-I, stavak 38.).

43. Ustavni sud, u svezi s apelantovim navodima da je predmetni postupak trajao sedam godina, podsjeća da se apelant već obraćao Ustavnom sudu zbog povrede prava na donošenje odluke u razumnom roku u predmetnom postupku Općinskog suda, te da je u Odluci Ustavnog suda o dopustivosti i meritumu broj AP 1859/11 od 13. lipnja 2012. godine već razmatrao razdoblje od 15. rujna 2010. godine do donošenje odluke u tom predmetu (dakle razdoblje od godinu dana i devet mjeseci). Stoga će predmet ovog postupka biti razdoblje od donošenja navedene odluke Ustavnog suda do donošenja Presude Vrhovnog suda broj 65 0 P 160669 14 Rev od 11. svibnja 2017. godine. Dakle, iz navedenog proizlazi da je relevantno razdoblje koje će Ustavni sud cijiniti u okolnostima konkretnog predmeta trajalo oko četiri godine i 11 mjeseci.

44. U konkretnom slučaju, Ustavni sud smatra da se, imajući u vidu činjenična i pravna pitanja koja je trebalo razmotriti, te opseg dokaznog postupka, konkretan predmet ne može smatrati naročito složenim. Ustavni sud, također, zapaža da se u konkretnom slučaju radi o predmetu koji je od velikog značaja za apelanta s obzirom na to da se on odnosi na pitanje utvrđivanja jesu li tuženi apelanta podvrgnuli diskriminaciji i je li bilo kršenja prava na jednako postupanje u obrazovanju jer je konačnom presudom Vrhovnog suda odbijen apelantov zahtjev.

45. Dalje, u svezi s ponašanjem redovnih sudova, Ustavni sud zapaža da iz dostavljene dokumentacije proizlazi da je u konkretnom slučaju nakon odluke Ustavnog suda prvostupanski sud donio presudu u primjerenom roku (16. studenog 2012. godine), potom da je drugostupanski sud o žalbi apelanta i drugotužene odlučio u relativno kratkom roku od devet mjeseci i 13 dana (29. kolovoza 2013. godine). Međutim, to se ne može reći za postupanje Vrhovnog suda koji je donio revizijsku odluku nakon više od tri godine i osam i pol mjeseci računajući od donošenja drugostupanske presude (11. svibnja 2017. godine), a da pri tome u odgovoru na apelaciju nije ponudio nikakve razloge koji bi mogli opravdati njegovu neaktivnost u tako dugom razdoblju. Iz navedenog proizlazi da je duljini predmetnog

postupka u najvećoj mjeri doprinio Vrhovni sud svojim pasivnim postupanjem. U svezi s apelantovim ponašanjem, Ustavni sud zapaža da iz dostavljene dokumentacije ne proizlazi da je apelant svojim postupanjem utjecao na duljinu trajanja postupka. Imajući u vidu navedeno i uzimajući u obzir sve navedene čimbenike, Ustavni sud konstatira da duljina trajanja konkretnog postupka u razdoblju oko šest godina i devet mjeseci ne zadovoljava zahtjev "razumnog roka" iz članka 6. stavak 1. Europske konvencije. Ustavni sud smatra da se odgovornost za to u najvećoj mjeri može pripisati Vrhovnom sudu pred kojim se postupak najdulje vodio i koji je u duljem vremenskom razdoblju bio potpuno neaktivan u konkretnom predmetu, u manjoj mjeri i prvostupajskom sudu.

46. Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud smatra da u konkretnom slučaju postoji kršenje apelantovog prava na "sudenje u razumnom roku" kao jednom od elemenata prava na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije.

Pitanje naknade nematerijalne štete

47. U smislu članka 74. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može odrediti naknadu nematerijalne štete. Međutim, Ustavni sud podsjeća na to da, za razliku od postupka pred redovnim sudovima, naknadu nematerijalne štete određuje u posebnim slučajevima kršenja zagarantiranih ljudskih prava i temeljnih sloboda.

48. Imajući u vidu vrijednost zaštićenog prava u postupku zaštite od diskriminacije, obvezu žurnog postupanja suda propisanu člankom 12. stavak 2. Zakona o zabrani diskriminacije i posebno značaj sudske odluke za apelanta, Ustavni sud smatra da u konkretnom slučaju, s obzirom na odluku u ovom predmetu i vodeći se načelima pravičnosti, kao i okolnošću da je predmetni postupak okončan, apelantu treba na ime naknade nematerijalne štete isplatiti iznos od 600,00 KM. Ustavni sud je uvjeren da će ovakva simbolična naknada biti odgovarajuća satisfakcija apelantu. Ovu naknadu mu je dužna platiti Vlada Federacije Bosne i Hercegovine, s obzirom na sjedište Vrhovnog suda koji je u najvećoj mjeri doprinio da predmetni postupak traje nerazumno dugo. Vlada Federacije Bosne i Hercegovine je dužna isplatiti ovu naknadu u roku od tri mjeseca od dana dostave ove odluke, uz obvezu da nakon isteka ovog roka plati apelantu zakonsku zateznu kamatu na eventualno neisplaćeni iznos ili dio iznosa naknade određene ovom odlukom. Ova odluka Ustavnog suda u dijelu koji se odnosi na naknadu nematerijalne štete predstavlja izvršnu ispravu.

Nediskriminacija u svezi s pravom na obrazovanje

49. Iz navoda iz apelacije proizlazi da apelant smatra da mu je povrijeđeno pravo na nediskriminaciju iz članka II/4. Ustava Bosne i Hercegovine i članka 14. Europske konvencije u svezi s pravom na obrazovanje iz članka II/3.(l) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 2. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju i pravo iz članka 1. Protokola broj 12 uz Europsku konvenciju (opća zabrana diskriminacije).

50. Članak II/4. Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

Uživanje prava i sloboda predviđenih ovim člankom ili u međunarodnim sporazumima navedenim u Aneksu I ovom Ustavu, osigurano je za sve osobe u Bosni i Hercegovini bez diskriminacije po bilo kojoj osnovi kao što je spol, rasa, boja, jezik, vjera, političko ili drugo uvjerenje, nacionalno ili društveno podrijetlo, vezivanje za neku nacionalnu manjinu, imovina, rođenje ili drugi status.

51. Članak 14. Europske konvencije glasi:

Uživanje prava i sloboda predviđenih u ovoj konvenciji osigurava se bez diskriminacije po bilo kojoj osnovi, kao što su spol, rasa, boja, boja kože, jezik, vjeroispovijed, političko ili drugo mišljenje, nacionalno ili socijalno podrijetlo, povezanost s nacionalnom manjinom, imovina, rođenje ili drugi status.

52. Članak II/3.(l) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

Sve osobe na teritoriju Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i temeljne slobode iz ovog članka, stavak 2 što uključuje:

l) pravo na obrazovanje;

53. Članak 2. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju glasi:

Nikome se ne smije uskratiti pravo na obrazovanje. U vršenju svih svojih funkcija koje preuzima u odnosu na obrazovanje i nastavu država poštuje pravo roditelja da osiguraju obrazovanje i nastavu koji su sukladni njihovim vlastitim vjerskim i filozofskim uvjerenjima.

54. Ustavni sud prvenstveno ukazuje da prema praksi Europskog suda za ljudska prava (u daljnjem tekstu: Europski sud) i Ustavnog suda, razlika u postupanju bit će diskriminacijska ako za nju ne postoji objektivno i razumno opravdanje, odnosno ako se njom ne nastoji postići legitimni cilj ili ako ne postoji razuman odnos proporcionalnosti između primijenjene mjere i legitimnog cilja (vidi, npr. Europski sud, *Burden protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, presuda od 29. travnja 2008. godine, točka 60.).

55. Apelant dakle smatra da mu je iz razloga jer je bio diskriminiran uskraćeno pravo na obrazovanje. U svezi s tim, Ustavni sud ukazuje da pravo na obrazovanje, utvrđeno u prvoj rečenici članka 2. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju, garantira svakom pod jurisdikcijom države članice "pravo na pristup obrazovnim institucijama koje u određenom vremenu postoje" s tim da ovaj pristup čini samo dio prava na obrazovanje. Da bi ovo pravo "bilo efektivno", dalje je, *inter alia*, potrebno da osoba koja se obrazuje ima mogućnost izvući korist od dobivenog obrazovanja, što znači pravo da stekne, u skladu s pravilima koja su na snazi u svakoj državi, u jednom ili drugom obliku, zvanično priznanje za obrazovanje koje je završila (vidi Europski sud, *Belgijski lingvistički slučaj*, 23. srpnja 1968., pp. 30.-32., st. 3.-5., serija A, broj 6.; *Kjeldsen, Busk Madsen i Pedersen protiv Danske*, 7. prosinca 1976. godine, stavak 52., serija A, broj 23.; i *Leyla Şahin protiv Turske* [GC], aplikacija broj 44774/98, stavak 152., ECHR 2005-XI).

56. Međutim, unatoč značaju koji ima, pravo na obrazovanje nije apsolutno i može biti predmet ograničenja, što je dozvoljeno s obzirom na to da pravo pristupa obrazovnim institucijama "u samoj svojoj suštini zahtijeva propise koje je ustanovila država" (vidi navedeni *Belgijski lingvistički slučaj*, p. 32. stavak 5.; *Fayed protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, presuda od 21. rujna 1994. godine, serija A, broj 294-B, pp. 49.-50., stavak 65.). Pri tome, ograničenja uspostavljena u domaćem zakonodavstvu ne mogu umanjivati pravo na obrazovanje u takvoj mjeri koja bi narušila njegovu suštinu i lišila ga efektivnosti. Stoga, Europski sud ocjenjuje jesu li ustanovljena ograničenja takva da su predviđiva za onog koga se tiču i teže li ostvarivanju legitimnog cilja. Dalje, ograničenja će biti u skladu sa člankom 2. Protokola broj 1 ako postoji razuman odnos proporcionalnosti između sredstava koja se koriste i cilja koji se želi postići. Pri tome, za razliku od čl. od 8. do 11. Europske konvencije, ne postoji iscrpna lista "legitimnih ciljeva" (vidi Europski sud, *Leyla Şahin protiv Turske*, aplikacija broj 44774/98, presuda od 10. studenog 2005. godine, stavak 154.).

57. Dovodeći navedena načela u vezu s okolnostima konkretnog slučaja, Ustavni sud smatra da je osporenim odlukama dato jasno i argumentirano obrazloženje da je zapravo apelant tretiran isto kao i ostali učenici u istoj situaciji koji nisu zbog opravdanog izostanka s nastave (više od 1/4 ukupnog fonda nastavnih sati) obvezni polagati predmetni ili razredni ispit. Iz navedenog dakle proizlazi da drugotužena nije diskriminirala apelanta, pa samim tim nije bilo dovedeno u pitanje ni njegovo obrazovanje. Ovo iz razloga što se podrazumijeva da je apelant u datim okolnostima, u smislu naprijed navedenih stajališta Europskog suda, trebao postupiti po propisima "koje je ustanovila država" i u smislu članka 89. Zakona o srednjem obrazovanju

izaći na ispite iz navedenih predmeta, što se pojavljuje kao preduvjet upisa u naredni razred. Drugačije tumačenje, u smislu da apelant zbog svoje bolesti uopće ne treba polagati ispite i da treba "automatski" prijeći – biti upisan u drugi razred je suprotno smislu odredbi navedenog Zakona i ujedno bi, kad bi se tako tumačilo i postupalo, zapravo dovodilo u pitanje diskriminaciju ostalih učenika koji mogu upisati naredni razred samo pod uvjetom da su završili prethodni razred, odnosno da su ocijenjeni iz svih predmeta. Shodno navedenom, Ustavni sud smatra da apelantu nije bilo uskraćeno pravo pristupa obrazovnoj instituciji za koju se opredijelio, kao ni pravo da stekne obrazovanje u skladu s pravilima koja su na snazi, te da u ostvarivanju tog prava nije diskriminiran u smislu članka II/4. Ustava Bosne i Hercegovine i članka 14. Europske konvencije.

58. Ocjenjujući sve navedeno, Ustavni sud zaključuje da su apelantovi navodi o povredi prava na obrazovanje iz članka 2. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju u svezi sa zabranom diskriminacije iz članka II/4. Ustava Bosne i Hercegovine i članka 14. Europske konvencije, a time i prava iz članka 1. Protokola broj 12 uz Europsku konvenciju neutemeljeni.

Pravo na učinkovit pravni lijek

59. U svezi s apelantovim navodima o kršenju prava na učinkovit pravni lijek iz članka 13. Europske konvencije, Ustavni sud ukazuje na to da ova odredba ima supsidijarni karakter i da se primjenjuje samo u svezi s drugim pravom zaštićenim Europskom konvencijom. Ustavni sud ukazuje da apelant nije eksplicitno naveo u svezi s kojim pravima smatra da postoji kršenje prava iz članka 13. Europske konvencije. Međutim, iz apelacije se može zaključiti da se navodi o kršenju ovog prava dovode u vezu s pravom na pravično suđenje i pravom na obrazovanje. U svezi s tim, Ustavni sud dalje zapaža da su u predmetnom postupku redovni sudovi odlučivali o apelantovoj tužbi, da je relevantnim odredbama ZPP propisano da stranke protiv prvostupanjske presude mogu podnijeti žalbu, koje pravo je apelant koristio budući da je bio zadovoljan ishodom prvostupanjskog postupka, te što je izjavio reviziju protiv presude drugostupanjskog suda. S obzirom na navedeno, Ustavni sud zapaža da apelant nije zadovoljan ishodom predmetnog postupka, što ne može voditi zaključku o nepostojanju ili neučinkovitosti pravnih lijekova koje je nesporno koristio. Stoga, Ustavni sud zaključuje da su apelantovi navodi o povredi prava na učinkovit pravni lijek iz članka 13. Europske konvencije u svezi s pravom na pravično suđenje, a u svezi s pravom na obrazovanje neutemeljeni.

VIII. Zaključak

60. Ustavni sud zaključuje da postoji povreda prava na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije u odnosu na pravo na donošenje odluke u razumnom roku u situaciji kada je predmetni postupak okončan presudom Vrhovnog suda (nakon četiri godine i jedanaest mjeseci, računajući od prethodne odluke Ustavnog suda u kojem je utvrđena povreda apelantovog prava, i to u postupku koji je žurne prirode, u kojem se odlučuje o osobnom statusu i koji je od iznimne važnosti za apelanta).

61. Ustavni sud zaključuje da nema povrede prava na ostale aspekte prava na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije kada su redovni sudovi, prilikom odbijanja apelantovog tužbenog zahtjeva radi utvrđivanja diskriminacije i kršenja prava na jednako postupanje u obrazovanju, za svoje odluke dali jasna i argumentirana obrazloženja, uz pozivanje na relevantne odredbe materijalnog prava, a iz kojih ne proizlazi proizvoljnost na koju je apelant ukazao.

62. Ustavni sud zaključuje da ne postoji kršenje zabrane diskriminacije iz članka II/4. Ustava Bosne i Hercegovine i članka 14. Europske konvencije u svezi s pravom na obrazovanje iz članka II/3.(l) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 2. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju, kao i članka 1. Protokola broj 12 uz Europsku konvenciju kada apelantu nije bilo uskraćeno pravo pristupa obrazovnoj instituciji za koju se opredijelio budući da je apelant tretiran isto kao i ostali učenici u istoj situaciji, te da apelant nije postupio po propisima "koje je ustanovila država" i u smislu članka 89. Zakona o srednjem obrazovanju izašao na ispite iz navedenih predmeta, što se pojavljuje kao preduvjet upisa u naredni razred.

63. Nema kršenja prava na učinkovit pravni lijek iz članka 13. Europske konvencije u svezi s pravom na pravično suđenje kada je apelant imao mogućnost korištenja zakonom propisanih pravnih lijekova, a činjenica da ti lijekovi nisu rezultirali odlukama u apelantovu korist ne vodi sama po sebi kršenju tog prava.

64. Na temelju članka 59. st. (1) (2) i (3) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

65. Prema članku VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Zlatko M. Knežević, v. r.

САДРЖАЈ

**САВЈЕТ МИНИСТАРА
БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ**

- 479 Одлука о изузећу од примјене одредби Закона о јавним набавкама (српски језик)
Одлука о изузећу од примјене одредби Закона о јавним набавкама (bosanski jezik)
Одлука о изузећу од примјене одредби Закона о јавним набавкама (hrvatski jezik)
- 480 Одлука о успостављању Система енергетског менаџмента и Информационог система енергетске ефикасности у институцијама Босне и Херцеговине (српски језик)
Одлука о успостављању Система енергетског менаџмента и Информационог система енергетске ефикасности у институцијама Bosne i Hercegovine (bosanski jezik)
Одлука о успостави Система енергетског менаџмента и Информационог система енергетске učinkovitosti у институцијама Bosne i Hercegovine (hrvatski jezik)
- 481 Одлука о одобравању средстава текуће резерве Буџета институција Босне и Херцеговине и међународних обавеза Босне и Херцеговине Предсједништву Босне и Херцеговине (српски језик)
Одлука о одобравању средстава текуће резерве Budžeta institucija Bosne i Hercegovine i međunarodnih obaveza Bosne i Hercegovine Predsjedništvu Bosne i Hercegovine (bosanski jezik)
Одлука о одобравању средстава текуће причуве прорачуна институција Bosne i Hercegovine i međunarodnih obaveza Bosne i Hercegovine Predsjedništvu Bosne i Hercegovine (hrvatski jezik)

- 482 Одлука о проглашењу 11. јула 2019. године Даном жалости у Босни и Херцеговини (српски језик) 7
Одлука о проглашењу 11. јула 2019. године Даном жалости у Босни и Херцеговини (bosanski jezik) 8
Одлука о проглашењу 11. септембра 2019. године Даном жалости у Босни и Херцеговини (hrvatski jezik) 8

**МИНИСТАРСТВО СПОЉНЕ ТРГОВИНЕ И
ЕКОНОМСКИХ ОДНОСА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ**

- 483 Инструкција за расподелу детаšмана за запошљавање радника босанскохерцеговачких предузећа у СР Немачкој за детаšманску 2019/2020. годину (српски језик) 8
Инструкција за расподелу детаšмана за запошљавање радника босанскохерцеговачких предузећа у СР Немачкој за детаšманску 2019/2020. годину (bosanski jezik) 10
Инструкција за расподелу детаšмана за запошљавање радника босанскохерцеговачких предузећа у СР Немачкој за детаšманску 2019/2020. годину (hrvatski jezik) 11

**УСТАВНИ СУД
БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ**

- 484 Одлука број АП 2907/17 (српски језик) 12
Одлука број АП 2907/17 (bosanski jezik) 17
Одлука број АП 2907/17 (hrvatski jezik) 22
485 Одлука број АП 3401/17 (српски језик) 27
Одлука број АП 3401/17 (bosanski jezik) 35
Одлука број АП 3401/17 (hrvatski jezik) 43

Sead DEDIĆ
Fuad PURIŠEVIĆ

§

OPĆE
SLUŽBENIČKO
PRAVO

Sarajevo, 2016.

Edin RIZVANOVIĆ
Arif NANIĆ

POSLOVNO STATUSNO PRAVO

Sarajevo, 2018.

Službeni List- Naslovna Stranica
+

Not secure
www.sluzbeninovine.ba

SLUŽBENI LIST BIH
JP NIO Službeni List
Bosne i Hercegovine

Jezik
Službena glasila
Oglašavanje
Izdavaštvo
Pretraga
Info
Kontakti
Vijesti

Naslovna stranica

Pretplata
Cjenovnik
Izdavaštvo
Info - historijati
Kontakt
Međun. saradnja
Korisni linkovi
Oglasni dio

ZAKON O OSNOVAMA SIGURNOSTI SAOBRAĆAJA NA PUTEVIMA U BOSNI I HERCEGOVINI

Službeni glasnik BiH
broj 72/18
URED ZA ZAKONODAVSTVO VIJEĆA MINISTARA BOSNE I HERCEGOVINE
RIJEŠENJE O IMENOVANJU RUKOVODEĆEG DRŽAVNOG SLUŽBENIKA - POMOĆNIK DIREKTORA
PREDSJEDNIŠTVO BOSNE I HERCEGOVINE
ODLUKU O RAZRIJEŠENJU GENERALNOG SEKRETARA
PREDSEDNIŠTVA BOSNE I HERCEGOVINE
PREDSJEDNIŠTVO BOSNE I HERCEGOVINE

Službene novine Federacije BiH
broj 82/18
VLADA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE
ODLUKU O ODOBRAVANJU RASPODIJELE DIJELA NOVČANIH SREDSTAVA OSTVARENIM PRODAJOM PREDUZEĆA IZ NADLEŽNOSTI AGENCIJE ZA PRIVATIZACIJU U FEDERACIJU BOSNE I HERCEGOVINE ZA SANACIJU ŠTETA NASTALIH U "NAFTNI TERMINALI FEDERACIJE" D.O.O. PLOČE USLJED HAVARIJE BRODA-PRIVEZA
FEDERALNO MINISTARSTVO OKOLIŠA I TURIZMA

Službene novine Kantona Sarajevo
broj 42/18
VLADA KANTONA SARAJEVO
RIJEŠENJE O IMENOVANJU POLICIJSKOG ODBORA ZA POLICIJSKE SLUŽBENIKE KANTONA SARAJEVO
VLADA KANTONA SARAJEVO
RIJEŠENJE O IMENOVANJU VRŠILACA DUŽNOSTI PREDSEDNIKA I ČLANOVA UPRAVNOG ODBORA JAVNE USTANOVE "CENTAR ZA NAPREDNE TEHNOLOGIJE U SARAJEVU"

Međunarodni ugovori
broj 10/18
PARLAMENTARNA SKUPŠTINA BOSNE I HERCEGOVINE
ODLUKU O DAVANJU SAGLASNOSTI ZA RATIFIKACIJU SPORAZUMA O ZAJMU IZMEĐU BOSNE I HERCEGOVINE I SAUDIJSKOG FONDA ZA RAZVOJ - RAZVOJ INFRASTRUKTURE U OPĆINI STARI GRAD SARAJEVO
PARLAMENTARNA SKUPŠTINA BOSNE I HERCEGOVINE
ODLUKU O DAVANJU SAGLASNOSTI ZA RATIFIKACIJU SPORAZUMA O ZAJMU IZMEĐU BOSNE I HERCEGOVINE I

Objava poziva za dostavljanje ponuda i dodijeljenih ugovora

Pozivi za stručno usavršavanje - Anex 2 dio B

Registri objavljenih izdanja

POZIV KANDIDATIMA

ANTIKORUPCIJA

Arhiva dokumenata

Pretplatnici imaju dodatne pogodnosti. Ukoliko ste već pretplatnik, prijavite se!!

Prijava
Registracija

Издавач: Овлаштена служба Дома народа Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине, Трг БиХ 1, Сарајево - За издавача: секретарка Дома народа Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине Гордана Живковић - Припрема и дистрибуција: ЈП НИО Службени лист БиХ Сарајево, Цемала Биједића 39/III - Директор: Драган Прусица - Телефони: Централна: 722-030 - Директор: 722-061 - Претплата: 722-054, факс: 722-071 - Огласни одјел: 722-049, 722-050, факс: 722-074 - Служба за правне и опште послове: 722-051 - Рачуноводство: 722-044, 722-046 - Комерцијала: 722-042 - Претплата се утврђује полугодишње, а уплата се врши УНАПРИЈЕД у корист рачуна: UNICREDIT BANK д.д. 338-320-22000052-11, ВАКУФСКА БАНКА д.д. Сарајево 160-200-00005746-51, НУРО-ALPE-ADRIA-BANK А.Д. Бања Лука, филијала Брчко 552-000-00000017-12, RAIFFEISEN BANK д.д. БиХ Сарајево 161-000- 00071700-57 - Штампана: "Унионинвестпластика" д. д. Сарајево - За штампариију: Јасмин Муминовић - Рекламације за непримљене бројеве примају се 20 дана од изласка гласила. "Службени гласник БиХ" је уписан у евиденцију јавних гласила под редним бројем 731. Упис у судски регистар код Кантоналног суда у Сарајеву, број УФ/1 - 2168/97 од 10.07.1997. године. - Идентификацијски број 4200226120002. - Порезни број 01071019. - ПДВ број 200226120002. Молимо претплатнике да обавезно доставе свој ПДВ број ради издавања пореске фактуре. Претплата за II полугодиште 2019. за "Службени гласник БиХ" и "Међународне уговоре" 120,00 КМ, "Службене новине Федерације БиХ" 110,00 КМ.

Web издање: <http://www.sluzbenilist.ba> - годишња претплата 240,00 КМ